

Türkiye’de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı

GÜNLÜK/ 2015-2020

MUSTAFA RUHİ ŞİRİN

Tarabya, 9 Ocak 2015

MEB Özel Yetenekliler Eğitimi Daire Başkanlığı için önerdiğimiz Dr. Hüseyin Mertol ve Program Geliştirme Daire Başkan Vekili Metin Uzun Celil Güngör’ün önerisiyle bugün görevden alınmışlar. Ahmet Emre Bilgili ile Genel Müdürlüğe önerdiğimiz arkadaşımız Celil Güngör, atandığı 5 ay içinde hazırlık aşamasıyla meşgul oldu. Nabi Hoca 7 Haziran’da bu konuyu özel bir ilgi gösterdiği hâlde, geçen süre içinde mutabakat sağladığımız konularda somut hiçbir adım atılmadı. Kanaatimce sarmalın çözülemeyişinin temel nedeni yetişmiş insan kaynağından yoksun durumda olmamızdır...

Tarabya, 24 Ocak 2015

Türkiye her geçen gün daha anlaşılabilir bir ülkeye dönüşüyor. Çocukla ilgili muhatap bulmak ise neredeyse imkânsız hâle geldi. Sorumlu olanlar fildişi kulelerine çekilmiş durumda. Fakat durum, perdeleri kapamaktan öte, bir duvar çekme durumudur. Çocuk konusu güncel bazı sonuçlar üzerinden konuşuluyor ve tüketiliyor... Bugünkü Milliyet gazetesinin Düşünenlerin Düşüncesi köşesinde “Türkiye’de zekâ eğitimi sarmalı” (yazının başlığını Türkiye’de zekâ ve yetenek eğitimi sarmalı olarak göndermiştim.) yazısına hiçbir çevreden ses veren olmadı. (Ek Metin: 1) Bu durumun normal olduğunun farkındayım. Çünkü siyasi gerginlikler ve hesaplaşma önce çocuk sorunlarının üzerini örtüyor.

539

Çocuk ve
Medeniyet

Cilt: 5 Sayı: 10
2020/2: 539-631

– GÜNLÜK –

MUSTAFA RUHİ ŞİRİN, dunyaninenkucukcocugu@hotmail.com

Sair, Yazar, Çocuk Vakfı Kurucusu

doi: <https://doi.org/10.47646/CMD.2020.224>

Nişantaşı, 4 Şubat 2015

Bugünkü Hürriyet gazetesinde Ziya Selçuk'un "Çok Normal" yazısı, zekâ ve yeteneğin nasıl istismar edildiğine odaklı fakat ne yapılması gerektiğini ortada bırakan bir yazı.¹ Ziya Hoca'nın yazısındaki şu cümleyi günlüğüme kaydediyorum: "Çocuk Vakfının defalarca gündeme getirip sağlam bir zemine oturtmaya çalıştığı bu konu, saman alevi gibi parlatılıp bırakılıyor." Aydın Gülan Hoca, bu yazıdan Çocuk Vakfının yaptığı çalışmaların "saman alevi gibi" değerlendirildiği izlenimini edinmiş. Ben de yazıdan benzer bir izlenim edindim. Ziya Selçuk için üç soru: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı göreviniz sırasında niçin müfredatı 'çoklu zekâ' yapılandırmasıyla sınırlandırdınız? TBMM Üstün Zekâlı Çocuklar Araştırma Komisyonundaki tespit ve önerilerinizi niçin Başkanken bu alanı sarmala dönüştüren sorumlulara iletmekten kaçındınız? Çocuk Vakfının özel yeteneklilerin eğitimi konusunda "saman alevi gibi parlatıp bıraktığı" hangi çalışma olduğunu açıklar mısınız?

Nişantaşı, 13 Şubat 2015

Bugün Nabi Avcı Hoca'ya kısa bir not gönderdim. Özel yetenekli çocukların eğitimi konusunda 7 Haziran 2014'te belirlediğimiz yol haritası ile ilgili henüz hiçbir somut adım atılmadığını Nabi Hoca'ya hatırlatma ihtiyacı duydum. Bu konuda görevlendirdiği Celil Güngör ve Ahmet Emre Bilgili ise "Nabi Hoca'nın talimatını" bekliyorlarmış (!).

Erzincan, 18 Mart 2015

Cimin dönüşü Erzincan Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri ile saat 17.00'de bir araya geldik. Kiraz ve Napolyon Kirazlar üzerine söyleştik. BİLSEM'lere devam eden öğrencilerin sorunları ortak: BİLSEM'ler ne okul, ne de hayallerini gerçekleştirecekleri eğitim ortamı. Merkezlerin etüt merkezi ve dersane işlevi öne çıkmış. BİLSEM'lerin yeniden yapılandırılması şart. Her bir BİLSEM'e uğradığımda Füsün Akarsu Hoca'nın yaşadığı hayal kırıklığını ben de hissediyorum.

Tarabya, 26 Mart 2015

Bundan on yıl önce Sakarya Valisi Nuri Okutan'a deprem konteynırında veya çadırda da olsa Bilim ve Sanat Merkezi kurmasını önermiştim. Sakarya BİLSEM 2006 yılında kurulmuştu. 2007 yılında üçüncü Okuyan Şehir Sakarya

Mustafa Ruhi Şirin

programını çerçevesinde ilk öğrenci grubu ve velilerle bir araya gelmiştik. Dün ikindi sularında dinlediğim Sakarya BİLSEM’li öğrencilerin tamamına yakını, BİLSEM modelinin örgün eğitimin yerine geçmesi gerektiğini savundular. 2004’te düzenlediğimiz I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresinde ortaya çıkan çocuk ve yetişkin görüşü de bu yöndeydi. Aradan geçen on bir yıla rağmen, BİLSEM’ler, amacı ve işlevinden giderek uzaklaştı. Zeliha Çelik gibi öğretmenler de çok az. Bu yıl zekâ ve yetenek konusunda hiçbir ön tanılama yapılmadan 228 bin öğrencinin BİLSEM sınavlarına girmiş olması ise durumun ne kadar ağır olduğunun en açık belgesi.

Bin Masal Gemisi İnci

Doğan Cüceloğlu için

Uzak olsa da
Kaynadığı yerden
Öğretilmiştir nehre
En yakın denize
Nasıl ulaşacağı

Fakat bilinmez insanın
Hangi zekâ bahçesinde
Ve nasıl boy atacağı

Çok olur
Büyük dağın karı

Hem bakınca
Yüksek dağdan
Küçük görünür dünya

İçim öyle büyük ki
Dışımdan

Kendi denizime kavuşmak
Öğretilmezse bana
İçimde kalacak
Bin masal gemisi inci

541

Çocuk ve
Medeniyet
2020/2

Sivas (Havaalanı), 14 Nisan 2015

Tokat’tan ayrılırken bu şehrin hikâyesine dâhil olmaktan dolayı bahtiyarım. Öğleden sonra Tokat Bilim ve Sanat Merkezinde öğretmen ve öğrencilerle

Türkiye’de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı

birkaç saat geçirdik. BİLSEM'lerin askıda tutulmasından öğretmenler gibi öğrenciler de rahatsız.

İki hafta önce üzerinde konuşacağımız konuyu belirlemiştik: *Okul Başarısı mı Hayat Başarısı mı?* 9-16 yaş grubundan 150'yi aşkın arkadaşımızın görüşlerini dinledik. Çocuklar konuyu çok boyutlu yorumladı ve bana söyleyecek bir söz kalmadı. Hayat başarısı için okul başarısının gerekli olduğunu, fakat tek başına yeterli olmadığını, ikisi arasında denge kurulması gerektiğini ortak kabul olarak belirledik...

Ömrümün yarısından bu yana üstün zekâlı ve yetenekli çocukların hakları ile de ilgileniyorum. Bu noktadan hareketle, benim de bu gruba dâhil olduğum sanılmasın. Bendenizin yaptığı, çocuğa hürmet ve çocuk ödevine sadakat ahlâkı ile bağlı bir insanın hassasiyetinden ibarettir. Hep yüzde yüz çocuk haklarını savundum. Sadece doğmuş çocukların hakları ile yetinmedim, doğacak çocukların haklarını da savunmaktan geri durmadım. Benim için zihinsel engelli bir çocuk ile üstün zekâlı bir çocuğun haklarıyla ilgilenmek arasında bir fark yoktur. Hattâ bendeniz için bu iki çocuk ödevi arasında zihinsel engelli bir çocuğun hakları ile ilgilenmek daha da önemlidir ve önceliklidir.

Nişantaşı, 21 Nisan 2015

7 Haziran genel seçimleri öncesinde partilerin seçim beyannamelerini merak içinde okumaya başladım. Aile ve çocuk yanında, eğitim ve kültür başlığı altındaki yaklaşımları yanında önerileri de okudum. Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun eğitim ve kültüre ağırlık veren bir yaklaşımı partisinin beyannamesine yansıtacağına dair tahminim vardı. Beyannameyi okuyunca tam anlamıyla hayal kırıklığı yaşadım. Beynamede altı çizilen şu cümle ise yaşadığım hayal kırıklığını daha da derinleştirdi. "Tüm bireylerin eğitime erişimlerinin sağlanması, fırsat eşitliğinin yakalanması, ders müfredatlarının çağdaş hâle getirilmesi ve eğitimdeki insan kaynaklarının nitelik, nicelik ve bölgesel dağılımında büyük adımlar attık ve önemli sonuçlar elde ettik." Örgün eğitimle yaygın eğitimi ayırmayı, yaygın eğitimi Aile ve Çocuk Bakanlığına devretmeyi bile akıl edememişler! İktidar partisnin 13 yılda eğitime en fazla pay ayırdığı doğru. Buna rağmen en başarısız oldukları Bakanlık ise Millî Eğitim Bakanlığı olmuştur. Bu beyanname ile eğitim politikası için hâlâ hazırlık yapmadıkları da belgelenmiş oldu.

Seçim beyannameleri içinde “Üstün Yeteneklilerin Eğitimi” konusunda Cumhuriyet Halk Partisi’nin beyannameinde iki cümle yer alıyor: “Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin seçilmesine ve eğitimine yönelik gereken düzenlemeleri özenle hayata geçireceğiz... MEB, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Üniversiteler Arası Kurul ve TÜBİTAK’tan oluşan bir üst kurul yoluyla üstün zekâlılar ve yeteneklilerin eğitimi ile ilgili mevzuat oluşturacağız.” Adalet ve Kalkınma Partisi’nin beyannameinde “özel yetenekli öğrenci” kavramının kullanılması tercih edilmiş. Bu alanda özel programlar ve yeni uygulamalar geliştirileceği, “resmi okullar yanında özel teşebbüsün de alternatif okul ve öğretim modelleri uygulamasının teşvik” edileceğine de yer verilmiş. Bunları yapmak için seçimi beklemek mi gerekiyor? İktidar partisinin mazeret ileri sürmeye hakkı yok...

Nişantaşı, 22 Nisan 2015

Türk Eğitim Derneği’nin iki yılda hazırladığı *Ulusal Eğitim Programı (UEP) 2015-2022* açıklandı.² Ziya Selçuk Hoca’nın yönetiminde sonuçlandırılan UEP, “eğitim sisteminin ortak bir dile, bir insan ve toplum ülküsüne dayanmadan dönüşmeyeceği mesajını” içeriyor. Program, dönüşüm için devlet politikası ve bütün bileşenlerle “ortak bir bilgi inşası” yanında, devlet aklı ile eğitimin ekonomi ve demokrasiyle birlikte dönüşmesini de öneriyor. UEP’de ilk eksikliğini sezdiğim tema, medeniyet fikriyle insan yetiştirme tasavvuruna değinilmemiş olması oldu.

UEP’nin eğitim ve eğitim sisteminin dönüştürülmesine bir program çerçevesinde yaklaşmış olmasının ise çok değerli ve önemli olduğunu düşünüyorum. Şimdiye kadar yapılan 19. Millî Eğitim Şurası yanında, dünya deneyimi de dikkate alınmış. UEP, “okulu merkeze alan bir yönetim anlayışını ve biyo-ekosistem” yaklaşımına dayanıyor. Program, olarak, “Değer ve Etik Odaklılık, Erişim/ Eşitlik/ Adalet, Kalite, Sürdürülebilirlik ve İzleme/ Değerlendirme İlkeleri” üzerinde yapılandırılmış. Programa, “merkez örgütüyle ilgili herhangi bir değişiklik” öngörülmemiş. Gerekçe ise, eğitim sisteminde sıklıkla başvuru yapısal değişikliklerin eğitim sistemini yorgun düşürmüş olması.

UEP, eğitim sistemi için birbiriyle bağlantılı sekiz dönüşüm alanı öngörüyor: *Merkezi-Yerinden Yönetime Geçiş ve Özerk Okula Doğru*: Önerilen sistemle, merkezi-yerinden yönetim anlayışının benimsenmesi ile “daha özerk” okullar amaçlanıyor. MEB, İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Etkileşimli Eğitim Bölgesi Direktörlüğünden oluşacak üç ana yönetim birimi içinde EEBD’lere eğitim liderliği görevi verilmiş. İyi fikir.

Eğitim Finansmanının Demokratikleşmesi: Bunun için “eğitime ayrılan kamu kaynaklarının artırılması ve yeni kaynakların oluşturulması” amaçlanıyor. *Etkili Eğitim Liderleri Yetiştirmek:* “Okul müdürü” kavramı yerine “eğitim lideri” kavramı tercih edilmiş. Eğitim liderleri okullarda Okul Danışma Kurulu ve Okul Yönetim Kurulu iş birliğinde Okul Geliştirme Merkezleri uzmanlarının rehberliğinde eğitimin niteliği ve verimliliğini etkililik esasına göre geliştirmekten sorumlu olacak.

Öğretim Programları, Modeli, Ortam ve Kaynakları: Eğitim sistemine 10 yıl önce giren yapılandırıcı yaklaşım ile öğrenci merkezli ve bireyselleştirilmiş eğitimin sisteme nüfuz etmediği gerçeğinden hareketle yeni bir açılım önerilmektedir: Bunun için “sistemin tüm bileşenleri öğrencilerin öğrenme sürecini destekleyen, geliştiren ve bu sürece rehberlik eden bir konuma” yerleştirilmiş. Bu yaklaşımla mikro ve makro düzeyde “kiteselleştirilmiş eğitime geçiş” sağlanabileceği savunuluyor.

Adanmış Öğretmenliğe Doğru: Çöken öğretmen yetiştirme sistemi için “öğretmen akademilerinin kurulması” öngörülüyor. *Kademeler Arası Geçiş:* Özgün Eğitim Yolakları Yaratmayı öngören bu yaklaşımla her bir öğrenci için bireyselleşmiş “eğitim yolakları” oluşturulması, “kiteselleşmiş eğitimden bireyselleşmiş eğitime” geçiş için de makul bir yol haritası çizilebilir. Böylece, öğrencilerin ilgi, yetenek, başarı-ürün çerçevesinde eğitilmeleri amaçlanacak. Yıllardır zekâ ve yetenekleri öldüren bir eğitim sisteminden, zekâ ve yetenekleri geliştirecek bir evreye bu uygulama ile geçilebilir. Bu yaklaşım, potansiyellerin önünü açacağı için geliştirilebilir.

Ürün ve Çıktıları Ölçme Değerlendirilmesi: Eğitim sistemimizin en zayıf alanı veri toplama, değerlendirme ve izlemedir. Hep öğrenci ölçülür ve değerlendirilir ancak eğitimin bileşenleri için ölçme-değerlendirme yapılsa da dikkate alınmaz. UEP, ülke ölçekli “yetenek, özellik ve gelişimlerinin” izlenmesi amacıyla Ulusal İçerik Geliştirme ve Ölçme Merkezi'nin kurulmasını öneriyor.

İnsan Odaklı Teknoloji Anlayışı: Son yıllarda teknolojinin eğitim sistemine girmesini “amaç” haline getirenlerin bu bölümü dikkatle okumasını öneririm. UEP, “teknolojiye tanımını aşan rollerin yüklenmesi ve pedagojik sorunların teknoloji ile düzeltilmesi yaklaşımının terk” edilmesini çok yalın bir şekilde açıklıyor. Teknolojiyi eğitim sisteminin “herhangi bileşeninin yerini” alabileceğini savunanlara duyurulur (!).

544

Çocuk ve
Medeniyet
2020/2

Nişantaşı, 12 Haziran 2015

Bugün 17 milyonu aşkın öğrencimize karne verildi. Öğrenciler, okullar, öğretmenler ve eskimiş “müfredat” da yorgun. Çocuk Vakfı adına kısa bir

Mustafa Ruhi Şirin

mektup açıkladık. Mektupta yer alan soruyu günlüğüme not düşüyorum:
Çocuklara karne verenlere kim karne verecek?

Nişantaşı, 31 Ağustos 2015

Bugün, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. A. Arif Ergin, Çocuk Vakfını ziyarete geldi. Yönetim Kurulu Üyemiz Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili ile Arif Hoca'ya dinledik. Birkaç hafta önceki telefon konuşmamızda çocuk ve gençliğe yönelik bilim politikasının hazırlanması üzerinde konuşmuştuk. Çocuk ve gençlik bilim ilişkisi hayal, sanat, düşünce ve felsefe eğitimi birlikte ele alınabilirse köklü atılımlara öncülük edilebilir. Bilim politikası olmayan bir ülkede çocuk ve gençlikle ilgili bilime yönelik adımların atılması ise imkânsızdır. Önce Türkiye'nin bilim politikası ve temel bilimler eğitimi politikası, belirlenmelidir. Bu yaklaşımın içinde çocuk ve gençlik boyutuyla ilgili olarak çocuk görüşü alınarak stratejik amaç ve eylemlere de yer verilmelidir. TÜBİTAK'ın genç başkanı şimdiye kadar yaşananların farkında. Ortak bir yönümüz olduğunu fark ettim: Yaşananlar karşısında gerçekçi bir dil kullanıyoruz. TÜBİTAK'ın Arif Hoca'nın döneminde yeni bir sayfa açabilmesini dilerim.

Tarabya, 16 Ocak 2016

Nabi Avcı'nın yeni hükümette Millî Eğitim Bakanı olarak atanmasından sonra Örgün Eğitim Sistemi içinde özel yetenekli bireylerin eğitimi gündeme gelecek mi? Geçen cumartesi Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre Bilgili eşi ile ziyaretimize gelmişti ve bu konuyu müzakere etmiştik. Bugün öğleden sonra Ahmet Emre Bey Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürü Celil Güngör Bey'le evimize geldiler. Nabi Hoca'nın 7 Haziran 2014'ten bu yana ilgili birimin atamaları dışında bu konuyla hiç ilgilenmemiş olması düşündürücü. Celil Bey'in atandıktan sonra Nabi Hoca ile bu konuyu görüşmemiş olmasına ise anlam veremedim. Ülke ölçekli yapılacaklarla Bakanlık içinde yapılması gerekenleri maddeler hâlinde yazmış ve Nabi Hoca ile mutabakata varmıştık. Celil Bey özel yetenekli bireyler konusunu Genel Müdürlüğü içinde ve BİLSEM'lerle sınırlandırmaktan yana bir eğilim içinde. Bakanlık içinde yapılacak çalışmalar Bilim ve Sanat Merkezi ile sınırlı olacaksa zekâ ve yetenekleri öldüren sarmal genişlemeye devam edecek demektir. Nabi Hoca ile görüşmelerini, Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı, Özel Yetenekli Bireyler Eğitim Konseyi ve Bakanlıkta uygulanacak çalışmaların bir genelgeyle belirlenmesini önerdim. Bu konuda hiç umudum kalmadığı hâlde Ahmet Emre Bey ve Celil Bey'in iyi niyetle bir şeyler yapmak istedikleri için bu görüşmeye zaman ayırdım. Kaplumbağanın yolculuğa hazır olmadığı ortada. Bütün zorluklara rağmen

ne zaman kaplumbağa bağısından başına çıkarırsa ancak o zaman yol alabilir.

Nişantaşı, 29 Ocak 2016

Çocuk Vakfının hazırladığı Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi konusundaki önerileri güncelleyerek MEB Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre Bilgili'ye ilettik. Nabi Hoca şimdiye kadar on altı ay önce yaptığı atamalarla yetindi. Bakanlık içinde ve dışında yapılması gereken çalışmalar için henüz bir genelge bile yayınlanmadı. Bu da tam bir ilgisizlik sarmalıdır.

Nişantaşı, 1 Şubat 2016

Ivan Illich'in, suyun ve tenin evcilleşme hikâyesini anlattığı *H₂O* kitabı kendini okutan bir metin.³ Yirmi beş yıl önce aldığım kitabı bugün okuyabildim. Illich, kaynak suyu, su borularındaki su ve yeniden kullanılan dolaşımdaki suyun serüvenini temel bir soruna bağlayarak noktıyor: "Kent çocuğunun düş suyunu yeniden kavuşması." Illich, ne sandal sefaları, hava sıcaklıkları ve suda yansıyan gökdelenleri konu ediniyor: "Benim incelemek istediğim, sular ve düşlerdir. Benim araştırmak istediğim, suyla kentsel alanın birleşmesinin sözde estetik sembolleri olan, ikinci kez elden geçmiş atık sularının alenen sergilenmesinin psikolojik ve ahlaki sonuçlarıdır." 1985'te yayımlanan *H₂O* kitabı modern kent sergilenmesinin psikolojik ve ahlaki sonuçlarıdır." Illich haklı: Çünkü aradan geçen zaman içinde suyla ilgili soruların cevabı verilmiş değil.

Nişantaşı, 2 Şubat 2016

Fusun Akarsu Hoca, Peru'da. Hem Güney Amerika'yı keşfediyor hem de İspanyolca öğreniyor. Gönderdiği notta kendini sekiz yaşında bir çocuk gibi hissettiğini yazmış: " Her şey yeni, yaptıklarımın çoğunu ilk defa yapıyorum. Çok keyifli bir boyut. Bir süre daha böyle gitsin istiyorum." Gel de kıskanma! Fusun Hoca, Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi konusunda en verimli olacağı bir dönemde muhatap bulamadığı için çareyi kendini unutturmakta bulmuş oldu. Türkiye bir türlü iyi yetişmiş insanlardan yararlanmanın yollarını bulamıyor. Gündük kalmasının bir nedeni de budur.

Nişantaşı, 7 Mart 2016

Ziya Selçuk Hoca ve Mürşid Ekmel Aybek ile öğleden önce Çocuk Vakfında bir araya geldik. Sonbaharda Ankara'da düzenleyecekleri Çocuk Algısı Sempozyumunu müzakere ettik. Ziya Hoca, tarih boyunca çocuk ve çocuklukla ilgili yüzleşmeye cesaret edilemediğinden hareketle başlangıç noktası arayışı içinde. Çocuk ve medeniyet üzerinden bir anlamlandırmaya

gidilebileceğini ve bu noktadan hareketle bir çocuk dili ve söylemi geliştirilebileceğini önerdim. Bunun için öncelikle geleneksel, modern ve postmodern çocuklukla ilgili durum tespitinin yapılmasının gerekli olduğu kanaatimde değişiklik olmadı. Medeniyetimizin aile geleneği ve çocuk tasavvurunu ortaya koyacak birikim var olsa da bunun nasıl ortaya konması gerektiği hususunda hazırlığımızın olmadığı da bir gerçek. Yıllardır bu sancıyla yoğrulduğum hâlde ulaştığımız sonuçlar ortada. *Çocuk ve Medeniyet dergisi* için gelen makalelerden çıkardığım derse göre de sınıfı geçemedik.

Ziya Hoca öğle yemeği sırasında geliştirdikleri *Dokuz Tip Mizaç Modeli*'ni anlattı. Bu model, insanın en temel psikolojik yapı taşı olan mizaç kavramından yola çıkarak, insanı hem özne hem de nesneliliğiyle tanıyıp anlayarak eğitime başlamak gerektiğini öngörüyor. Türkiye’de duymaya hiç alışık olmadığımız bu tür çalışmalardan haberdar olunca umutsuzluğun insana hiç yakışmadığını haykırmak istiyorum.

Nişantaşı, 24 Ekim 2016

Eğitim Reformu Girişimi kurucusu Üstün Ergüder Hoca “Eğitim Şart. Ama Nasıl Bir Eğitim?” başlıklı yazısını gönderdi bugün. Üstün Hoca, yazısında, eğitimle ilgili “fırsat penceresini” nasıl ıskaladığımızı yorumluyor. Eğitimle ilgili kutuplaştırıcı söylemler yüzünden zaman kaybettiğimiz konusunda hemfikiriz. Bizi ileriye taşıyacak vizyon ve toplumsal mutabakatı birtürlü sağlayamıyoruz. Üstün Hoca, “geçmişle kavga etmeyi” bırakmayı, bunun için de, “nasıl bir eğitimin şart” olduğunu masaya yatırmamızı öneriyor... Yeni eğitim felsefesini, örgün eğitim kademelerine ders ekleyerek çözemeyiz. Yeni bir insan tasavvuruna dayalı köklü bir atılıma yönelmedikçe bu kalıplaşıcı eğitimden kurtulamayız. Zekâ ve yetenekleri geliştirici bir eğitim sistemi arayışı için temenni dışında bir hazırlık da yok henüz. İktidar çevresine eğitimi hatırlatanlar ise yedi köyden kovuluyor (!).

Arada Görülen

Uğur Sak için

Erken çıkarsa çocuk
Yetenek yurdunun kırlarına
Dağ da özgür
Çocuk da

Bulup çıkarmazsa
Mermerin içindeki

Saklı kuşu
Tıpkı yetenek gibi
Kuş da kaybolur

Değişmez bir yasadır bu
Arada görülür
Hünerli kuşların
Mermerden çıkıp uçtuğu

Nişantaşı, 8 Aralık 2016

Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi “Anadolu Sak Zekâ Ölçeği” (ASİS) güvenilirlik ve gerçeklik raporu bugün İstanbul’da açıklandı. Prof. Dr. Uğur Sak yönetiminde iki yıl boyunca sürdürülen “güvenirlilik analizi norm çalışmaları” sonuçlandırılmış oldu. Böylece kültürel kodlarımıza göre hazırlanan zekâ ölçeğiyle öğrenme kapasitesini ve öğrenme yeteneğini daha az yanılma payı ile ölçebileceğiz. Dünya’da, Alfred Binet’in ilk zekâ testinden bu yana bizde yapılan çalışmalar içinde bu ölçeği geliştiren araştırmacıları ve katkı sağlayan kurumları tebrik ediyorum.

ASİS’e göre zihinsel gelişim yetersizliği içinde bulunan çocukların IQ puanı ortalaması 48, görsel ve sözel alana göre endeks puanları ise 52 ve 59 arasında değişmektedir. Bu çalışmada otizmlili çocukların *sözel potansiyel*, *görsel potansiyel* ve *bellek kapasitesi* endeks ortalamaları daha da dikkat çekici bulunmuştur: Sözel potansiyel endeksi ortalaması 74, görsel 79 ve bellek 68’dir. Üstün yetenekli çocukların görsel zekâ ortalaması 136, sözel zekâ puanı ve ortalaması ise 131’dir. Bu çocukların ortalama IQ puanları ise 138. IQ aralıkları ise 114 ile 156 arasında tespit edilmiştir. Otistik çocukların IQ düzeylerinin ortalaması 63 olarak belirlenmiştir.

Zekâ testlerine göre yapılacak tanılamaya göre zihinsel ve otistik çocuklar için özel eğitim ortamlarının hazırlanması yanında devletten ekonomik destek almaları konusu üstün yetenekli çocuklar için de gündeme gelebilecek ve çalışmalar yapılabilir mi?

Nişantaşı, 9 Aralık 2016

Eğitim Reformu Girişimi, 2017 yılı MEB bütçesine ilişkin kısa bir değerlendirme notu ilette bugün Çocuk Vakfına. PISA 2015 sonuçlarını göz önüne alarak hazırlanan nota göre, eğitime ayrılan kaynaklar ile akademik başarı arasındaki ilişki üzerinden 2017 bütçesi değerlendirilmiş. MEB Orta Vadeli Program 2017- 2019’da ikili öğretimin tamamen kaldırılacağı

öngörülmüştü. 2015 verilerine göre, Türkiye genelindeki ilkokulların yüzde 19,5'inde, ortaokulların yüzde 19'unda, ortaöğretim kurumlarının yüzde 10,6'sında ikili öğretim uygulanıyor. Bu ise ilkokul öğrencilerinin yüzde 50,5'i, ortaokul öğrencilerinin yüzde 40,8'i ortaöğretim öğrencilerinin ise yüzde 10,2'si ikili öğretim yapan okullara devam ettiği anlamına geliyor. Tam gün eğitime geçilebilmesi için 77 bin derslik yapılması gerekiyor.

ERG'nin 2017 MEB bütçesine ilişkin düştüğü notlar şöyle: Tam gün eğitime geçiş eğitimin niteliğini arttırmak için çok önemli bir adımdır. Ancak nitelikli eğitim için tam gün eğitime geçiş sürecinde derslik yapımının yanı sıra başka alanlarda da adımlara gerek vardır.

MEB'in bir süre önce açıkladığı Orta Vadeli Programa göre, okul öncesi eğitimin kademeli olarak zorunlu eğitim kapsamına alınmış olması da önemli. 4+4+4 tartışmaları sırasında bu yöndeki önerileri dikkate alınmış olsaydı şimdiye kadar epeyce yol alınmış olacaktı.

Nişantaşı, 15 Aralık 2016

Türkiye'de haftalık ders çizelgeleri, ders saatlerinin sayısı ve süresi hep tartışılmıştır. TEDMEM, *Ders Saatleri/Ne kadar Az Ne Kadar Fazla?* raporu yayımandı. Raporda, Türkiye'de öğretime ayrılan süre ile OECD ve AB ülkelerinde öğretime ayrılan süre 1960'dan bu yana mukayeseli şekilde değerlendiriliyor. Raporda ayrıca öğretime ayrılan süre ile öğrenme düzeyi değerlendiriliyor. Raporda ulaşılan sonuçlar: Türkiye'de öğrenciler zorunlu eğitimin ilk sekiz yılı içinde OECD ülkeleri ve AB ülkelerindeki akranlarından önemli ölçüde daha az süre öğrenim görmektedir. Türkiye'de ilkokulda temel becerileri kazandırmaya yönelik derslerin toplam ders saati içindeki oranı OECD ve AB ülkeleri ortalamasına yakın. Türkiye'de ortaokulda temel becerileri kazandırmaya yönelik derslerin toplam ders saati içindeki oranı ise AB ülkeleri ortalamasından az. Türkiye'de ilköğretim süresince bazı derslere ayrılan toplam öğretim süresi AB ülkeleri ortalamasının altında. Türkiye'de öğretime ayrılan sürenin diğer ülkelerde öğretime ayrılan süreden daha fazla olduğu söylemi uluslararası karşılaştırmaların sonuçları ile çelişmektedir.

TEDMEM Raporu'nda öğretime ayrılan süre ile öğrenme düzeyi veya eğitimin çıktıları arasındaki ilişki ise şöyle yorumlanıyor: Öğretime ayrılan süre, kazanımların gerçekleşmesi için önemli kaynaktır. Uluslararası karşılaştırmalar öğretime ayrılan süre ile öğrenme çıktıları arasında zayıf bir pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Öğretime ayrılan sürenin arttırılması ile öğrenme çıktılarının geliştirilmesi arasında pozitif bir ilişki vardır. Okulda öğrenmeye harcanan zaman ne kadar artarsa başarı da o ölçüde artmaktadır. (Bu tespit önemli çünkü etkili öğrenmenin okulda ve ders saatleri içinde gerçekleştiği" hususu eğitim ve öğretimin ortak kabullerinden biridir.) Normal ders saatleri dışındaki çalışma süresi ile öğrenme düzeyi arasında negatif bir ilişki dikkatten uzak tutulmamalıdır. Öğretime ayrılan sürenin arttırılması sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin öğrenme düzeyinin geliştirilmesine daha çok katkı sağlamaktadır. Öğretime ayrılan sürenin arttırılmasının öğrenme çıktıları üzerinde etkisi öğretimin niteliğine bağlıdır. Öğretime ayrılan sürede kayıplar öğrenme çıktılarını etkilemektedir.

Tekrar not düşmekten yorulmayacağım: Türkiye'nin birinci meselesi eğitim, eğitim yine eğitim'dir.

Nişantaşı, 22 Aralık 2016

PISA 2015 sonuçları arasında "okul dışında öğrenme azaldıkça başarının arttığı" bilgisi de yer alıyor. Rapora göre okul dışında öğrenmeye ayrılan zamanın yani ödevlerin etütlerin başarı üzerinde çok da etkili olmadığı yönünde. Türkiye'de öğrenciler öğrenmeye okulda haftada 25,9 saat, okul dışında 24,5 saat zaman ayırırlar. Almanya'da 25,5, okul dışında 11 saat, Finlandiya'da okulda 24,2 saat, okul dışında 11,9 saat öğrenmeye vakit ayrılıyor.

PISA 2015'te Türkiye, 70 ülke arasında fende 52'inci, matematikte 49'uncu, okuduğunu anlama becerisinde 50. sırada. En gerideki okul türü ise meslek liseleri. Meslek Liseleri, Fen Liselerinden dört, Anadolu Liselerinden iki öğretim yılı geride; Anadolu Liseleri ile Fen Liseleri arasında 2 öğretim yılından fazla fark var. Türkiye, 35 OECD ülkesi içinde öğrenci başına yapılan harcamada sondan ikinci. 35 ülke içinde Türkiye dezavantajlı öğrenci oranı en yüksek ülke. Söyler misin portakal ağacım, bu sonuçları kiminle konuşalım?

Tarabya, 25 Aralık 2016

Türkiye'nin güvenilir, adaletli ve bilimsel bir eğitim hayatı olabilmesi için şimdiye kadar elde ettiğimiz kazanımları koruyarak eğitimi kökten yapılandırmamız gerekecek. Bu amaca yönelebilmek için bilimsel verilerden

oluşan eğitim göstergelerimizi bütün paydaşların izlemesine, katılımına ve denetlenmesine açık duruma getirecek bir modele ihtiyaç var.

Eğitim Reformu Girişiminin *Eğitim İzleme Raporu 2015-2016* verilerine göre MEB bütçesi son yıllardaki artma eğilimine rağmen, eğitimde beklenen iyileşmeler gerçekleşmiyor. Derslik başına düşen öğrenci sayılarının azalmasına rağmen okul türleri temelinde ve bölgeler düzeyindeki önemli farklılıklar hâlâ giderilemedi. 2019 itibarıyla okul öncesi eğitimin sona erdirilmesi hedefi okullardaki beslenme, dinlenme ve sosyal etkinlik imkânlarını iyileştirmek için önemli bir fırsat olacak.

Türkiye'nin gelişme kaydettiği, ancak okul türleri ve bölgeler arasında eşitsizliklerin belirgin olduğu diğer önemli bir gösterge olan öğretmen başına düşen öğrenci sayısının iyileşme ihtimali doğarsa sınıf ortalaması göstergeleri daha da iyileşebilir. ERG'nin raporunda not düşülen bir diğer çekince ise "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi içeriklerinde masallar aracılığıyla değer öğretimine odaklanması." Rapora göre, "bireyden başlayan bir anlatım" yerine "biz olma düşüncesi"nin egemen olması ve güncel sorunların ele alınması dersin potansiyelini zayıflatan unsurlar" olarak değerlendiriyor. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinin programı ders ve kaynak kitaplarını tekrar inceledikten sonra bu çekinceyi değerlendireceğim.

Nişantaşı, 27 Aralık 2016

Uğur Sak'a, ASİS zekâ için hangi oranları esas aldıklarını sormuştum önceki gün. Uğur Hoca şu bilgi notunu gönderdi: 85- 115 aralığı normal değerler, 116-129 potansiyel üstün yetenekliler, 130 ve üzeri üstün yetenekliler. 70- 84 riskli grup. 55-69 hafif düzeyde zihinsel gelişim yetersizliği. 40-54 orta, 39 ve altı ağır düzeyde zihinsel gelişim yetersizliği. Uğur Hoca, oranları "biraz liberal" biraz "geleneksel" ölçekler üzerinden belirlediklerini yazmış notunun başında. Anadolu Üniversitesi ÜYEP'te test ile tanılamaya başlamışlar. MEB de illerde deneme uygulamalarına başlamış. Ne yazık ki MEB'te tanılama sonrası için yapılacak eğitim için hâlâ hazırlık yok.

Nişantaşı, 1 Ocak 2017

Çocukların güç kaybı tazminatının hesaplanmasında belirsizlik devam ediyor. Bu belirsizliğin nedeni de Türkiye'de çocuk algısıyla bire bir ilişkilidir. Hukukçu Ahmet Çelik'in yaptığı araştırma yapılacak düzenlemenin gerekçesini oluşturabilir. Bu araştırmaya göre küçük yaşta ve okul çağında "sakat" bırakılan çocukların tazminatı, buldukları yaştan değil de, çalışmaya ve kazanç elde etmeye başlayacakları varsayılan on sekiz

yaşından itibaren hesaplanıyor ve buldukları yaşa iskonto edilerek haksız bir uygulama yapılıyor. Bu uygulama ile “sakat” kalan bir çocuğun günlük hayatını sürdürürken, okuluna gidip gelirken sakatlığı oranında zorlanacağı, bunun tazminat isteminin haklı nedeni olacağı düşünülmektedir. Araştırma notuna göre böyle bir uygulamayı kimin istediği bilinmiyor. Bu konuda Yargıtay kararları da yok, öğretide de bu konuyla ilgilenen, görüş açıklayan olmamış. Buna karşın yanlış uygulama yıllardır sürdürülüyor.

Çocukların güç kaybı tazminatı konusunda bir araştırma yapılmasında yarar var. Şimdiye kadar kaç çocuğun mağdur durumda olduğunu tespit ederek bu konu gündeme getirilebilir.

Nişantaşı, 4 Ocak 2017

Eğitim Reformu Girişimi, *Çocukların Gözünde Okulda Yaşam* araştırmasının sonuçlarını iki ay önce açıklanmıştı. 2014 ve 2015 eğitim-öğretim yılında 4, 5, ve 7. sınıfta okuyan toplam 2002 çocuktan nitel ve nicel yöntemlerle elde edilen verilerden şu sonuçlara ulaşılmış: İkili öğretim uygulanan okulların sayısının azaltılmasına ve bu süreçte ikili öğretim uygulanan okullarda okuyan çocuklar için sosyal etkinlikler ve beslenmeyle ilgili önlemlerin alınmasına ihtiyaç vardır. Okullarda haftalık ders saati azaltılmalıdır. Okullarda fiziki koşulların iyileştirilmesi gerekmektedir. Seçmeli dersler çocuk katılımını arttırabilecek, çocuğun yapabilirliklerini yönlendirecek şekilde uygulanmalı ve öğretmen ve idarecilerin yönlendirmede bulunmaması sağlanmalıdır. Okullarda şiddetli önleme ve izleme mekanizmaları iyileştirilmelidir.

Nişantaşı, 2 Şubat 2017

Eğitim Reformu Girişimi 2016 PISA sonuçlarını Türkiye merkezli değerlendirmiş. Hazırlanan bilgi notunda şu sonuçlara ulaşılmış: Okul öncesi eğitimin zorunlu duruma getirilmesi ile akademik başarı artabilir. Öğretmen yetiştirme yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Sosyo ekonomik olarak dezavantajlı grupta ve akademik başarısı düşük olan çocukların belirli okullarda toplanmasından vazgeçilmeli ve alternatif yöntemler üzerinde durulmalıdır. Türkiye’de ortaöğretimde okullaşma oranlarının arttırılmasına ihtiyaç vardır (2015- 2016 eğitim- öğretim yılı için oran %79,8). Eğitime yapılan kamu harcamaları arttırılmalı; kaynakların doğru yönetilmesi ve kullanılması sağlanmalıdır. Veriye dayalı politika üretme kültürünün gelişmesine ihtiyaç vardır... Aslında eğitim sarmalı o kadar büyük ki! Sökük dikmek ve yama yapmak yerine eğitimi bu ülkenin birinci meselesi haline getirmediğimiz oyalanıp durmaya devam edeceğiz.

Nişantaşı, 7 Şubat 2017

MEB 2016-2017 örgün eğitim dönemi istatistiklerini açıklamış. Örgün eğitimde 17 milyon 319 bin 433 öğrenci yararlanıyor. Okul öncesinde 5 yaşta %58.79'e yükselmiş oran. Derslik sayısı resmi okullarda 581 bin 667, özel okullarda 101 bin 94 derslik olmak üzere 682 bin 761 dersliğe ulaşılmış durumda. Öğretmen sayısı 1 milyonu aşmış (1 milyon 5 bin 380). Sayılar artıyor ama nasıl bir nesil yetişiyor? sorusunun cevabını merak eden yok...

Nişantaşı, 16 Mart 2017

Batuhan Aydagül, 2003'ten bu yana Eğitim Reformu Girişimi'nde görev yapan genç bir eğitimci. Son seçimlerde İstanbul'dan ikinci bölgeden bağımsız milletvekili aday olmuş. Eğitim alanında sizce ülkemizde en önemli sorunlar nelerdir? sorusuna verdiği cevap çok değerli: *Bir, uyularımı kaçırın sorunlar var, bir de önemli meseleler var. Bence en çok üzerinde düşünmemiz ve iyileştirmemiz gereken konu, Türkiye'de eğitim sorunlarına yaklaşım şeklimizdir. Daha teknik bir terim kullanmak gerekirse "yönetişim" ya da "eğitim politikası üretme süreci"*⁴ diyebiliriz. Ülkemizin eğitim sorunlarının veri temelli anlaşılması, katılımcı süreçlerde tartışılması ve uzun vadeli etkilerinin değerlendirilip bütüncül bir çerçevede düşünülmesi gerekiyor... Muhafazakâr iktidarların eğitimi kavrayış noktasına gelmeleri için çeyrek yüzyıla ihtiyaç var (!).

Tarabya, 26 Mart 2017

Ahmet Emre Bilgili, özel yeteneklilerin eğitimi için Millî Eğitim Bakanlığında bazı girişimlerde bulunmuş. Biri de özel yetenekliler için Ankara, İstanbul ve İzmir'de okul açılması. Bu aşamada model hazırlanmadan okul açılmasının çok yanlış bir adım olacağını söyledim kendisine. Özel Yetenekli Bireyler Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin kurulmasını Bakan İsmet Yılmaz ve Müsteşar Yusuf Tekin ile konuşmuş. Ne amacı ne de işlevi belli olmayan bu adımlarla Bakanlığın oyalanması çok üzücü. Bakan İsmet Yılmaz'a ilettiğimiz mektup ve eklerine kayıtsız kalması ise daha da üzücü.

Nişantaşı, 27 Nisan 2017

TEDMEM, American Psychological Association'ın hazırladığı Okul Öncesinden Lise Sona: Öğretmenler İçin 20 Temel Psikoloji İlkesi'ni yayımlamış.⁵ İlk temel ilke şöyle belirlenmiş: *Öğrencilerin zekâ ve yetenek ile ilgili inanç veya algıları bilişsel işleyişlerini ve öğrenmelerin etkiler.* Bu ilkeyi

kavramış öğretmeni ne zaman yetiştirmeye başlayacağımızı yıllarca sordum, belki de yıllarca sormaya devam edeceğim. Zekâ ve yeteneği öldüren bir ülkede yaşamak insanın giysilerini bile acıtıyor.

Nişantaşı, 11 Mayıs 2017

Türkiye'nin engelliğe yaklaşımı hâlâ “yardım” temelli bir anlayışa dayanıyor. İnsan haklarına dayalı anlayış ise engelli bireyleri birer hak öznesi kabul ediyor. Bu nedenle, bir türlü engellilerin toplumsal hayata eşit katılımını sağlayacak etkin politikalara sıra gelmiyor. Yardım temelli yaklaşımlar bu süreci önlediği gibi ayrımcılığa da neden olmaktadır. *Ders Kitaplarında Engellilik Durum Analizi ve Tavsiyeler Raporu*⁶ 37 ders kitabında yer alan engellilik yaklaşımını araştırmış. Rapora göre, engellilik, ders kitaplarının genelinde değil, yalnızca belli temalar dâhilinde temsil edilmektedir. “Hayat Bilgisi ders kitaplarında bir “ fark” olarak, Türkçe ders kitaplarında ‘etkili iletişim kuramamaya neden’ olarak, Fen Bilimleri ders kitaplarında ise bir “ duyu eksikliği/ bozukluğu” bağlamında ele alınmakta; bu durum, engelliliğin olağan bir durum olarak yorumlanmasının önüne geçmekte; toplumda egemen olan ve engelliliğe ‘sıradışı’ ve ‘uç’ bir durum olarak yaklaşan algıyı güçlendirmektedir.”

Raporun önerileri de şunlar: Engellilik yalnızca belli temalar dâhilinde temsil ediliyor. Engellilik kimikleştiriliyor ve başarı hikâyeleri istisnalaştırılıyor. Engellilik yardım temelli yaklaşımla ve insan hakları bağlamında sorunlu ele alınıyor. Engellilik tıbbi yaklaşımla ele alındığı için de farklar ‘sorun’ olarak tanımlanıyor.

Engellilerle ilgili yaklaşımda anlayış değişikliği kültürel temele dayalı örgün, yaygın ve sargin eğitim politikasına dayanmadıkça gerçekleşme ihtimali yoktur. Bu amaçla yapısal/ fiziki yükümlülükleri ortaya koyacak ülke ölçekli etkin bir politika belgesinin hazırlanması gerekmektedir. Bunu başaramazsak, engellilik konusunun maddi yardımla çözüleceği iddiası sürdürüleceği gibi bu eşik de aşılamamış olacak. Engellilerin toplumsal hayata eşit katılımını erteleyecek politikalara muhalefet etmek yetmez, çözüm önerileri geliştirmek gerekir.

Nişantaşı, 16 Mayıs, 2017

Eğitimle ilgili fikirleri olan insanların bir araya getirilmesi niçin düşünülmez? Şûralar dışında farklı bir yöntemle en aykırı görüşleri olanların önerileri yılda birkaç kez dinlense iyi olmaz mı? Türkiye'nin esas meselesi kültür ve eğitimidir ama bu mesele için gerekli irade ortaya konamıyor. Selçuk R. Şirin'in eğitimle ilgili raporlarını kaç eğitimci, eğitim yöneticisi ve politikacının okuduğunu merak etmeye gerek yok. Kendisiyle yapılan son söyleşide,⁷ "yaparak yaşayarak öğrenme modeli"ni önermiş. Şu uyarısı da önemli: " Eğitime harcanan para artıyor, okullaşma oranları artıyor, okul binalarının kalitesi- fiziksel imkânları iyileşiyor. Tüm bunlarda iyiye giden bir durum söz konusuysen başarının niçin düştüğünü vergi veren herkesin sorgulaması lazım... Türkiye'de yeni bir kalkınma hikâyesi yazmamız için yapmamız gereken şey katma değeri yüksek bir ekonomi modeline geçmek. Onun da yolu ve formülü çok net ve tek; becerili insanlar yetiştirmek." Bu görüş, eğitimi ekonomi boyutuna indirgese de dikkate alınabilir.

Nişantaşı, 25 Mayıs 2017

Millî Eğitim Bakanlığı, *Beni Anlayın Özel Yetenekli Çocuğum Var*⁸ adıyla bir kitap yayımlamıştı. Kitap, şubat ayında bana ulaştınca heyecanlanmış ve kitabı hemen okumaya başlamıştım. Celil Güngör'ün Ön Söz'ünün ilk iki cümlesinin sonunda tam bir hayal kırıklığı yaşamış ve kitabı kenara koymuştum. Bugün kitabı tekrar gözden geçirmek istedim ve Ön Söz'ü zor tamamlayabildim. Sözünü ettiğim cümle şöyle: "Özel yetenekli çocuklar normalleştirilip ailesi ve okulu tarafından yeterli desteği almadığında çocuğun yeteneklerinin gelişmesi engellenmiş olacak ve çocuk, yapabileceği iyi çalışmalardan mahrum kalmış olacaktır. Normalleştirmenin aksine özel yeteneklilik övünme kaynağı olarak kullanıldığında da bu durum bireye zarar verir." Hayal kırıklığımın nedeni, Celil Güngör'ün özel yetenekli çocukların eğitiminde "normalleştirme" kavramını kullanmış olmasıydı. Celil Bey'i, Ahmet Emre Bilgili ile Bakan Nabi Avcı Hoca'ya ısrarla önermiştik. Ahmet Emre Bey de bu umudumuzu çoğaltmak için Bakanlıkta Müsteşar Yardımcılığı görevini üstlenmişti. Ne anlayış ne de uygulamada karınca dili kadar yol alamamışız (!).

Nişantaşı, 20 Temmuz 2017

Önceki gün yeni müfredat programını Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz açıklamıştı. Ocak ayından bu yana internet sitesi üzerinden görüş bildirilen 56 dersin programı güncellenmiş oldu. İki gün içinde inceleyebildiğim programlarda yalınlaştırmaya gidilmiş. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel

Kanunu'nda hiçbir değişiklik yapılmamış olması, derslerin içerikleri üzerinden yapılan değişiklik siyasi iktidarın eğitimle ilgili tasavvurunun olmadığı anlamına geliyor. Buna rağmen "cihat" kavramının müfredata dâhil edilmesi ve Evrim Teorisi üzerinden yeni bir tartışma başladı ve taraflar tekrar karşı karşıya gelmiş oldu. Öğrenci yetiştirme yöntemi bakımından hep tartışmalı olan müfredat yine parçalar üzerinden tartışılmaya başlandı. Evrim Teorisi'nin çatısı olmadan ve biyolojik çerçeveye ilişkilendirilmeden Biyoloji ders programına konulmasına itiraz edenlerin sesi yükseldi yine. Muhafazakâr kesim ise ders programına Yaratılış Teorisi'nin de eklenmesi gerektiğini savunmakla yetindi.

Türkiye, Evrim Teorisi'nin bir inanç meselesi olmadığı, bir olgu olduğu üzerinden ders programlarına nasıl alınacağına bir türlü karar veremedi. Bunun yanında 12 Mart 1971'den bu yana başlatılan gelenekle, bütün derslerde "tek adam kültü"ne yer verme geleneği katlanarak sürdürülüyor. Millî Eğitim Bakanlarından Metin Bostancıoğlu'nun 1985'ten itibaren resmi devlet politikasına dönüştürdüğü "tek adam kültü"nin bütün ders programlarına yansıtılmasına itiraz edenlerin de sesi çıkmıyor artık. Muhafazakâr iktidarların sistemi sahiplenmeleri karşısında şapka çıkarılır doğrusu (!) Bakan Yılmaz'ın açıkladığı yeni müfredat bu nedenle eğitim sisteminin hiçbir kök meselesini çözemeyeceği gibi, cesur bir adım da değil. Eğitim sistemi kafası karışık nesiller yetiştirmeye devam edecek. Sözde yeni müfredatta özel yetenekli çocuk eğitimi konusunda da hiçbir çalışma yapılmamış. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş'a bugün kısa bir not ilettim ve özel yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili Bakanlığın tasavvuru olup olmadığını sordum. Cevabını merakla bekliyorum.

Nişantaşı, 24 Temmuz 2017

Çocuk Vakfı kurulduğu yıllardan bu yana Çocuk Üniversitesi hayali vardı. Aradan geçen zaman içinde birkaç defa girişimde bulunsak da ikinci adım atılamadı. Bunun temel nedeni, bu hayalin ihtiyaç olduğunu öngören çok az sayıda insan kaynağının varlığıdır.

Aslolan "Çocuk Üniversitesi" fikriyken önümüze mali kaynak engeli konarak çıkış yolu kapatılmış oldu. Esas itibarıyla, Çocuk Üniversitesi, şimdilik tıp alanı dışında eğitim-pedagoji, sosyal bilimler, hukuk ve güzel sanatlar başta olmak üzere çocukla ilgili bir kültür ve medeniyet tasavvurudur. Üniversite eğitimi yanında, üniversite öncesi çocukların devam edebileceği ileri eğitim ortamlarını da içeren bu tasavvur ağırlıklı olarak özel yetenekli bireylerin eğitiminin gerçekleşeceği akademik bir ortamdır. Bu üniversite modeli, sadece Türkiye için değil, öncelikle medeniyet coğrafyalarımızda insan

kaynağını yetiştirilmesine odaklanan bir hedef için hayati öneme sahiptir. Bugün bir cümlelik duyuru yaparak bu konuda düşüncesi olanlarla iletişim kurmayı amaçladık. Cümle şöyle:

Çocuk Vakfı, özel yeteneklerin eğitimine öncelik verilmesi ve Türkiye'nin ihtiyacı olan insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla; Uçsuz Bucaksız (Çocuk) Üniversitesi kurmaya hazırlanıyor. Zekâ ve yetenekleri öldüren bir ülkeden zekâ ve yetenekleri geliştiren bir ülkeye doğru hayalleri olan her bireyi ve kurumu paydaş olmaya çağırıyoruz...

Merak ve umutla iletilecek görüşleri bekleyeceğiz.

Nişantaşı, 25 Temmuz 2017

9 Aralık 2010 tarihinde Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile Haliç Kongre Merkezinde yaptığımız görüşmede kurulmasını önerdiğimiz *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı'nı* 28 Mayıs 2012 tarihinde Başbakanlığa sunmuştuk. Başbakanlık Kanunlar ve Kararnameler Genel Müdürlüğü ilgili kurumların görüşüne başvurmuştu. Bunlardan biri de Çocuk Vakfı idi. Millî Eğitim Bakanlığının olumsuz görüş bildirdiği bilgisi dışında gelişmelerden haberdar olamamıştık. Eğer bu bilgi doğruysa bunun nedeni Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer'dir.

Ömer Dinçer'le hiçbir memleket meselesi konusunda yollarımız buluşmadı. 2003 yılında Aile ve Çocuk Müsteşarlığının kurulmasını Başbakan Erdoğan'a önermiştik. Bu konuyu Müsteşarı Ömer Dinçer'le görüşerek sonuçlandırmamız istendiği hâlde, Ömer Dinçer görüşme taleplerimize aylarca cevap vermemişti. Bunun üzerine 2010 yılında Aile ve Çocuk Bakanlığının kurulmasını önerdik Başbakan Erdoğan'a. Bakanlığın kurulmasına Devlet Bakanı Beşir Atalay müdahale etmiş ve Bakanlık, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı adıyla kurulmuştu. Yeri gelmişken belirtmek gerekirse, Beşir Atalay'la da hiçbir memleket meselesinde yollarımız kesişmedi.

Nişantaşı, 1 Ağustos 2017

Çocuk Vakfının Zekâ ve Yetenek Eğitimi konusundaki önerilerini güncellemek amacıyla Danışma Kurulu Üyelerimize

duyuru yapmıştık. 1999'dan bu yana yaptığımız çalışmalara ilgi azalıyor. Bunun temel nedeni giderek gerginleşen siyasi ortamdır. Görüş bildiren alan uzmanları da yorulmuş olabilir. Bize ulaşan çok az sayıda uzmanın görüşlerini dikkate alarak Çocuk Vakfının önerilerini sonuçlandırdık. Umudumuzu yitirmeden önerilerimizi hatırlatmayı sürdüreceğiz.

Nişantaşı, 3 Ağustos 2017

16.25 Çocuk Vakfının zekâ ve yetenek konusunda geliştirdiği önerileri bir mektup ekinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sunulmak üzere bugün gönderdik. (Ek Metin: 2) Çok sayıdaki öneriyi yeni bir anlayış, yeniden yapılandırma ve yeni eğitim modellerinin geliştirilmesi amacıyla hazırlamıştık. Bu önerileri yıllar içinde çok sayıda çocuğun ve alan uzmanının görüşü doğrultusunda geliştirmiştik. Bakalım bu defa muhatap bulabilecek miyiz?

Nişantaşı, 21 Ağustos 2017

Eğitim sisteminin fotoğrafını çekmek için şimdiye kadar gerçekleşmiş on dokuz şûranın kararlarının gözden geçirilmesi çok zamanımı aldı. Ercan Şen şûraların dijital kayıtlarını göndereli dört ay olmuştu. Şimdilik ulaştığım sonuca göre, şûralarda en çok *müfredat* ve *program* kavramları kullanılmış. Yirminci şûrada bu iki kavramın aynı şekilde kullanılmayacağı ileri sürebilir mi? Türkiye'de tarafların eğitimle ilgili tasavvurları hangi boyutta olursa olsun eğitim meselesinin hedefinde müfredat yer almaya devam edecek. Eğitim tasavuru olanlar neyse, bu mesele hakkında ders programlarına yama yapanların müfredatla ilgileniyormuş gibi eğitim sistemiyle oyalanmaları karşısında susma hakkını kullanmak daha iyi. Tarihçi İlber Ortaylı'nın ne zaman söylediğini hatırlayamadığım şu cümlesiyle müfredat meselesini noktalayacağım: "Bizde müfredatla ilgilenenlerin ve denetleyenlerin çapları küçüktür."

Nişantaşı, 22 Ağustos 2017 00.15'

Çocuk eğitimiyle ilgili zihnime yerleşmiş soru şudur: Çocuklarımızı sorularla mı cevaplarla mı eğitelim? Soru sorabilen çocuk düşünmeyi öğrenir. Düşünmeyi öğrenmek zekâ ve yeteneği geliştirir. Merakı ve tecessüsü gelişmemiş çocuk cevaplarla ezbercilik öğretilerek kalıplanır. Çocuğa düşünmeyi öğretmek için çocuk mantığının nasıl çalıştığını ve oyunun çocuk ruhunun sütü olduğunu müfredatın merkezine almadıkça müfredat dersine başlamış sayılmayız.

Nişantaşı, 11 Eylül 2017

Yeni eğitim-öğretim yılı öncesinde müfredat tartışmaları yine alevlendi. Ders kitaplarında yapılan değişiklikler iktidara muhalif medyanın gündeminde. İktidara yakın medyanın gündeminde ise ne eğitim var ne de kültür-sanat konuları. Amaçları iktidar savunması mı taraftar kavgasını sürdürmek mi belli değil.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş'un yaptığı açıklama üzerine ders kitaplarında yapılan içerik değişiklikleri adeta "ifşa" edilmeye başlandı. Alpaslan Bey'e bugün de kısa bir not gönderdim. Notu günlüğüme kaydediyorum:

Müfredat tartışmalarını izliyorum. Taraflar arasındaki ezeli görüş ayrılıklarının giderilmesi mümkün görünmüyor. Memleketi idare eden arkadaşlarımızın maarifle, eğitimle ve öğretimle ilgili geliştirdikleri tasavvur var mı? Üzerine alınma ama, yok.

Senin gayretini hissetsem ve anlamaya çalışsam da yapılanlar ders programlarının "yamalanması" ile sınırlı. Yaptığın açıklamada "tornavide-çanta" metaforunu anlayanlar çok değil. Çünkü aletten önce alet fikrinin önemli olduğunu öğretmeyen nesiller yetiştirdik. Alet fikrinin önemini kavramış irfan sahipleri ile yolculuğu derinleştirmenizde fayda var. Talim ve Terbiye Kurulunun eğitimin kök sorunlarının çözülmesine yönelmesi için zihniyet, yeniden yapılandırma ve uygulamayı bir bütün olarak öngörmek gerektiğini düşünüyorum. Aksi hâlde denizsiz kayıkçı kavgası sürüp gider.

Kültür, medeniyet ve insan tasavvuru meselesi çalışılmadan müfredatta yapılacak kısmi değişikliklerle, şimdye kadar olduğu gibi, mevcut zihniyet tahkim edilmiş oluyor. Merhum Topçu Hoca; "Bize bir insan mektebi lâzım." demişti yarım yüzyıl önce. Bu uzun yolculuğu MEB, Üniversite, sivil inisiyatiflerin iş birliğinde ve özerk bir şemsiye altında gerçekleştirmek için geç kalınmış olma mazeretine sığınmadan politik iradenin bir an önce karar vermesini temenni ediyoruz. Şu soruyu yeniden sorabiliriz: Eğitimi dava hâline getirmiş olanlarda bu ideali gerçekleştirme duygusu ve arzusu var mı? Türkiye'yi bu mesele etrafında tekrar düşünmeye davet etmekten başka çaremiz olmadığına göre, mazeret ileri sürme hakkımızın da olmadığını düşünüyorum.

Tarabya, 16 Eylül 2017

Cumhurbaşkanı Erdoğan, TEOG'un kaldırılacağını açıklamış dün. Nabi Avcı'nın Bakanlık döneminde kabul edilen bu sınav sisteminin gündeme geldiği günlerde hiçbir eleştiri ve öneri dikkate alınmamıştı. Temel eğitimden orta eğitime geçişte sınav sistemi kalkacak ama yerine

hangi sistemin getirileceği belli değil. Bir hafta öncesine kadar TEOG'la ilgili hazırlıkların tamamlandığı ve kasım ayında ilk sınavın yapılacağı açıklanmıştı. TEOG'un hangi gerekçeyle iptal edildiğini de bilen yok. Eğitim sisteminde sınavlarla ilgili bu kadar değişikliğin bedelini çocuklar, veliler ve ülkemiz ödedi. Temenni edelim kapsamlı bir çalışma yapılır ve tekrar bu bedeller ödenmez.

Nişantaşı, 22 Eylül 2017

Temmuz ayından bu yana gündemimize aldığımız Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmalarını Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ile düzenleme kararı aldık. Millî Eğitim Müdürü Murat Mücahit Yentür, ilçe adına koordinasyonu yürütecek öğretmen Mustafa Kök'ü gönderdi Çocuk Vakfına. Mustafa Bey ile 2000 yılında İstanbul Çocukları Vakfı adına düzenlediğimiz 1. İstanbul Çocuk Kurultayında tanışmıştık. Buluşmaların amacı ve yöntemi konusunda yapılacak çalışmaları gözden geçirdik. 21 Ekim'de başlayacak ve ayda bir gerçekleşecek buluşmalar 12 Mayıs 2018 tarihinde sona erecek. Buluşmaların devam edip etmeyeceğine daha sonra karar vereceğiz. Afiş ve broşürü Ajans Genna İstanbul'un sahibi değerli kardeşim Selim Tuncer hazırlayacak. Buluşmalar Şişli Nuri Akın Anadolu Lisesi'nde gerçekleşecek ve Facebook, YouTube gibi mecralarda canlı yayınlanacak.

Çocuk Vakfının çocuklarla ilgili bütün çalışmalarında olduğu gibi çocuk görüşü olarak başlayacak buluşmalar. Alan uzmanları ile zekâ ve yetenek eğitiminde düşünceleri olan isimleri dinleyeceğiz. Füsun Akarsu Hoca ile üç aydır iletişim kuramıyoruz. İlk buluşmada hiç olmazsa selamlama konuşması yapmasını çok arzu ediyorum. Sekiz ay boyunca gerçekleştireceğimiz buluşmalarla üç uyurları ve baş uyutucu MEB'i uyandırabilecek miyiz? Bu konuda hayalleri olanlarla buluşabilirsek yeni kapılar açabilir ve yeni yolculuklar başlayabiliriz...

Nişantaşı, 25 Eylül 2017

MEB Müsteşar Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili, İstanbul'da MEB Özel Yetenekliler Araştırma, Eğitim ve Uygulama Merkezi kurduklarını haber verdi az önce. Merkezle birlikte BİLSEM ile ortak bir uygulama ortaokulu ve lisesi de açılacaktı. Merkez-Enstitü kurulmasını 2004'te düzenlediğimiz I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresinden bu yana üç-beş kez önermiştik. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a 3 Ağustos 2017 tarihinde gönderdiğimiz mektubun ekindeki bilgi notunda bu öneri de yer alıyordu. Merkezin hangi amaç ve işlevi yerine getirmek üzere kurulduğunu öğrenmeden sevinemeyeceğim. Uygulama okullarına gelince: Hangi ileri

öğrenme ortamı ve eğitici kadrosu ile yapılacak bu eğitim? Merkez kurulsun da eğitim modeli geliştirilmeden uygulama okulunun açılmaması gerektiğini Ahmet Emre Bey'e söylemişim. Uygulama okulu konusunda MEB'in hiçbir hazırlığı olmadığı gibi bu konudan Talim ve Terbiye Kurulu'nun da haberi yokmuş henüz (!).

Nişantaşı, 2 Ekim 2017

Niçin Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmaları düzenleyeceğiz? Yaşadığımız hayal kırıklıkları yetmiyor mu? Yazdığımız pulsuz mektuplar.

Medya üzerinden konuşmalar. Üç uyurlar için yaptığımız çağrılar.

Ankara'nın ortasında ateş yaksak deli diye tımarhaneye tıkırlar. Millî Eğitim Bakanlığındaki tanıdıklarımız zekâ ve yetenek eğitimini gecekonduda kreş açmak sanıyorlar. Buna rağmen yüzyıllık bir ihmali hatırlatma görevimiz var. Buluşmalar birlikte hayal kurmak ve hayallerimizi gerçekleştirmek için ortam hazırlayabilecek mi? Düzenleyeceğimiz buluşmalar belki içinde bulunduğumuz dar zamanlara rağmen toplumsal bir harekete zemin hazırlayabilir. Buluşmaları düzenleme gerekçemizi ortaya koyan kısa bir metin yazdım. İyi bir başlangıç olması umuduyla metni günlüğüme kaydediyorum:

Eğitim, kültür ve medeniyet fikrine dayalı nasıl bir insan tipi yetiştirileceği tasavvuru ile bire bir ilişkili ve çok bileşenli temel toplumsal alanların ortak adıdır. Nasıl bir insan tipi yetiştirileceği tasavvurunu geliştirememiş eğitim anlayışları okul başarısı ile sınırlıdır. Okul başarısı ise öğrenme başarısına dayanmadığı için bütün akranları eşitleyen ve “yoksunlukta eşitlik” çizgisine varan bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımına dönüşmektedir. Okul başarısını önceleyen ve hayat başarısını esas almayan hiçbir eğitim sistemi zekâ ve yeteneği/istidadı göz ardı etmekten kurtulamaz.

Türkiye, zekâ ve yeteneğin eğitimine hangi ölçüt ve ilkelere dayalı bir eğitim felsefesi ile başlayacağını gecikmeden belirlemek amacıyla çok yönlü çalışmalara öncülük edecek girişimlerin önünü açmalıdır. Çünkü hiçbir çocuğu dışta bırakmayan ve bütün çocukların gelişme hakkını sağlayacak eğitim sistemine acil olarak ihtiyaç vardır.

Çoklu zekâ türlerinin yapılandırıcı bir yaklaşımla müfredat/öğretim programlarına yansıtılmasına karşın, eğitim sisteminin “ileri düzey öğrenme ortamı” anlayışıyla yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Eğitim sistemi içinde zekâ ve yeteneği tanımlamak yeterli değildir. Önemli olan zekâ ve

yeteneğin gelişeceği ortamın hazırlanması ve ölçme-değerlendirme sisteminin yapılandırılarak uygulanmasıdır. Türkiye’de doğasında hız olan tavşan hâlâ uyumakta ve kaplumbağa yarışı kazanmış sanılmaktadır.

Örgün, yaygın ve sargın eğitim ortamları ortancaları sıradanlığa ve herkes gibi olmaya zorladıkça, “farklılığın bedelini ödeme döngüsü” devam edecektir.

Türkiye’nin ilk kez hazırladığı I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı (2012-2016) belgesinde 5 başat değere yer verilmişti:

*Yetişme ve yeteneklerini geliştirme hakkı,
Bireysel farklılıklara saygı,
İlgi alanlarına saygı,
Bireysel ve bilimsel bilgi üretme özgürlüğü,
Destek ve teşvik kültürü.*

Strateji Belgesi’nin öngördüğü hayal cümlesi ise şuydu:

Her tür yeteneğin gelişiminin desteklendiği; yetenekli bireylere merak, araştırma ve yaratıcılığa zemin oluşturan ileri düzeyde öğrenme ortamlarının doğal olarak sunulduğu ve bütün yeteneklerin değerlendirildiği bir Türkiye.

Zekâ ve yeteneğin değerini ortaya koyacak kültüre dayalı bir dil, pedagojik ve felsefi birikim olmadan tavşanlar hep kaybedecek, kaplumbağa yarışın birincisi olsa da kazanmış olmayacaktır.

21 Ekim’den itibaren ayda bir gerçekleştireceğimiz buluşmalarını, zekâ ve yeteneği öldüren çaresizlik sarmalının ortadan kalkması amacıyla düzenliyoruz. Çocuk görüşü alarak başlayacak buluşmalarda alan uzmanları yanında bu sorunla yüzleşmek isteyen bütün tarafların gönüllü katılımını sağlamaya öncelik vereceğiz.

Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmalarının iyi bir başlangıç olması dileklerimizle ve saygılarımızla...

Nişantaşı, 3 Ekim 2017

Üstün Yetenekli Çocukların Aileleri Portalı (ÜYÇAP) yirmi beş bin üyeye ulaşmış. Filiz Günsur ve arkadaşları başardı bu iletişim köprüsünün kurulmasını. Buna rağmen taleplerini toplumsal bir harekete dönüştüremediler. Bunun nedeni Türkiye’de sivil hareketler için verimli bir zemin olmayışdır. Özellikle son yıllarda partiler sivil hareketlerin işlevini de üstlenmiş durumda.

Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmaları 21 Ekim’de çocuk ve velilerin görüşlerini açıklamaları ile başlayacak. Çocuklar ve veliler ÜYÇAP üzerinden belirlendi. Dün ve bugün velilerle ön konuşma yaparken 2004’te gerçekleştirdiğimiz I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi günlerine geri dönmüş gibi oldum. O günlerde altı yüz seksen çocuğun görüşünü alarak, *Bence, Biz* adlı çocuk görüşü kitabını hazırlamıştım. Hep merak etmişimdir: Kitapta görüşü yer alan çocuklarımız şimdi nerede? Eğitimlerini

tamamlayabildiler mi? Hayat başarıları ne durumda? Genç araştırmacılardan birine bu konuda araştırma yapmasını önereceğim.

Nişantaşı, 4 Ekim 2017

Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmaları’nı *Dersimiz Hayal Bilgisi* başlığı altında gerçekleştireceğiz. Alt başlık, *Konumuz eğitimde zekâ ve yeteneğin önünün açılması...* Çocuklarımızın hayallerinin önünü açacak, yetenek ve zekâlarını keşfetmelerini sağlayacak bir eğitim sistemi mümkün. Bu amaçla Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmalarında bir araya geleceğiz.

Bugün ilk çağrışı Üstün Yetenekli Çocukların Aile Portalı Üyelerine yaptık. Portalın yöneticisi Filiz Günsür sekiz aylık buluşma programını duyurdu üyelere. Günün son dakikalarına kadar genç anne ve babaların ilgisi umutlandırdı bizi. Aileler çocuklarıyla katılmak istiyorlar buluşmalara. Bu arzu da değerli.

İçinde bulunduğumuz günlerde bir yanda, “TEOG’tan sonra hangi sınav sistemi?” tartışılırken aynı zamanda üniversite sınavları için de model aranıyor. Bakanlık müsteşarı Yusuf Tekin, “Öğrenciler yetenek ve ilgilerine göre üniversite tercihlerini yapabilecek.” açıklamasını yapmış. Peki, “Yetenek ve ilgilerine göre eğitim almamış öğrenciler doğru bir tercihi yapabilir mi?”

TEOG sonrası üstün yetenek tanısı konmuş çocuklar nitelikli eğitim veren liselere girerken yeteneklerini ölçecek bir sistem yok ülkemizde. Sonuç şudur: İlk ve ortaokulda yeteneğe göre eğitim yapılmadığı için liselere geçişte ve liseden sonra mağduriyetler ortaya çıkacaktır. Hangi sistem getirilirse getirilsin, örgün eğitim sistemi öğrencilerin yüzde 5 ile 10

arasında bir gruba nitelikli eğitim verebiliyor. Türkiye'nin geleceği hakkında kaygılanmamın temel nedeni ise eğitimin bu vasatlığıdır.

Türkiye'nin zekâ ve yetenek eğitimini niçin bu kadar uzun süre ihmal ettiği üzerinde çok düşündüm. En kestirme cevap şu olmalı: Vasat insanlar arkasından gelen boynuzun büyümesini istemiyorlar. Bu vasatlık hayatın her alanına egemen durumda. Benim ana sorularımdan olan Türkiye okursa ne değişir? sorusunu zekâ ve yetenek eğitimi için de soruyorum:

Türkiye zekâ ve yetenek eğitimini başarırorsa neler değişir? Çok şey değişir: her şeyden önce bu vasat ortamdan kurtuluruz, korkularımızı yeneriz, özgüven kazanırız, üretime başlarız, yoksulluğu gündemden çıkarırız, kültür, sanat, bilim göstergelerimiz iyileşir. Beyin göçünü önlediğimiz gibi Türkiye beyin dolaşımında tercih edilen bir ülke durumuna gelir. Evet, birlikte hayal kurmayı ve hayallerimizi birlikte gerçekleştirmeyi başarabilirsek Türkiye değişir.

Nişantaşı, 11 Ekim 2017

Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmaları için Çocuk Vakfı ile Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü arasında yapılacak çalışmalarını belirlemek amacıyla Murat Mücahit Yentür'le protokolü imzaladık bugün. Sekiz ay boyunca zekâ ve yetenek eğitimini hatırlatacağımız ülkemize. Neredeyse bir kongre için yapılması gereken tanıtım çalışmalarının benzerini hazırladık. Selim Tuncer Ajans Genna ile imdadımıza yetişti yine. Derviş Esen poster, broşür ve program tanıtım görsellerini sonuçlandırdı. Basım işlerini Gezegen Basım üstlendi. Buluşmaları gönüllülük ilkesiyle ve mali destek kabul etmeden gerçekleştireceğiz. Buluşmaların ilk duyurusunu dün yapmaya başlamıştık. Anadolu Ajansı ilk haberi abonelerine duyurmuş. Türkiye'nin siyaset gündemi çok yoğun. Medya ve sosyal medyada zekâ ve yetenek eğitimi için yeni bir pencere açabilecek miyiz? Yaşayıp göreceğiz...

Nişantaşı, 21 Ekim 2017

İstanbul'daki pastırma yazı sürerken Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmalarına başladık bugün. Memduh Cemil'le sabah erkenden Çocuk Vakfına ulaştık. Yasemin Ünal ve İbrahim Aktaş'la Nuri Akın Anadolu Lisesine geçtik. İki aydır duyurduğumuz buluşmaya ilgi olup olmayacağı merakım bugün sona ermiş oldu. Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerin Portalı Üyeleri olmasa üç yüz elli kişilik salon dolmayacaktı. Buluşmaya yüz kadar ilk ve ortaokul öğrencisi getirileceğinden de bu sabah haberim oldu. Yöntem olarak görüş açıklamayacaksa "çocuk dinleyici" getirmeye gerek yoktu.

Birinci Buluşmanın sunuculuğunu kadim dostum Harun Yöndem yaptı. Açılış programı konuşmamı günlüğüme kaydediyorum:

Doğuştan hızlı olan tavşanları uyutan ve kaplumbağalara yarışı kazandıran eğitim sistemine itirazımız var. Zekâ ve yetenek eğitimi için yeni bir insan yetiştirme tasavvuru ve eğitim felsefesi arayışı için bir aradayız. İnsanlık medeniyetinin kadim değerlerine dayalı ve evrensel ölçütlerle insan yetiştirme idealini savunmak için buluşma programını düzenledik. Çocuğa saygılı bir anlayışı ve çocuk haklarını hayata geçirmek için önce çocuklarımızı dinleyerek başlayacağız bu çocuk ödevimize. Sekiz ay boyunca; Dersimiz Hayal Bilgisi; konumuz, eğitimde zekâ ve yeteneğin önünün açılması teması öncelikli amacımız olacak.

Hiçbir zekâ ve yetenek grubu ve türünü dışta bırakmayan nitelikli bir eğitim sisteminin mümkün olabileceğini öngörüyoruz: Farklılıklarla nasıl baş edileceğini öğreneceğimiz ve “farklılığın bedelini ödeme döngüsü” sarmalını ortadan kaldıracak bir eğitim sistemi. Örgün, yaygın ve sargın eğitimi kapsayacak bir eğitim sistemi. Her yaştan çocuk ve yetişkin bireyi sürece dâhil edecek yeni bir eğitim sistemi. Zekâ ve yeteneği öldüren değil, merakı geliştirecek ve çocuklarımızın hayallerini gerçekleştireceği bir eğitim sistemi.

Çünkü, yalnızca okul başarısına değil, çocuklarımızın doğuştan gelen zekâ ve yeteneklerini geliştirecek, her birini hayata hazırlayacak bir eğitim sistemi hayalimiz var: Çocuk ve yetişkin bireyin gelişme hakkının önündeki engelleri açacak bir eğitim sistemi. Çocuklarımıza yaşadıkları çağın becerilerini kazandıracak çağdaş bir eğitim sistemi. Küreselleşen dünyanın beyin göçü evresinden beyin dolaşımı evresine geçtiği bir dönemde insan kaynağımızı yetiştirecek bir eğitim sistemi. Doğmuş ve doğacak çocuklarımızın zekâ ve yeteneklerini geliştirebilecekleri kültürü ve ortamları yaygınlaştıracak bir eğitim sistemi. Eğitim sistemini yeniden yapılandıracak ve ileri öğrenme ortamları ile zenginleştirecek nitelikli bir eğitimin kozalarını hep birlikte örebilmek için bir aradayız.

Çocuk gerçeği karşısında eğitimin bütün bileşenlerini kapsayacak kuşatıcı bir değişimi öneriyoruz: Eğitim için birlikte hayal kuracağız ve hayallerimizi birlikte gerçekleştireceğiz. Doğuştan yavaş olan kaplumbağaların tavşanların izinde daha hızlı yol alabileceği bir eğitim sistemi için her ay bir araya geleceğiz. Tavşanları uyandırmaya hazır mısınız?

Ali Yasin Cevval (12), Deniz Naz Özkan (12), Yağız Efe Karadayı (13), Arda Kafalı (15), Athena Sarı (15), Mertcan Bozdemir'den (16), “Nasıl bir eğitim sistemi?” hayal ettiklerini dinledik. Çocuk görüşü oturumunu *İyi Havalarda Uçar Kelebek* şiirimi okuyarak noktaladık. Veli görüşü oturumunu Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürü Murat Mücahit Yentür yönetti. Çocuk oturumunda çocuklar sorular sordu, veli oturumunda anne-babalar yaşadıkları çaresizliği

anlattılar. I. Türkiye Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı için TÜBİTAK-TÜSSİDE ile 2010’da düzenlediğimiz çocuk ve veli görüşü çalıştaylarında benzer görüşleri dinlemiştik. Aslında değişen bir şey yok; çünkü özel yetenekli çocukların eğitimi için atılmış somut bir adım yok ülkemizde. Nüket Afat ve Ayça Köksal Konik kısaca çocuk ve veli görüşlerini değerlendirdiler. Ayça Hoca, üç ebeveyn-aile tipinden söz etti konuşmasında: Benim çocuğum üstün zekâlı değil, düşüncesinde olan aile tipi. Benim çocuğum tabii ki üstün potansiyelli görüşünde olan aile tipi. Üstün potansiyelli çocuğu olduğuna sevineyim mi üzüleyim mi? kararsızlığında olan aile tipi. Çeyrek yüzyıldır ilgilendiğim bu aile tiplerinde de değişiklik olmadı.

Birinci Buluşmanın onur konuğu Acar Baltaş Hoca alanın uzmanı olmadığı hâlde ilgiyle izlendi çocuklar ve veliler tarafından. Acar Hoca, “Hayat başarısının arkasında ne var?” sorusunu yorumladı konuşması boyunca.

Birlikte hayal kurmayı ve hayallerimizi birlikte gerçekleştirmeyi amaçladığımız yeni çocuk ödevine iki medya kuruluşu dışında medya ilgisi olmadı. YouTube ve Facebook’tan canlı yayımlanan konuşmaya da ilgi az oldu. Buluşma programına öğretmenlerin koşarak geleceğini umarken tam anlamıyla hayal kırıklığı yaşadım.

Tarabya, 5 Kasım 2017

Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, TEOG yerine “mahalli yerleştirme sistemi” uygulanacağını açıklamış. Bu sisteme göre öğrenci, evine yakın okula yerleştirilecek. Sınav mecburiyeti kaldırılmış. Nitelikli okullara “merkezi sistem” sınavıyla girilebilecek... Bu değişiklik, eğitimin niteliğini daha da kaygı verici boyutlara taşıyacak. Eğitim sisteminde liselerin yüzde 5’inin nitelikli eğitim verdiği dikkate alınır, bu sistem değişikliği de zekâ ve yeteneği geliştiren öğrenci grubunu başarısızlığa mahkûm etmiş olacak.

Nişantaşı, 18 Kasım 2017

Sabah erkenden İkinci Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşması için Maçka’ya ulaştığımda çocuklarla karşılaştım. Buluşmamız Açık Mikrofon bölümüyle başladı. Önce çocuk, ardından yetişkin görüşlerini dinledik. Çocuklarımızı dinlerken içim acıdı. Veliler muhatap bulamadıkları için haklı olarak sitemli konuşmalar yaptılar. Veliler, çocukları büyüdükten sonra kenara çekildikçe, eğitimle ilgili talepleri politika yapıcılara ve eğitim yöneticilerine ulaşmadıkça tecrübeleri de yitip gidiyor. Üstün Yetenekli Çocukların Aile Portalı Üyeleri yirmi beş bini aşsa da talepleri dikkate alınmıyor. İçinde bulunduğumuz dar zamanlarda -sınav sistemi dışında- eğitim konuşulmuyor. Eğitimcilerin de sesini duyamıyoruz.

Buluşmanın ikinci bölümünde onur konuğu Doğan Cüceloğlu Hoca'yı, *Zekâ ve Yetenek Eğitiminde Çocukla İletişim İçinde Olmak*, konusunda konuşacaktı. Doğan Hoca, konu başlığına sıra gelmeden, çocuk anlayışımızı gözden geçirmemize ve insan ilişkilerine odaklı bir konuşma yapmayı tercih etti. Doğan Hoca, aile ve çocuk konusunda ülkemizde en fazla cümle kurmuş iletişim psikoloğumuzdur. Hayata bakışını, kendi olmanın önemini, kalıplı anlayıştan geliştirici anlayışa geçmek için kendini merkeze alarak genç kuşağa rehberlik görevini sürdürüyor. Ahmet Kerem'e *Geliştiren Anne-Baba* kitabını imzaladı ve birlikte fotoğraf çektirdiler. Doğan Hoca'ya *Dünya Bir Lunapark* şiir kitabımı imzaladım. Doğan Hoca ise *Damdan Düşen Psikolog* kitabını imzaladı bana. Damdan düşen bir çocuk olarak bugünlerde kitabı okuyacağım.

İkinci Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmasına medya hiç ilgi göstermedi. Buluşma YouTube ve Facebook adreslerinden birinci buluşmadan daha çok izlenmiş. Üniversite çevresi yine ilgisiz. Medyadan hiçbir eğitim muhabiri izlemedi buluşmayı. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde medyanın eğitim konularına en az zaman ayırdığı bir dönemi yaşıyoruz. Türkiye için en kötü haberlerden biri de budur.

Tarabya, 23 Aralık 2017

3. Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşması havanın soğuk olması nedeniyle çok az katılımı gerçekleşti. Dört çocuğumuzu ve üç veliyi dinledik. Bugün dinlediğimiz çocuk görüşleri çocuklarımızın hayallerini gerçekleştirecekleri ortamlar ve öğretmen taleplerini içeriyordu. Veliler ise çocuklarının yalnızlığından ve sahipsizliğinden şikayetçi oldular. Onur konuğu Şaban Teoman Duralı Hoca'mız, *Eğitim ve Öğretim: Zekâ ve Yeteneğin Ölümü/ Bir Felsefi Yaklaşım* başlığı altında bir konuşma yaptı. İlk cümlelerinden biri şuydu: "Okuldan önce okula başladığımda daha akıllıydım." Teoman Hoca, öteden beri savunageldiği "eğitim ailede gerçekleşir; öğretim doğal değildir; Millî Eğitim Bakanlığı'nın adı Millî Öğretim Bakanlığı olmalıdır." görüşünü yorumladı. Teoman Hoca, orta eğitim sistemini teorik akla ve pratik akla öncelik veren okullar olarak iki grupta yapılandırmayı önerdi. Teoman Hoca'ya göre Teorik akla öncelik veren okullar temel bilimler ve matematik-felsefe ağırlıklı öğretim yapmalı. Pratik akla öncelik veren okullar meslek insanı yetiştirmeli. Öğretimin merkezinde akıl var. Üstün zekânın anahtarı meraktır. Teorik akıl bizi meraka, pratik akıl ise bizi zekâyâ götürür. Zekâ aklın altındadır. Teoman Hoca'ya göre kalburüstü mucidimizin olmayışının nedeni teorik zekâyâ önem vermeyişimiz yüzündendir.

Teoman Hoca'nın konuşmasından çıkardığım sonuç şu oldu: Zekâ ve yetenek gruplarını ayırmadan öğretim sistemini teorik ve pratik akla

göre yeniden inşa etmek için modeller geliştirebiliriz. Hadi başlayalım dediğimizde muhatap bulabilecek miyiz? Ne üniversite ne bakanlık meselenin esasını ortaya koymaya hazırlıklı olmadığı gibi bu meselenin üzerini örtmekle meşguller...

Nişantaşı, 3 Ocak 2018

Faruk Levent ile Filiz Kansu Çelik'in sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik sanatçı görüşlerini içeren makaleyi⁹ okudum. Türkiye'de devletin işlevsel bir sanat politikası olmadığı sonucuna ulaşılan makalede görüşlerine başvurulmuş sekiz sanatçı sanat alanında neler yapılması gerektiğine değinmeden görüşlerini açıklamış oldular. Makale, Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Kurumu Kanun Taslağı'nı dikkate almamış. Makale, *I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı*'ndaki yaklaşımla sınırlanmadan sonuçlandırılmış. Araştırmanın nitel araştırma yöntemlerinden "olgubilim deseni" üzerine kurulmuş olması ise bu sınırlanmaya engel değildi.

Nişantaşı, 8 Ocak 2018

Eğitim konusunda felsefecilerimizin kuracakları cümleler eğitimcilerimizin kuracakları cümlelerden daha önemlidir. Bunun temel nedeni, programların teorik temel düzeylerinin iyi olmasına karşılık bu programların uygulanışındaki sorunları eğitimcilerin çözmeye yanaşmamasıdır. Bu iki cümleden müfredatımızın mükemmel olduğu anlaşılmasın: eğitim tartışmaları müfredatın ön yüzü ile yani müfredatın dayandığı zihniyetten kaynaklanmaktadır. Felsefecilerimizden Ahmet İnam'ın şu tespitini günlüğüme kaydediyorum: "Ben insanı üç boyutlu düşünüyorum. Bir, insanın geniş olması lazım ama dar insanlar yetiştirmeye devam ediyoruz... Genişlik eksikliği var, derinliği de maalesef pek oluşturamadık. İnsanın üçüncü boyutu da yükseklik boyutudur... Bir insan ve dünya tasavvurunu özgürce oluşturmak, geliştirmek, tartışmaya açmak lazım. Bunun çok kısa vadede olabileceğini düşünmüyorum ama kapalı topluluk olmaktan açık insan olmaya geçişi yapamadığımız sürece ülke olarak da gelişim gösteremeyiz... Bizim problemimiz son zamanlarda eğitim felsefemizin ve nasıl bir insan için ve nasıl bir dünya için eğitim yapıyoruz? sorusunun kafalarda net olmayışı."¹⁰ Bu tespitlere itirazı olan var mı?

Nişantaşı, 10 Ocak 2018

Eğitim felsefemiz için Nurettin Topçu Hoca'dan bir cümle:

"İlk öğretimin gayesi kalbin terbiyesi, orta öğretimde gaye aklın terbiyesi, yüksek öğretimde ise ihtisaslardır."¹¹

Nişantaşı, 27 Ocak 2018

Dördüncü Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşması içerik olarak daha verimli geçti. Eylül Elâ Akçay ve İnsu Zeynep Vergili'yi çocuk görüşleri bölümünde dinledik. İkisi de okuldan kaçmaya hazır gibiydiler. Üç veli Ülkü Aydın, Ertuğrul Akçay, Ayhan Bölükbaşı eğitim sisteminde özel yetenekliler için ayrı bir parantez açılmasında ısrar ettiler. Ayhan Bölükbaşı; “Haklarını arayanlar doğru anlaşılıyor mı?” sorusunu sordu. A. Faruk Levent, özel yetenekli çocukların hakları yanında anne ve babaların haklarını yorumladı. Hasan Said Tortop ise yetenek geliştiren aile ortamı ve farklılaştırılmış eğitimde anahtarın öğretmen olduğunu değerlendirdi konuşmasında.

Dördüncü Buluşmanın onur konuğu Nevzat Tarhan Hoca, özel yetenekli çocukların eğitiminde mentorluk anlayışı üzerinde durdu. Farklı davranış ama ayrıcalıklı davranmayalım konusunu yorumlarken özgürlük-sorumluluk dengesinin kurulmasına değindi. Nevzat Hoca, “ihtimal iklimi” kavramını “çocuğa seçme özgürlüğü vermek” bağlamı içinde açıkladı. Nevzat Hoca, buluşmaların teması olan *Dersimiz Hayal Bilgisi* başlığı için, bilgi temeli olmayan hayalin hayalperestliğe neden olabileceği uyarısını yaptı ve Amerika’da bir üniversitenin kapısındaki şu bilgiyi de hatırlattı: RRTR: Oku, Yaz, Düşün, Hayal Et. Çok yerinde bir uyarı: Çünkü tek kanatla uçulmaz.

Nişantaşı, 24 Şubat 2018

Beşinci Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmasından sonra Çocuk Vakfına uğradım. Buluşma notlarını dördüncü kattaki odada yazıyorum. Buluşmanın açılışında turnacıbaşı geleneğinden bu yana yapılan çalışmalara değinirken Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde yapılan çalışmalara değindim kısaca. Mitat Enç, Doğan Çağlar’ı test çalışmaları, Ziya Selçuk’u ise müfredatla çoklu zekâ için yapılandırma çalışmalarına öncülük ettikleri için selamladım bugün. 2016 yılında Uğur Sak’ın kültürel kodlarımıza göre geliştirdiği ve yedi gruptan oluşan Anadolu Sak Zekâ Ölçeği (ASİS) üzerine bir-iki cümle söz ettim. Bu nedenle Uğur Sak’a ithaf ettiğim *Arada Görülen* başlıklı şiiri okuyarak konuşmamı tamamladım.

Bugünkü buluşmada önce ÜYÇAP’ın belirlediği iki çocuk Merve Kara ve Melih Baha Özmen’i, ardından üç anneyi dinledik. Beşinci Buluşmaya kadar

en etkileyici veli görüşlerini dinlemiş olduk bugün. Bir velinin, çocukların ilgi ve merakları ile gerçekleştirmek istedikleri hayalleri iki torbadan çıkardığı eğitim materyallerini göstererek anlatması çok öğretici oldu. “Helikopter anne olmak istemiyorum” cümlesiyle görüşlerini noktaladı.

Çaresizlik sarmalı içinde kalan anne-babalar çocuğunun her şeyiyle ilgilenmek zorunda kalıyor. Özel yetenekli çocuğu alan anne-babalar ile çocuğunun ödevini yapan anne-babaları birbirine karıştırmamak gerekir. Özel yetenekli çocuğu olan veli çözümün parçası olmak istiyor ve kendini çocuklarına adıyor. Çocuğunun ödevini yapan veli ise çocuğuna iyilik yapmadığı gibi gelişmesine de engel oluyor.

Beşinci Buluşmanın onur konuğu Uğur Sak Hoca’mızı, *Üstün Yeteneğin Çocukluktan Yetişkinliğe Önlenemez Gelişimi* başlığı altında yaptığı konuşmada dinledik. Uğur Hoca, birey-çevre, birey toplum etkileşimi ekseninde yaptığı konuşmada; “Birey-toplum arasındaki pozitif geri bildirim döngüsü”nün belirleyici olduğunu söyledi. En zor sorunun, “Çocuğum üstün yetenekli; ne yapmam gerekir?” sorusu olduğunu da belirtti.

Zaman zaman üzerinde durduğumuz; “Atalarımızdan daha zeki miyiz?” sorusuna da değindi Uğur Hoca. Sosyal katlayıcılar sayesinde zekâ gelişiminin arttığı konusu ortak kabullerden biridir. Yarım yüzyıldır küresel zekâ artışından da söz ediliyor. Her on yılda zekânın 3 puan arttığı konusu da ortak kabule dönüştü.

Türkiye ise zekâ, yetenek, istidat ve ileri öğrenme ortamları hakkında köklü atılım yapmaktan çok uzak. Beş ay boyunca her ay bu konuyu gündeme taşımak için çırpınıyoruz. “Acaba bir kelebek etkisi-kartopu etkisi ortaya çıkabilir mi?” diye topluma sesleniyoruz. Bu konuda bir türlü toplumsal bir talep bir eğitim hareketine dönüşemiyor. Bu gidişle ne toplumu ne de uyuyan tavşanları uyandırabileceğiz. Buna rağmen yolumuzdan geri dönmeyeceğimiz gibi hatırlatma görevimizi de ısrarla sürdüreceğiz.

Tarabya, 24 Mart 2018

Altıncı Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmasından eve dönünce yorulduğumu hissettim. İyi geçmeyen günlerde erken yoruluyorum. Türkiye de yorgun. Buğlem Zeynep Karabiber, Yunus Emre Ece, Doruk Alkar ve Duru Gürkan Açık Mikrofon bölümünde çocukluk çağının bütün safiyetiyle fakat kararlılıkla nasıl bir okul hayal ettiklerini dile getirdiler. Dokuz yaşındaki Yunus Emre’nin, “Bizi en iyi biz anlarız.” cümlesi buluşmaların amacını anlatmak için yeterliydi. Yunus Emre’nin annesi Arzu Ece’nin, “Biraz daha hızlı çocuklarımız için eğitim talebi ve çocuk mutsuz ise zekâ ona yüküdür.” cümlesinin muhatabı yok sevgili ülkemde. Neslihan Karabiber’in,

“Çocuklarımızla aramızda eğitim endişesi var.” ifadesi çocuk-ebeveyn ilişkisini özetlemeye yetiyor.

Altıncı Buluşmanın başında şimdiye kadar çocuk, veli ve uzman görüşlerini özetlememin amacı şuydu: Devlet, zekâ ve yetenek eğitimi hikâyesinin asıl sahibi olmadıkça davranmadıkça mevcut anlayışın değişme ihtimali yoktur.

Altıncı Buluşmanın Onur Konuğu MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş Hoca’mızı dinlerken umuda yolculuğa çıkmayı arzu ediyordum. Alpaslan Hoca, Bakanlığın Zekâ ve Yetenek Eğitiminde MEB’in Yaptıkları, Yapmaya Çalıştıkları ve Yapamadıklarını anlatırken; BİLSEM’ler ile geçen yıl kurulan Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi’nin kurulmasından söz etti. Örgün eğitimde “bireyselleştirilmiş eğitim”in yapılandırıldığını, her zekâ ve yeteneğe eşit eğilme anlayışını savundu. Zekâ kuramlarına yönelik değerlendirmesi ise “ahlâk ve değerler eğitimi” vurgusu hariç, ortak kabullerin dışında öznel bir değerlendirmeyi içeriyor. Alpaslan Hoca’nın, “Bireysel farklılıklar birbirinden daha önemli değildir.” cümlesi de sorunlu. “Her birine aynı saygıyı göstermeliyiz.” vurgusu ise bu cümleyle çelişkili. “Her bir farklılığın iyi bir eğitim almasını savunuyorum.”, diyor Alpaslan Hoca. Peki, “Bu eğitim verilebiliyor mu?” sorusuna, “İmkânlar ölçüsünde.” cevabı da şaşırtıcı. Alpaslan Hoca, eğitim sistemimizin zekâ ve yetenek modellemesi yapan bir eğitim sistemi olmadığı anlayışından hareketle, “ayrıcılık değil eşitlik ilkesine göre” bir yaklaşımın önemli olduğunu savunması daha da ilginç. Gerekçesi ise etiketlenme ve dışlanma. Bu durumda Alpaslan Hoca’ya göre örgün eğitim sisteminde neredeyse sorun yok! Bunun anlamı şu: Dünya bir okul, herkes başının çaresine baksın (!). Şimdiye kadar çare bulamayanları “farklılığın bedeli döngü” çarklarına teslim mi edeceğiz? Hayır! Hayır! Bu nedenle bu yolculuğu ısrarla sürdürmemiz gerekecek...

Nişantaşı, 14 Nisan 2018

Yedinci Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmasına giderken kaygılıydım. Kaygımın nedeni Altıncı Buluşmada MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş’un yapmış olduğu konuşmadan kaynaklanıyordu. Alpaslan Hoca, özetle, eğitim sisteminin zekâ ve yetenek eğitimi modellemesine dayalı bir sistem olmadığını söylemekle yetinmişti: Bu yaklaşım ise Bakanlığın herhangi bir hazırlık yapmadığı anlamına geliyordu. 19. Yüzyılda yapılandırılmış örgün eğitim sisteminin çöktüğü, büyük ölçüde okulun işlevini yitirdiği bir dönem içinde örgün, yaygın ve sargın eğitimin kökten yapılandırılması gerekirken üç uyurlarda ise hiçbir hareket yok.

Birçok konuda olduğu gibi, Türkiye, kültür ve eğitim konusunda nereden başlayacağını bilemiyor. Bugünkü buluşmada, özetle, bu noktayı hatırlatarak kiraz ve Napolyon kirazlar arasındaki farka değindim. *Ölü Ozanlar Derneği* filmi ile Astrid Lindgren'in *Çocuklar Yönetimde* kitabına değinmeyi unutmşum. Türkiye'nin geldiği noktaysa Lindgren'in *Çocuklar Yönetimde* kitabında anlattığı yuvadan farklı değil: İsveç'te bir yuvada çocuklar isyan eder ve yuva yönetimine el koyarlar. Fantastik kurgu şöyle gelişir: Öğretmenlerin kendilerine uyguladıkları programın aynısını bu defa çocuklar öğretmenlere uygularlar. Sonunda öğretmenler yaptıkları saçmalığın farkına varırlar ve çocuklarla konuşarak yeni bir program uygulamaya karar verirler.

Yedi Buluşma boyunca dinlediğim çocukların durumuyla İsveç'teki çocukların görüşleri örtüşüyor. İpek Gedikli, "Çünkü, biz robot değiliz!" diyerek itirazını anlatmakla yetindi. İkizler Kuzey ve Ege Yılmaz aynı sınıfta ve aynı sırada ama öncelikleri farklı. Kuzey, topların patlak olduğuna, Ege ise üç saat matematik, iki saat fen dersi olduğu gün beyninin yandığına değindi konuşmasında. Anneleri Nergis Hanım ise gerekli eğitimi alamayınca çocukları özel okuldan aldıklarını ve devlet okuluna vererek farklılaştırmak yerine sosyalleştirmeyi tercih ettiklerini anlattı. Veli Sevinç Üsküplü ise okulların BİLSEM'ler gibi olması gerektiğini savundu. Sevinç Hanım, BİLSEM'lerin vasatlığı hakkındaki görüşleri dinlese eminim ki bu görüşü savunmayacaktır.

Yedinci Buluşmanın onur konuğu Ziya Selçuk Hoca ile 2004 yılında düzenlediğimiz *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresinde* karşılaşmıştık ilk kez. Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik İstanbul'da olduğu hâlde kongreye gelmemiş, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Ziya Selçuk Hoca'yı göndermişti. Bakanlık yetkililerinin konuşmak için ısrar etmeleri ve Bakanın bu tutumu nedeniyle açılış programında Ziya Hoca'ya söz vermemiş, öğleden sonraki ilk oturum öncesinde konuşabileceğini söylemiştim. Ziya Hoca nazik davranmış ve konuşmasını yaptıktan sonra kongreden ayrılmıştı. Aradan on dört yıl geçmiş. 2005 yılında zekâ ve yeteneğin eğitimi konusunun müfredata yansıtılması amacıyla Ziya Hoca'nın Başkanlığında başlattığımız çalışmayı da iki toplantı sonrası Bakan Çelik engellemişti.

Ziya Hoca, *İnsan Tabiatı, Mizaç, Zekâ ve Yetenek* konulu bir konuşma yaptı bugün. Eğitimle ilgili bütün kelimeleri yeniden tarif etmeyi önerdi. Eğitimin dışardan verilemeyeceğini; çocuğun içindeki müfredatı açığa çıkarmanın önemine değindi. Neyi ölçüyorsak eğitimimiz odur, dedi Ziya Hoca. O hâlde zekâ ve yetenek konusunda kafalarımızın çok karışık olduğunu kabul etmeliyiz. Evet, zekâ ve yeteneğin değerini bilmeyen bir toplumuz. Ortak akıllı, ortalama akıldır; "sivri akıllılara" ihtiyacımız var.

Ziya Hoca'dan ilhamla şu cümleyi de not düşünüyorum günlüğüme:
Farklılaştırılmış eğitimle zekâ için kuyular açmayı (çukur kazmakla çocuk çocuk olmaz; çocuk kuyu kazacak) öğretecek bir ekosistem gerekir. Bu ekosistemde anne-baba-öğretmen zekâ ve yetenekle (istidatla) ilgilendiği kadar mizaç ve karakterle de ilgilenmeyi öğrenmeli.

Ziya Hoca ile eğitim sisteminin tüm bileşenleriyle bir ekosistem olarak kökten yapılandırılması gerektiği konusunda görüşlerimiz örtüşüyor. İnsan tasavvuru, aile, ileri öğrenme ortamı, eğitim materyalleri, ucu açık program, farklı eğitim modelleri, üniversite boyutu (mültidisipliner yaklaşım ve öğretmen yetiştirme), insan kaynağı planlaması ile farklılıklarla nasıl baş edeceğimizi temellendirecek bir eğitim sistemi.

Ziya Hoca'ya dokuz mizaç teorisine göre kanadımın 5. grup olduğunu, gövdeye karar veremediğimi söyleyince, gövdenin de 4 olduğunu söyledi. Bu yaştan sonra da olsa mizacımla yüzleşmek isterim. Böylece belki daha verimli çocuk ödevlerine yöneliriz arkadaşlarımızla...

Nişantaşı, 12 Mayıs 2018

21 Ekim 2017'de başlattığımız Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmalarının sekizincisini bugün gerçekleştirdik. Çocuk Vakfının önerisini kabul eden Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürü Murat Mücahit Yentür ile yola çıktığımız bu çocuk ödevini sekiz ay boyunca duyurduk Türkiye genelinde. YouTube ve Facebook adresleri üzerinden izlenmesini sağladık. Buluşmalara 25-35 yaş arası anne ve babalar ilgi gösterdi. Bu grup ağırlıklı olarak ilk ve ortaokul çağında çocuğu olan velilerden oluşuyor. Buluşmalarda Üstün Yetenekli Çocukların Aile Portalı (ÜYÇAP) Üyelerinin ilgisi daha fazlaydı. Görüş açıklayan çocuk ve veliler çoğunlukla ÜYÇAP tarafından belirlendi. Filiz Günsur ve Tülay Kahraman Kafalı'nın özel çabası sayesinde ÜYÇAP paydaşımız oldu. Çocuk Vakfı Sekreteri Yasemin Ünal ve İbrahim Aktaş; Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Mustafa Kök, sunucularımız Harun Yöndem ve Maviş Kılınç, Maçka Nuri Akın Anadolu Lisesi Müdürü Sabahattin Sarp, Maçka Mesleki ve Teknik Anadolu Meslek Lisesi Mezunları Derneği Başkanı Tamer Ulusel de destekleri için teşekkürü hak ettiler.

Sekiz buluşmanın her birini izleyenlerin sayısı farklı oldu. Sosyal medyada izlenme

sonuçlarını da dikkate alarak bu aşamada şu değerlendirme yapılabilir: Buluşmaların temasının amacı ortak bir toplumsal talebe dönüşmedi. Bunun birkaç nedeni şöyle sıralanabilir: Türkiye’de siyaset ortamı bütün sorunların önüne geçmiş olması. Aile, çocuk, gençlik ve güç koşullardaki bireylerin sorunlarının eğitim sorunlarından öncelikli duruma gelmesi. Eğitim konusunun toplumsal bir talebe dönüşmemesi. Eğitim politikasının olmayışı ve eğitimin tüm bileşenlerinin katılımıyla kök sorunların çözümüne yönelecek irade yoksunluğu.

Bugünkü buluşmada çocukları, velileri ve iki öğretmeni dinledik. Hemen her buluşmada çocuklar “farklı” okul hayallerinden söz ediyor. Veliler ise özel yetenekli çocukların eğitimiyle baş edemediklerini haykırıyorlar. Dinlediğimiz öğretmenler ise farklı ortam ve eğitim modellerine ihtiyaç olduğu tespitini yapıyorlar. Buna rağmen yıllardır Türkiye’de muhatap bulunamıyor.

Sekizinci Buluşmada *Türkiye’de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı-Ülke Ölçekli Stratejik Yaklaşım*, konulu oturumda önce Necmettin Oktay’ı dinledik. *I. Türkiye Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı Belgesi*’nin hazırlanma gerekçesi, amaçları ve vizyonu üzerinde durdu Necmettin Hoca. Ne yazık ki bu belge, vizyon cümlesi dışında hiçbir stratejik amaç ve eylemi hayata geçmeyen bir hayal olarak Ankara’da askıda kaldı. Çocuk Vakfı’nın ısrarına rağmen somut adımlar atılamadı. Ne hükümet ne de bakanlık eğitim konusunda nereden başlayacağını bilmiyor hâlâ.

Oturuma Eğitim Reformu Girişimi adına katılan Batuhan Aydagül, iki yüzyıl önce yapılandırılan örgün eğitim sisteminin yorulduğunu, eğitimin amacının güvenliğe dönüştüğünü hatırlattı bize. Hayalindeki okulun ise mahalle okulları olduğunu söyledi ve dedesinin “yol uzun” notunu da ekledi konuşmasına.

Sekiz ay boyunca düzenlediğimiz buluşmalarda Millî Eğitim Bakanlığının görüşünü öğrenmek için özel çaba gösterdik. Mart ayında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş’u dinlemiştik. Alpaslan Hoca, “Eğitim sistemimizin zekâ ve yetenek eğitimi modellemesi üzerine kurulmadığını, bireyselleşmiş eğitime imkân sağladığını” söylemekle yetinmişti. Oturuma katılan MEB Müsteşar Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili ise Bakanlığın BİLSEM’lerin sayısını artırmak, İstanbul Çamlıca’da yatılı bir okul ile Üsküdar’da bir araştırma merkezi açıldığını söylemekle yetindi.

Oturum boyunca söylediğim şu oldu: Üç uyurları uyandırmak kolay olmayacak. Eğitimi tüm bileşenleriyle ve bir ekosistem olarak zekâ ve yetenek eğitimine imkân sağlayacak şekilde kökten yapılandırmadıkça

Türkiye'nin eğitim sarmalı çözülemez.
Bu yolculuğu doğmuş çocuklarımız için
olduğu kadar doğacak çocuklarımız için de
sürdüremeliyiz. Batuhan Aydagül'ün dedesi
haklı: "Yol uzun."

Boğaziçi (Kadıköy Yolcu Vapuru),

18 Mayıs 2018 15.40 Öğleden önce

Hacıosman'dan Taksim'e metro ile, Taksim'den
Kabataş'a Finükülerle ulaşırken havanın
ısındığını fark etmemiştim. Kabataş'taki vapur
iskelesinin kapalı olduğundan da haberim
yoktu. Yol kenarında beklerken ter içinde

kalmışım. Kalp çarpıntım kısa sürdü. Yolcu vapuruyla Kadıköy'e adım
atar atmaz İskele Camisi'ne yöneldim. Cami tadilat nedeniyle kapalıydı.
Sokaklar karton üstünde oturan insanlarla doluydu. Hutbeyi cami içinde
ayakta dinledim. Çok dar bir alanda ve sürekli terleyerek cuma namazını eda
edebildim.

Kadıköy, İstanbul'da başka bir dünya. Ramazan olduğu hâlde büfeler,
lokantalar, kahveler açık. Barış Manço Eğitim Kültür Sanat Merkezine
doğru yürüdüm... Uluslararası Alternatif Eğitim Sempozyumu için Kemal
İnal'a aylar önce söz vermemiş olsaydım bugün evde kalmayı tercih
ederdim. Kendimi yorgun hissedince konuşma yerine, hiç arzu etmediğim
hâlde, hazırladığım metni okudum. (Ek Metin: 3) Öteden beri üzerinde
düşündüğüm Medeniyet düşüncesiyle bir eğitim sistemi kurulabilir mi?
sorusunu yorumlamaya çalıştım. Medeniyet düşüncesine dayalı insan
yetiştirme tasavvurunun temel kavramları, ölçüt ve ilkeleri ile uygulama
modelleri, izleme, ölçme-değerlendirme esaslarından hareketle görüşlerimi
açıkladım. Önerdiğim ana modelle ilgili ilk cümle şu oldu: Medeniyet
düşüncesine göre kurulacak eğitim sisteminin kalbi, insandır.

Şimdi Boğaziçi'nden Beşiktaş'a doğru yol alıyor şehir hatları yolcu vapuru.
Arada iki yana bakıyorum. 18. yüzyılın son çeyreğinde Fransızlar Paris'i
ve evlerini korumak amacıyla sokak ve cadde kenarlarını taş duvarlarla
örmüşlerdi. Bu yüzyılda Boğaziçi'nin iki yakası beton binalarla duvar
duygusu veriyor insana.

Beşiktaş İskelesi'ne yaklaşırken lacivert gövdeli iki yolcu gemisi karşıladı
bizi. Birinin adı Sabret İstanbul, diğeri Affet İstanbul'du. Boğaziçi'nin
iki yakasına göz gezdirerek gülümsemekle yetindim...

Nişantaşı, 7 Haziran 2018

24 Haziran seçimleri nedeniyle seçime katılacak siyasi partilerin eğitimle ilgili politika önerilerini inceledim. Eğitimde zihniyet değişimini temellendiren hiçbir yeni cümle kuramamış siyasi partiler. İktidar partisi özel yeteneklilerin eğitimi için Bilsem'ler dışında hâlâ cümle kurmayı öğrenememiş. Seçim beyannamelerinde öneriden çok vaatlere yer verilmiş. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi içinde eğitim alanının nasıl yapılandırılacağına dair de tek satır yok beyannamelerde.

1950'den bu yana hemen her seçimde partilerin tekrar ettiği eğitime erişim, nitelikli eğitim, eğitimden eşit olarak yararlanma gibi başlıklar bu seçimlerde de beyannamelerde yer aldı. Beyannamelerde yer verilen yeni kavram ise "Hak temelli" yaklaşım oldu. Bu anlayışın hangi stratejik amaçlar ve uygulamalarla hayata geçirileceğini açıklayan parti ise olmadı. İktidarı ve muhalefetiyle eğitim konusunda siyasi partilerin ufku da hayalleri de yok.

Güre (Edremit), 11 Temmuz 2018

Yeni Millî Eğitim Bakanımız Ziya Selçuk Hoca'ya çok kısa bir not ilettim bugün. Ziya Hoca'nın atanmasının ardından henüz kırk sekiz saat bile geçmeden ülkemizde eğitimle ilgili umudun doğmuş olması memnuniyet verici oldu. Kırk yılı aşkın süredir izlediğim kadarıyla ilk kez bir bakanın atanmış olması eğitimle ilgili çevreleri heyecanlandırdı.

Ziya Hoca'ya ilettiğim notta ilk beş ve yirmi beş yılı kapsayacak program ve hedefleri açıklamasını önerdim. Bakanlık ve taşra teşkilatı eğitim yönetiminin yenilenmesinde acele etmemesini de tavsiye ettim.

Nişantaşı, 20 Temmuz 2018

Yeni Millî Eğitim Bakanımız hakkında yazılan ve sosyal medyada dolaşan haber ve görüşler Ziya Hoca'dan beklenti çıtasını her geçen gün yükseltiyor. Ziya Hoca, "insan için eğitim" diyor ve eğitimin ithal edilemeyeceğine vurgu yapıyor konuşmalarında. Eğitim sistemini gemiye benzetmesi de iyi fikir. Gemi hem yüzecek hem de kendini onarabilecek mi?

Ziya Hoca'nın Millî Eğitim Temel Kanunu ve Teşkilatlanma Kanunu ve bütün mevzuatı ile başta Çocuk Hakları olmak üzere İnsan Hakları temelinde yenilenmesi için bir çalışma başlatması gerekecek. Ziya Hoca'nın TEDMEM'deki çalışma grubu ile program hazırlığı yaptığı anlaşılıyor. Bakalım partilerüstü ve özerk bir bakanlık anlayışı ortaya çıkabilecek mi? Siyasetin talepleri ve müdahalesi süreci sıkıntıya sokabilir. Hayatta yol alabilmek denge kurabilmeye bağlı. Uzun bir yolculuğa çıkmayı göze almak kolay değil.

Nişantaşı, 23 Temmuz 2018

Millî Eğitim Bakanımız Ziya Selçuk Hoca'nın işi gerçekten zor. Açıklayacağı program için eğitim çevreleriyle iletişim kurmada özenli davranması kuracağı denge politikasıyla da ilgilidir. Eğitim ve ekonomi konularında hemen herkesin konuşması aslında olumlu bir gelişmedir. Buna rağmen eğitim konusunda fikri olanlarla özel görüşmeler de yapılmalıdır.

Son dönemde eğitim konusunda açıklamalar yapan Selçuk Şirin, Ziya Hoca'ya beş öneride bulunmuş: *Karar ve reformlarınızı veriyle yapın. Eğitimde fark yaratacağımız alan okul öncesi 0-6 yaş aralığı. Okul öncesinden başlayarak kodlamayı, eğitimin her alanında mecburi olarak müfredata koymamız lazım. Türkiye'de eğitimde âdem-i merkezîyetçiliği getirmek zorundayız. Dezavantajlı çocuklar için proje okulları, özel yetiştirilmiş öğretmenler, küçük sınıflar gibi uygulamalarla topyekûn bir seferlik başlatmak gerekir.*

Selçuk Hoca, Ziya Hoca'dan umutlu. Birinci önerisi dışındaki önerilerinin uygulanabilmesi için eğitimle ilgili yapılandırma çalışmalarının birkaç yıl sürdürülmesi gerekir. Başarılı eğitim sistemlerinin sonuçlarından hareketle model ithal etmek yerine eğitimin tüm bileşenlerinin nitelikli eğitim ortamını besleyecek duruma getirmekte yarar var.

Nişantaşı, 25 Temmuz 2018

Ziya Hoca'ya gönderdiğim üçüncü not, zekâ ve yetenek eğitimi için kurulması gereken ekosistemle ilgili. 2004 yılından bu yana Çocuk Vakfının geliştirdiği önerileri de içeren Strateji Belgesi ile Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı hazırlıklarını içeren çalışmaları da iletmiş olduk. Zekâ ve yeteneği öldüren bir ülkeden zekâ ve yeteneği geliştirecek bir ülkeye dönüşmesini sağlayacak ekosistemin kurulması halinde eğitim tartışmaları daha kapsayıcı ve nitelik odaklı hâle gelebilir.

Nişantaşı, 2 Ağustos 2018

Geçen hafta boyunca Ziya Selçuk Hoca'ya bir dizi ön bilgi notu iletmiştik. Çocuk Vakfının 28 yıl boyunca eğitimle ilgili hazırladığı önerileri bir mektup ekinde hem Ziya Hoca'ya hem de kamuoyuna bugün duyurduk. Mektupta Çocuk Politikası Stratejisi'nden Eğitim Mekânları Stratejisine kadar 16 somut öneriyi içeren önerilere de yer verdik.

Tarabya, 12 Ağustos 2018

Millî Eğitim Bakanımız Ziya Selçuk Hoca'yı yıllardır tanıyorum. Bugünkü Vatan gazetesindeki röportajında özel yetenekli çocuklar konusunda ilk defa

bu kadar somut bir görüşünü okudum: “Üstün zekâlı çocuklar konusunda bir çalışma olacak mı?” sorusuna verdiği beş cümlelik cevabı günlüğüme kaydediyorum: *Devşirmesi olmayan bir devlet büyük devlet olamaz. Eğitim sistemin o kadar iyi olacak ki çocuklar sana gelecek. Seçkin zekâları bizim almamız lazım. Buna elitist dense de bu çocuğun hukuku korunmalı. Eşit olacağız diye bir şey yok, ben onun hakkını korumak zorundayım. Ziya Hoca'nın açıklayacağı üç yıllık programı sabırsızlıkla ve heyecanla bekliyoruz.*

Nişantaşı, 17 Ağustos 2018

Birkaç yıldır ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde yurt dışından davet alan, ailesinin tercihiyle farklı ülkelere giden, zekâ ve yetenek tanınması sonucu eğitim ve burs desteği alarak yurt dışına giden öğrenci sayılarını öğrenmek istemiş ve bir türlü öğrenememiştik. İlk bilgi notuna bugün ulaşabildik. E-okul sistemi 2007-2008 öğretim yılından 2018 yılı ile sınırlı da olsa bilgi notu bir fikir veriyor: On yıl içinde 216.444 öğrenci eğitim için yurt dışına gitmiş. On yıllık dönemde yurt dışına gidenler arasında erkek öğrenciler daha fazla.

Yurt dışına eğitim için giden öğrencilerin durumunu nasıl değerlendirmeli? Bir, Türkiye'deki iktidarın yönetim tarzından rahatsız olanların “Beyaz Türkler” çocuklarıyla göç etmesi. İki, çocuğunun nitelikli bir eğitim alması için yurt dışı eğitim kurumlarını tercih etmesi. Üç, zekâ ve yetenek tanınması yapılmış çocukları eğitim desteği sağlayan ülkelerin davet etmesi. Dört, eğitim sisteminin çökmesi ve nitelikli eğitim veremeyişi nedeniyle eğitimi önemseyen çevrelerin tutumu. Beş, Türkiye'de sözde “hizmet grubu”nun stratejik tercihiyle çocuklarımızı beyin göçüne tabi tutması. Altı, beyin göçünün çocuk boyutunda gerçekleşmesi.

Türkiye çözüm üretmezse çocuklarını kaybetmeye devam edecektir. Bu meseleyi günlük siyasetin dışında ele almak ve çözüme kavuşturmak politika yapımcılar kadar hepimizin görevidir.

Nişantaşı, 28 Ağustos 2018

İsmail Kara, Ümmühan Gözbaşı'nın kendisine ilettiği Nurettin Topçu Hoca'ya ait paragrafı bana da yönlendirdi:

Hâlâ bir çocuk meselesinin önemini anlamış ve onunla harekete geçmiş değiller. Büyük

*masraflarla büyük binalar yaptırıyorlar. Hep büyüklere ve kuvvetliye hizmet ettiklerini evvelki mektubumda söylemiştim. Kaybettikleri en büyük şeyin farkında değiller! Hâlâ ne bir çocuk bahçeleri, müzeleri, sanat galerileri, ne de çocuk musikileri, çocuk sinemaları ve çocuk neşriyatları var. Çocuk hayatına ait bir nizam telakkileri yok.*¹²

Topçu Hoca'nın Amerikan Mektupları (1948) içinde yer alan bu paragrafa 70 yıl sonra Türkiye için kısa bir not düşmek istiyorum: Evet, hâlâ çocuk meselesinin önemini ortaya koymuş değiliz. Çünkü çocuk tasavvurumuz yok. Daha büyük bina yapma yarışı içindeyiz. Birkaç iyi çocuk bahçesi, müze, sanat galerisi, çocuklar için iyi şarkı, birkaç güzel çocuk filmi yapabildik. Çocuk yayınları son 25 yılda büyük bir ticari sektöre dönüşse de felsefesiz, sanatsız ve hepsinden önemlisi Türkçesiz. Çocukla ilgili çok konuşsak da çocuk meselesinde bizi yolculuğa çıkaracak bir cümle de kuramadık henüz.

Nişantaşı, 5 Eylül 2018

Ziya Selçuk Hoca'ya ilettiğim nota birkaç dakika içinde cevap yazmasından dolayı umudum daha da arttı. Açıklayacağı üç yıllık program için çocuk, veli ve öğretmen görüşü alınmasını önerdim. Eğitimde atılacak adımlar konusunda görüşüne başvuru alanlar kendilerini değerli hissedebilir ve gönüllü paydaş durumuna gelmiş olurlar. Özellikle çocuğa saygılı bir eğitim için görüş alınması eğitim sisteminde zihniyet dönüşümünü de hızlandırabilir. Şimdiye kadar düzenlenen 19 Millî Eğitim Şûrasının uzmanların görüş ve önerileri dikkate alınarak gerçekleştiği düşünülürse, eğitimde katılım süreçlerini harekete geçirmek mümkün olabilir.

Ziya Hoca ilettiği kısa notta, çocuk ve velilerin görüşüne başvurulması için yapılması planlanan çalışmaları tatil nedeniyle yapamadıklarını belirtmiş ve son bir yıl içinde yapılmış bazı çalışmalardan yararlanacaklarını da ifade etmiş. Sözü ettiğim görüş talebi, eğitimde toplumsal bir hareketliliği sağlayıcı ve eğitimin tüm bileşenlerini kapsayıcı olmadıkça paydaşların görüşü ortaya çıkmayabilir. Etkin katılıma imkân vermeyecek yöntemler yerine eğitimi toplumsal bir harekete dönüştürecek katılım yöntemlerini tercih etmek gerekir. Aksi hâlde tarafların ideoloji yarıştırdıkları ortamlardan sonuç almak imkânı olmaz.

Tarabya, 21 Ekim 2018

Günün ilk dakikalarında günlüğüme not yazma alışkanlığım yok. Dün gece Nettv'de Ayşenur Asuman Uğur'un sunduğu Özel Gündem programına konuşmacı olarak katıldık Sinan Canan, Şeref Oğuz'la birlikte. İki saati aşkın programda Türkiye'de zekâ ve yetenek eğitimi konusunu

değerlendirdik. Eğitim sistemi kökten değişmedikçe, zekâ ve yeteneğin geliştirilmesine göre modellenmedikçe Türkiye'nin zekâ ve yetenek mezarlığına dönüşmekten kurtulamayacağını söylemekten yorulmayacağım. Mustafa Kutlu aradı ve “söylenmesi gerekenleri” söylediğimi söyledi. Henüz ciddi bir adım atılmamış olsa da umutsuz olamayız. Doğmuş ve doğacak çocuklarımıza karşı ödevlerimizi son nefesimize kadar sürdüreceğiz.

Tarabya, 23 Ekim 2018

Öğleden sonra *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*, “Mutlu Çocuklar Güçlü Türkiye” vurgusuyla açıklandı. Muhafazakârlar ‘mutlu’ ve ‘güçlü’ kelimelerini pek seviyor (!). Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, eğitimin içerik ve niteliğine ilişkin 21 Stratejik Hedefi 3 yıl içinde gerçekleştireceklerini anlattı sunumunda. 19 eğitim şûrasında yapılan önerileri ve geçen yıl açıklanan 5 yıllık stratejiyi dikkate alıp almadıklarını araştırmak gerekecek. Ziya Hoca'nın “çağın becerilerini” kazandırmaya özel vurgu yaptığı Stratejik Hedeflerin tamamı eğitim uygulamalarının içeriğine yönelik konulardan oluşuyor. Bu nedenle Ziya Hoca'nın, “Kıyameti kopartmamız lazım.” diyerek beklentileri yükselten açıklaması boşlukta kaldı. Çünkü ne Millî Eğitim Bakanlığı Temel Kanunu ne de Teşkilatlanma Kanunu'na hiç değinmedi konuşmasında. Yaklaşık dört ay boyunca sürdürülen hazırlık çalışmalarında eğitimin içeriğine yönelik boyutların iyileştirilmesine odaklanılmış oldu. Ziya Hoca, İstanbul'da düzenlediği *2023 Eğitim Hedefleri Bulma Konferansında* bugün açıkladığı hedefleri sınamış olmalı. Bu konferansa çağrılan isimlerin çoğunluğunun popüler isimlerden oluşması bir tesadüf müydü? Konferansa Çocuk Vakfı davet edilmemişti. Bugünkü toplantıya davet edildiğim hâlde Ankara'ya gitmeme gerekçem ise bu konuyla ilgili değil.

Bugünkü Stratejik Belge'nin bir maddesinin Özel Yetenekli Çocukların Eğitimiyle ilgili olması bu konuda az da olsa umudumu muhafaza etmemi sağladı. Açıklanan belgeyi okuduktan sonra bu konuyu etraflıca değerlendireceğim.

Diğer üç hayal kırıklığım ise Vizyon Belgesinde eğitimin kültürel temelleri, Çocuk Hakları Kültürü, Okuma Kültürü Programı ve Çocuk-Medya konusuna hiç değinilmemiş olması oldu.

Nişantaşı, 25 Ekim 2018

Önceki gün Ziya Selçuk Hoca'nın açıkladığı *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*¹³ çocuğu, eğitimin niteliğini ve insanı merkeze alan, “insana bir bütün olarak eğilebilen sistemi” kurmayı amaçlıyor. Vizyon belgesinde, eğitim meselesinin “ideolojik olmaktan çıkarılması ve pedagojik zemine

oturtulması” öneriliyor. Belgenin hedefi kısaca şöyle: “21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modelimiz ile 2023 Eğitim Vizyonunun temel hedefi, ahlak telakkisine dayalı ve insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışını yeşertmektir.” Bu belge ile, İonna Kuçuradi’nin çok sık vurguladığı gibi, “insani bir etkinlik olarak eğitimin iç amacı” dikkate alınmış oldu. Eğitimin iç amacını Ziya Hoca, “Eğitim sisteminin çift kanadı temsilen akli ve kalbi birleştiren bir yolculuğa ihtiyacı olduğu kesindir.” cümlesiyle ifade ediyor Vizyon Belgesi’nde. Evet, tek kanatla uçulmadığını topluma farkettermek gerekecek.

Vizyon Belgesinde içerik, değerlendirme, fiziksel, finansal ve veri altyapısı kurulmasına yönelik gerekçelere yer verilmiş. Her çocuğu değerli gören eğitim yaklaşımı, sisteme hayat verecek öğretmen ve okul yöneticisi-liderliği, kendini geliştiren, güvenilir okul ortamı, açık/verimli yönetime odaklanılması umut verici. 3 yılın somut hedefleri şöyle sıralanıyor: Okullar arasındaki fark kapanmaya başlayacak; okullar çocuklar için hayat alanına dönüşecek; meslek liseleri tercih edilir hâle gelecek; sınav baskısı azalacak; çocuklar yeni çağın becerilerini sergileyecekleri duruma gelecek; öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki tatmin duygusunun yükselmesi için çalışmalar başlatılacak; erken çocukluk eğitimi yaygınlaşacak; özel ihtiyaçları olan çocuklara, hak ettikleri eğitim imkânları sunulacak.

Bütün bu hedeflere nasıl ulaşılabilecek? “Müfredatı bilgiden beceriye, beceriden görgüye taşımayı hedeflerken, başarının anahtarı olarak öğretmen eğitimini, okullar arasındaki eşitsizliği asgariye indirmeyi ve dolayısıyla sınav baskısını azaltmayı ön koşul olarak” gören Eğitim Vizyonu ile yeni dönem başlayacak. Ziya Hoca, eğitimde ekosisteme dayalı yapılandırma ve dönüşümü “adil, insan merkezli, öğretmen temelli, kavramda evrensel-uygulamada yerli, esnek, beceri ve görgü odaklı, hesap verebilir, sürdürülebilir bir ilkesel duruş”la gerçekleştirilmesini öneriyor.

95 yıl içinde 19 Millî Eğitim Şûrası gerçekleşti ülkemizde. Cumhuriyet Dönemi’nde en çok eleştiri ve önerinin eğitimle ilgili yapıldığını hatta raporun kaleme alındığını ileri sürmek de abartı olmaz. Ziya Hoca, ilk kez dört aydan kısa bir süre içinde bir ülkenin eğitim sistemiyle ilgili bir Vizyon Belgesini ortaya koymuş oldu. Bu belge açıklandığı andan itibaren iktidar çevresi ve iktidar karşıtı çevrelerde olumlu karşılandığı söylenebilir.

Eğitim sisteminde zihniyet değişimi hedeflendiği ima edildiği ve müfredatla birlikte eğitimin içeriği kökten yapılandırılmak istendiği hâlde ne Millî Eğitim Bakanlığı Kanunu ve ne de Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilatı Kanunu’nun değiştirilmesine yönelik hiçbir not düşülmemiş olması düşündürücü olmuştur. Vizyon Belgesinin en yaman çelişkisi bu

yönüdür. Bir diğer dikkat çekici boyut ise örgün eğitim sisteminin bütün bileşenleriyle değiştirilmesi öngörülüyor fakat müfredatın Çocuk Hakları Kültürüyle uyumlu duruma getirileceğinden hiç söz edilmiyor.

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi taslak olarak çocuk, veli, öğretmen ve alan uzmanlarının görüşüne sunulabilir, eleştiri ve öneriler doğrultusunda toplumsal taleplerin yansıdığı ve katılımcı demokrasinin iyi bir örneği ortaya konabilirdi. Ne yazık ki bu şans da kaçırılmıştır.

Vizyon Belgesinin uygulama boyutu hakkında ise kısaca bazı notlar düşmekte yarar var: 300 yıllık bir sarmal olan maarif meselesinin bütün kök

sorunlarının çözümü için 3 yıl gibi çok sınırlı bir sürenin öngörülmesi de yanlış olmuştur. En azından 5'er yıllık aşamaları içeren 15 yıl öngörülmesi ve Stratejik Amaçlar ve Hedefler bir plan çerçevesinde yapılandırılmalıydı. 3 yıl gibi bir sürede öngörülen hedeflerin gerçekleşme ihtimali bu nedenle mümkün görünmüyor. Eksik boyutlarına değindiğim noktalar yanında ortaya konan çerçevenin değerli olsa da toplumsal ortak kabulün ifadesi olan ana cümleyi yine kuramadık ve eğitim için toplumsal hareketi başlatamadık.

Nişantaşı, 26 Ekim 2018

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi ile özel yeteneklerin eğitiminde yeni bir dönem başlayabilecek mi? Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan Vizyon Belgesinde ilk kez özel yeteneklilerle ilgili yaklaşım ortaya konmuş olması başlı başına önemlidir. Bu nedenle önceki gün Ziya Selçuk Hoca'ya teşekkür mektubu gönderdik.

Çocuk Vakfı 20 yılı aşkın süre içinde özel yeteneklilerin eğitimi konusunda şu çocuk ödevlerini gerçekleştirmişti: I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi (2004); MEB Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Komisyonu ve Değerlendirme Kurulunun kurulması (2005); YÖk'e önerilerde bulunulması (2010); Çocuk Vakfı, TÜBİTAK-TÜSSİDE, Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi Belgesi ve Uygulama Planı 2012-2016 belgesinin hazırlanması ve sonuçlandırılması (2011); Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağının hazırlanması ve Başbakanlığa sunulması (2012); TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonunun kurulması amacıyla 24. Yasama Döneminde Mecliste grubu bulunan siyasi partilere öneride bulunulması ve

kurulan komisyona görüş bildirilmesi, TBMM Genel Kurulu'nda müzakere edilen rapordan sonra karar alınamamış olması nedeniyle kamu oyuna açıklama yapılması; MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Konseyi Yönerge Taslağı'nın Bakanlığa gönderilmesi (2013); Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi konusunda hazırlanan önerilerin kamu oyuna açıklanması ve yetkililere iletilmesi; *Dersimiz Hayal Bilgisi* temasıyla Çocuk Vakfı ile Şişli İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü iş birliğinde çocuk, veli, öğretmen ve alan uzmanlarının katılımıyla Ekim 2017, Mayıs 2018 tarihleri arasında 8 ayrı Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşması programı gerçekleştirilmesi.

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi, mizaç ve yetenek temelli doğal öğrenmeye dayalı bir ekosistem kurulmasını öngörüyor. Tek tipleştirici "paket müfredat" anlayışından uzaklaşmayı, müfredatın tüm kademelerde bütüncül, yetenek kümeleriyle ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapıda yapılandırılacak olması da sevindirici. Strateji Belgesinde öngördüğümüz İleri Düzey Öğrenme Ortamları da yer almış Vizyon Belgesinde. Vizyon Belgesi, Okul Gelişim Modeline dayalı bir alt yapı kurulmasını öngörüyor. Benzer yetenek kümeleri içindeki çocuklar Tasarım Beceri Atölyelerine katılabilecek. Yetenek Temelli Ölçme Değerlendirme Sisteminin kurulacak olması da çok önemli. Diğer eğitim içeriklerinde olduğu gibi, özel yetenekler konusunda lisans üstü düzeyde öğretmen eğitimi de planlanacak.

Özel yeteneklilere yönelik okul ve eğitim sistemindeki uygulamalar gözden geçirilerek yapılacak çalışmalar için şu başlıklar belirlendi: Özel yetenekli bireylerin eğitimi için yeni bir mevzuat hazırlanacak. Özel Yeteneklilerin Eğitimi, Bilim ve Değerlendirme Kurulu kurulacak. Bilim ve Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılacak. Özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçlerin iyileştirilmesi amacıyla Bakanlıkta bir program hazırlanacak. Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçları daha ileri seviyeye taşınacak; standart ölçme araçları oluşturulacak, özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilecek ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılacak; Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerlendirme İzmele Merkezleri ve Noktaları) oluşturulacak. Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyalleri geliştirilecek. 5 yaş ve ilkökul düzeyinde farklı ve farklılaştırılmış program modelleri, örgün ve yaygın eğitimi kapsayan müfredat, seçmeli ders stratejisi, ayrı eğitim, zenginleştirme ve sınıf atlama çalışmaları gerçekleştirilecek.

Vizyon Belgesinde özel yeteneklilerin eğitimine yönelik eğitimin içeriği kadar bu alanın kültürüne yer verilmiş olması Çocuk Vakfının önerileri esas alınarak hazırlanan Vizyon Belgesi hayata geçebilecek mi? Ziya Hoca'nın uygulama planını görünceye kadar bekleyeceğiz.

Vizyon Belgesinde Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu'nun kurulacağına yer verilmemiş olmasına ise üzüldük.

Bugün itibariyle Çocuk Vakfının çeyrek yüzyıl boyunca sürdürdüğü ve özel yeteneklilerin eğitimi alanında gerçekleştirdiği çocuk ödevinin Vizyon Belgesinde yer alması nedeniyle görüş bildiren çocuk, veli, öğretmen ve eğitim bilimciler adına Ziya Selçuk Hoca'mıza ve emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Tarabya, 27 Ekim 2018

2023 Eğitim Vizyonu Belgesi Çocuk Vakfının Millî Eğitim Bakanlığına ilettiği şu öneriler dikkate alınmamış: Millî Eğitim Temel Kanunu ve Millî Eğitim Teşkilat Kanunu'nun değiştirilmesi. Yaygın eğitimin örgün eğitimle ilgili boyutu Millî Eğitim Bakanlığı'nda kalması şartıyla, ilgili diğer bakanlıklara devredilmesi. Türkiye Çocuk Politikası ile Strateji ve Uygulama Planı; MEB Çocuk Hakları Kültürü Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü; Özel Yetenekli Bireyler Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü; Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü, Okuma Kültürü Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü, Çocuk ve İlk Gençlik Kültürü Stratejisi; 100 Temel Eser Genelgelerinin iptal edilmesi; Erken çocukluk döneminden başlayarak MEB Okuma Kültürü Programı; Hayal, Bilim, Sanat ve Spor Eğitimi Stratejisi; MEB Çocuk ve Medya Araştırma Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü; Yurt Dışında Yaşayan Çocuk ve Gençlerimize Yönelik Strateji ve Eylem Planı; MEB Eğitim Mekânları Stratejisi ve Uygulama Planı'nın hazırlanması.

Nişantaşı, 4 Kasım 2018

Öğle saatinde Ahmet Kerem'le Çocuk Vakfında Millî Eğitim Bakanımız Ziya Selçuk Hoca'yı karşıladık. Ziya Hoca, birkaç yıl önce de Vakfa gelmişti. Zekâ ve Yetenek Eğitimi Buluşmasının Nisan 2018 programına da katılmıştı. Bakan olarak atandığından bu yana haberleşiyorduk. Görüşmemizde Ahmet Kerem'in babası ve Ziya Hoca'nın danışmanı Gökhan Yücel de vardı. *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi* üzerinden yeni dönemi değerlendirdik. Ziya Hoca'nın Bakanlıkta başarılı olması için hedeflediği

çalışmaları gerçekleştireceği kadroyu kurması gerekir. Esas itibariyle onu bu makama getiren siyasi iktidarla doku uyumsuzluğu var. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "liderliğinin önemli olduğu"nu vurgulamakla birlikte eğitimde başarılı olabilmek için bu liderliği önemsemekle birlikte, bazı konularda endişeli olduğunu ima etmekle yetindi.

Ziya Hoca, Çocuk Vakfı ile özel yetenekli çocukların eğitimi ve Okuma Kültürü Programı için ortak çalışma yapmamızı önerdi. Çocuk anlayışı ve çocuk algısı konusunda felsefi, sosyolojik ve hukuki boyutları içeren durum tespiti bağlamında köklü bir çalışmanın yapılması konusunu da kısaca değerlendirdik.

Türkiye'de çocuk anlayışı ve algısı çocuk, kültür ve medeniyet ilişkisinin esasıdır. Bu konu aile ile birlikte bütün boyutlarıyla ele alınması gerektiği için önce durum tespiti yapılmasını gerektiriyor. Aile ve çocuk geleneğinin evrilişi ve dönüşmesi, modernleşme ve çocuk modernleşmesi, aile ve çocuk politikası bağlamında yapılacak çalışmalar çok önemli. Sonuç olarak; çocuk felsefemizin güncellenmesini amaçlayacak çok yönlü bilimsel çalışmaların yapılması gerekecek. Bu çalışmayı Türkiye'nin birikimini harekete geçirerek başlatabiliriz. Ön hazırlık yaptıktan sonra Ziya Hoca ile tekrar görüşeceğiz.

Ziya Hoca, yaş grupları için öngörülecek söz varlığının tespiti amacıyla çalışma başlatmış. Kendisine *Türkçenin Köken Bilim Sözlüğü* için 2012 yılında Yüksek Planlama Kurulunda karar alındığını ve bugüne kadar hiçbir adım atılmadığını hatırlatınca not aldı. Arif Nihat Asya için görev yaptığı Edirne'de bir liseye, Kemalettin Tuğcu için de İstanbul'da bir ilkokul bir de ortaokula adının verilmesini de önerdim. *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi* için düne göre daha umutluyum.

Nişantaşı, 9 Kasım 2018

Necmettin Turinay'ın kaleme aldığı uzun sayılabilecek "Türkiye'de Eğitim: Sanki Bir Ağlama Duvarı" yazısını öğle üzeri okudum. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu mezunu olan Necmettin Bey, Tanzimat Dönemi'nden bu yana eğitimde günlük sorunlarla baş etme dışında köklü atılımların niçin yapılamadığını değerlendirirken özellikle zihniyet farklılıklarını yorumluyor bu yazıda. Eğitimin yegane görevinin öğrenciye "değer" yüklemekte gören çevrelerin "tek tip insan" yetiştirmek olduğunu savunan çevrelerin karşısında olanlar da "soyut bir insan ve öğrenci" tasarımını savunuyorlar. Necmettin Turinay, bu tartışmayı ilk kez Ahmet Mithat Efendi'nin gündeme getirdiğini, "devlet memurluğuna yönelmek" yerine "müteşebbis insan" yetiştirilmesi gerektiğini savunduğunu izah ediyor.

Bilindiği gibi, Ahmet Mithat Efendi'nin Namık Kemal'le arasındaki görüş ayrılığı bu noktadan itibaren başlamış. Namık Kemal, “fedakâr, cesur, vatansever, siyasî veya fikrî idealizmi yüksek insan” yetiştirilmesini savunurken; Ahmet Mithat Efendi ise şu soruları sormuştu: “Peki bu insan ne yapacak? Fikri olan fakat mesleği, herhangi bir alanda ihtisası, iş tecrübesi olmayan bu insan ne yapacak? Her problemi devletle, rejimle, sistemle, teori ile izah eden bu modelin yapacağı tek bir iş vardır: O da siyasetle ve gizli-açık muhalefetle uğraşmak! Öyle de, Tanzimat'tan beri bu yolda kaç iktidar ve nesil kaybettik, düşünmez misiniz Kemal?”

Son soruyu bugün de sorabiliriz: Necmettin Bey yazısında 150 yılın hikâyesini özetliyor ve yeni bir model öneriyor Millî Eğitim Bakanlığı'na: Mesleki eğitimi okulun dışına taşımak. *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi*'nin Mesleki ve Teknik Eğitim bölümünde Necmettin Turinay'ın önerilerinin dikkate alındığı anlaşılıyor. Ziya Hoca, Necmettin Bey'in önerisini dikkate almış ve kendisiyle görüşmüş. Bu yaklaşım hayata geçerse örgün eğitimin yüzde 30 gibi önemli bir bölümünde kısa süre içinde sorunlar çözülebilir.

Nişantaşı, 20 Aralık 2018

Ziya Selçuk Hoca sabah aradığında Özel Yeteneklilerin Eğitimi Yol Haritası için hazırlık yapmamızı rica etti. MEB, Çocuk Vakfı, TÜBİTAK-TÜSSİDE ile sonuçlandırdığımız Özel Yeteneklilerin Eğitimi Strateji Belgesi ve TBMM Üstün Yetenekli Çocuklar Araştırma Raporu, *2023 Eğitim Vizyonu Belgesi* çerçevesinde düzenleyeceğimiz çalıştay için ön bilgi notunu Necmettin Oktay Hoca ile hazırlamaya başladık. Füsun Akarsu Hoca Kolombiya'da. Füsun Hoca'nın da görüşünü alacağız. Ziya Hoca, Yol Haritası için ilk çalıştay Ocağ 2019'da Ankara'da gerçekleştirmeyi öngörüyor. Yol Haritasının birinci yılı hazırlık aşaması olacak ve sonuçlar alındıkça uygulamaya konulacak.

Nişantaşı, 25 Aralık 2018

Öğle üzeri Necmettin Oktay Hoca ile bir araya geldik. MEB Özel Yetenekler Eğitimi Çalıştayı için yaptığımız hazırlıkları gözden geçirdik ve çalıştay çerçevesini oluşturduk. 2011 yılında sonlandırdığımız Strateji Belgesi, TBMM Üstün Yetenekli Çocuklar Araştırma Raporu, *2023 Eğitim Vizyonu Belgesinin* Stratejik Amaç ve Eylem içeriğini çalıştay taslağına yansıtarak 19 Millî Eğitim Şûrası'nın kararları ile 2004 yılından bu yana Çocuk Vakfının yaptığı bütün çalışmalarını gözden geçirmiş olduk. 15 yıl boyunca şunu öğrendim: Türkiye'de koşarak değil yürüyerek yol alınabiliyor.

Nişantaşı, 27 Aralık 2018

MEB Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı için hazırladığımız taslağı Necmettin Oktay'la öğleden sonra sonuçlandırdık. Ziya Hoca aradı ve çalıştayı MEB'le sınırlı yol haritası olmasını arzu ettiğini söyledi. 10 Stratejik Amaç, Hedef ve Eylemleri içeren hazırlığı ilettik Ziya Hoca'ya. Değerlendirmesine göre çalıştay içeriğini sonuçlandıracağız.

Nişantaşı, 5 Ocak 2019

Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı'nın içerik çerçevesini Genel Konular, Tanılama ve Eğitim başlıkları altında yapılandırdık. Necmettin Oktay Hoca'nın strateji uzmanı arkadaşı Ersin Uygur Hoca da bugün katıldı yolculuğumuza. Bu çalıştayı içeriğindeki Stratejik Amaçları, Hedefler, Stratejiler ve Eylemler Çocuk Vakfının çeyrek yüzyıl içinde gerçekleştirdiği çok sayıda çalışmanın sonuçlarına dayanıyor. Çocuk görüşü alınarak başlatılan kongre, çalıştay, strateji yazım süreci, TBMM Raporu, zekâ ve yetenek buluşmaları sonunda bugüne ulaştık. 21-22 Ocak 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştireceğimiz çalıştayla MEB için olduğu kadar Türkiye için de hazırlanacak yeni Yol Haritası ile üç uyurları uyandırmaya başlayacağız. Bu konuda ilk defa umudun içime doğduğu günleri yaşıyorum. Yaşadığım hayal kırıklıklarını unutacağım yeni bir dönemin başlaması için dua da ediyorum.

Nişantaşı, 14 Ocak 2019

Öğle üzeri Üsküdar'a ulaştığımda cep telefonumun yanımda olmadığını fark edince beni almaya gelen şoförle iletişim kuramayınca ne yapacağımı bilemedim. Telefon kulübesinden Çocuk Vakfına ulaştınca içim rahatladı. Yıllardır cep telefonuna alışmam hem geç oldu hem de telefonun görüşmeler dışındaki işlevlerini hâlâ bilmiyorum.

Ahmet Taşgetiren'in daveti üzerine Erkam Radyo'da özel yetenekliler eğitimi konusunda sohbet ettik. Çocuk Vakfının önerisiyle Millî Eğitim Bakanlığıyla düzenleyeceğimiz çalıştayla hazırlayacağımız Yol Haritasının amacı ve işlevini anlatmaya çalıştım. Muhafazakâr kesimler önceki yıllarda "eğitim" konusunda arayış içinde olduklarını hissettirirlerdi. Medyalarında eğitime daha fazla yer verirlerdi. Muhafazakâr bir parti iktidarda. Eğitimden beklentilerin hiç biri gerçekleşmediği hâlde ne talep edeceklerini de ortaya koyamıyorlar. "Eğitim, kültür, sanat" alanlarında başarılı olamadıklarını söyleyerek teselli oluyorlar. Hangi Yol Haritalarını hazırladıklarını bilen yok. Seçim kazanmanın eğitimde, kültürde, sanatta iktidar olmak olmadığını ne zaman öğreneceklerini merak etmeye de gerek kalmadı. Yazık! On yedi yıla rağmen ne yapılması gerektiğini hâlâ bilmiyorlar.

Nişantaşı, 17 Ocak 2019

İkinci saatinde Salih Zengin, *Bin Masal Gemisi İnci* kitapçığıyla çıkageldi. Armağanlı Çocuklara Şiirler kitapçığını ikisi çocuk sekiz kişiye ithaf etmiştim. Minika Go dergisinin Şubat sayısı ekinde dağıtılacak kitapçığı Berk Öztürk resimleriyle yorumladı. Çocuk edebiyatımızda zekâ ve yetenek temalı ilk şiir kitapçığı böylece yayımlanmış oldu. Bakalım temayı ve şiirleri fark eden olacak mı?

Beştepe (Ankara), 20 Ocak 2019

Ankara'da hava İstanbul'dan daha soğuk. Ahmet Emre Bilgili ile yatsı ezanı okunurken Başkent Öğretmenevine ulaşabildik. Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı* için hazırlıkları tamamladık. Strateji danışmanlarımız Necmettin Oktay ve Ersin Uygur'la çalıştayı nasıl yönetileceğini de gözden geçirdik...

Ziya Selçuk Hoca ile görüşmemizde İstanbul'daki görüşmemizde sözünü ettiği "çocuk algısı" çalışması için yine Çocuk Vakfının desteğini talep etti. Ziya Hoca, teorik çalışmalardan daha çok hoşlanıyor, somut adımlar atmaya

ise cesaret edemiyor. Modern kültür karşısında medya odaklı savunma hattı oluşturmaya öncelik vermek istemesi iyi fikir. Temalar, içerik geliştirme ve konuşmacılar çerçevesinde hazırlık yapmak gerekecek. Çocuk Vakfının kültür ve medeniyetlerin değişen çocuk algılarına yönelik çalışması için de hazırlık yapacağız.

Beştepe (Ankara), 21 Ocak 2019

07:45 Son yıllarda defalarca uyuyup korku içinde uyandığım bir gece geçirmedim. Klimayla ısınan odada klima açıkken uyuyamadım. Allah'a şükür kalbimde çarpıntı olmadı. Güne yorgun başladım. Oysa ne umutlarla gelmiştim Ankara'ya! Bakalım önümüzdeki saatlerde ayakta kalabilecek miyim!

* Bilgi için: www.cocukvakfi.org.tr / Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi

23:25 Ankara'da kar yağıyor. Mamak'taki Hanife Ablamı ziyarete giderken de kar yağıyordu. Başkent Öğretmenevine döndüğümde hava iyice soğumuştur.

Dün geceki yorgunluğum üzerimde. Çalıştayın açılışında önce Ahmet Emre Bilgili konuştu. 2023 Eğitim Vizyon Belgesine BİLSEM'ler dışında özel yeteneklilerin eğitimi Bakanlığın gündemine girememiş henüz. Konuşmamda özel yetenekliler konusunda ortak bir dilimizin olmadığına değindim. Pusula, Altimetre, Harita kavramları üzerinden hazırlayacağımız Yol Haritasında pusula, değerleri, altimetre hedefleyeceğimiz aşamayı, harita yürüyeceğimiz yolu belirlememizi sağlayacak. Bu yol haritası için toplumsal talep ve politik irade hem gerekli hem de zorunlu. Altı grup gün boyu altı masada "beyin fırtınası" yöntemiyle 10 stratejik amacın eylemlerini belirlemeye çalıştık. Ziya Hoca'nın da beklentisi bu yönde.

Ziya Hoca, MEB Okuma Kültürü Programı için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş'a talimat vermiş. Öğle yemeğinde Alpaslan Bey, Ahmet Emre Bilgili, Bakan Danışmanı Turgay Öntaş'la ilk görüşmeyi yaptık. Yarın akşamüzeri tekrar bir araya geleceğiz ve çalışma yöntemini belirlemeye çalışacağız.

Esenboğa, 22 Ocak 2019

Akşam saatlerinde Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı kapanış programını gerçekleştirdik. Necmettin Oktay, Ahmet Bayıldiran, Uğur Sak ve bendeniz çalıştayı değerlendirme konuşmaları yaptık. Ziya Hoca, çalıştayı kapanış konuşmasında "artık eylem zamanı" diyerek teşekkür etti katılımcılara. Özel yeteneklilerin eğitimi konusunda 150'yi aşkın öneri kaydedildi. Pazartesi eylemler gözden geçirilecek ve çalıştay raporuna esas olacak belge üzerinde İstanbul'da çalışmaya devam edeceğiz. Bu çalıştay ile özel yeteneklilerin eğitimi konusunda ülke ölçekli çalıştay düzenlemesine gerek kalmadığı kanaatindeyim. Üç özerk yapı-kurum modeli önerisi ortak kabul gördü: Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu ve Özel Yetenekliler Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü, Özel Yetenekliler Eğitimi Bilim ve Değerlendirme Kurulu.

Nişantaşı, 29 Ocak 2019

Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı'nın eylem önerileri üzerinde dün Uğur Sak Hoca'nın editörlüğünde konsolidasyon-birleştirme çalışması yapılmıştı. Öğleden sonra Çocuk Vakfına ulaşan doküman üzerinde gönüllü strateji uzmanlarımız Necmettin Oktay ve Ersin Uygur ile birlikte geç vakitlere kadar çalıştık. Çalıştayda, genel konular ve tanılama ile eğitim başlıkları

altında 150'nin üzerinde eylem önerilmişti. Bu önerileri ana başlıklar altında birleştirmek gerekecek. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nde Ziya Hoca'nın yer verdiği Hedef ve Eylemleri de gözden geçirdik. Birleştirme çalışması yapılan belgeyi bugün çalıştay katılımcılarına ilettik. Cuma günü Çalıştay Raporunu sonuçlandırmış olacağız.

Nişantaşı, 1 Şubat 2019

Uğur Sak Hoca'nın moderatörlüğünde Ankara'da sonuçlandırılan çalıştay dökümanı üzerinde Necmettin Oktay ve Ersin Uygur ile raporu sonuçlandırma aşamasına geldik. 43 eylemden oluşan bu rapor kurumsal yapılar, mevzuat düzenlemesi, tanılama, yanında ileri öğrenme-araştırma ortamlarına yönelik içeriklerin ve eğitim modellerinin geliştirilmesini öngörüyor. Raporun son okumasını yaptıktan sonra hafta başında Ziya Hoca'ya iletacağız.

Nişantaşı, 4 Şubat 2019

Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı Raporunu* Necmettin Oktay ve Ersin Uygur'la sonuçlandırdık öğleden sonra. Salih Pulcu'nun hazırladığı kapak görseli ile bu çocuk ödevimizi de tamamlamış olduk ve Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk Hoca'mıza ilettik. Ziya Hoca'nın belirleyeceği önceliklerden sonra Yol Haritasını da hazırlayacağız.

Nişantaşı, 2 Mart 2019

Hayat çemberi ne kadar daralsa da umudunu yitirmeyenler yol almaya devam edebiliyor. Şişli Millî Eğitim Müdürü Murat

Mücahit Yentür bir yıl içinde Şişli Bilim ve Sanat Merkezinin açılışını nasıl gerçekleştirdiklerini anlattı bugün. Harbiye'de bir ilkokulun dördüncü katı merkezin mekânı oldu. Öğle üzeri açılışını gerçekleştirdiğimiz merkezin 26 öğrencisi var. Açılış programında önce BİLSEM'lerin kökten yapılandırılması yönündeki görüşümü ifade ettim. Ardından özel yeteneklilerin eğitiminde özel yeteneklilerin eğitiminde yeni bir dönemin başlayacağı umudumu ifade ettim... Merkeze devam eden çocukların çalışan çocuklar konulu pandomim

* Bilgi için: www.cocukvakfi.org.tr / Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi

etkinliğini de izledik. Eğitim sistemi için dönüştürücü sayısız pandomim gerekiyor.

Nişantaşı, 21 Mart 2019

Öğleden sonra Bahçeşehir Üniversitesinden Recep Dimitrov ile üç saat zekâ ve yetenek eğitimi üzerine dünyada sürdürülen çalışmaları konuştuk. Recep Bey Bulgaristan doğumlu, Sovyetler Birliğinde fizik eğitimi almış, uygulamalı fizik uzmanı, olimpiyatlara yarışmacı yetiştirmiş, Akkuyu Santrali konusunda ilgili bakanlara danışmanlık yapmış bir bilim insanı. Dedesi Çanakkale Harbine katılmış bir Türk vatandaşı da olmasına rağmen 1923'ten sonra Bulgaristan'ın Rodop bölgesinde yaşamayı tercih etmiş.

Recep Hoca, okul öncesinden doktora aşamasına kadar Temel Bilimler Eğitimi yapılandırılmadıkça Türkiye'de eğitim sisteminin çökmeye devam edeceği kanaatinde. Fizik ve Matematik alanında öncü bir grubun ileri düzeyde eğitimi sağlanmadıkça da yüksek bilim ve teknoloji alanında atılım yapılamayacağını savunuyor. Nabi Avcı'ya da bu önerilerini anlatmış Recep Dimitrov. Muhatap bulamadığı için de çaresizlik içinde. Buna rağmen 20 yılda yetiştirdiği fizikçilerin dünyanın birçok ülkesinde çalıştığını ve akademik ortamlarda bulunmasından memnun. Yaşı 65. "Türkiye için birşeyler yapmalıyız." diyor. Bu cümleyi çok sayıda insan kurdu şimdiye kadar. Ne yazık ki bu konuda nereden başlayacağımızı hâlâ bilmiyoruz.

Nişantaşı, 16 Mayıs 2019

Eğitim sisteminin komada olması nedeniyle sisteme her dokunuşta itiraz sesleri yükseliyor. Ziya Hoca, yeni eğitim öğretim sistemi çalışma takvimi ile tatil ve okul zamanlarının daha dengeli ve verimli olacak hâle getirileceğini açıkladı. 13 haftalık yaz tatilinin iki haftası Nisan ve Kasım aylarında birer haftalık ara tatile dönüştürülecek. Yeni takvime en geniş anlamda itiraz ise öğretmenlerden geldi. Öğretmenlerin itiraz gerekçeleri hem yaz tatilinin iki hafta kısılacak olması hem de ara tatillerde "çalışacak" olmalarına dayanıyor.

Tatil takvimi ile öğrencinin öğrendiklerini derinleştirmeleri, günlük hayata uygulamaları, ilgi ve meraklarını geliştirmeleri amaçlanıyor. Ara tatiller için bilim, kültür, sanat ve spor temaları belirlenmiş. Bugün Ziya Hoca'ya ilettiğim notta, bu temalara okuma kültürünün de eklenmesini önerdim. Erken çocukluktan başlanarak çocuğa okunan ilk kitaplar, okuduğu ilk kitaplar, okul öncesi kitapları, çocuk ve ilk gençlik kitapları, Türkçemizin ve kültürümüzün temel kaynak kitapları, felsefe, tarih, bilim, sanat kitapları, klasik ve kanonik eserlerin de ile ilişkilendirileceği bir Okuma Kültürü Programı.

Nişantaşı, 24 Mayıs 2019

Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk geçen cumartesi günü liselerde okutulacak zorunlu ve seçmeli dersleri açıklamıştı. Bugüne kadar bu uygulamayla ilgili ne gerekçe okuyabildik ne de yeni ders türleri ve saatleriyle ilgili modele yönelik Genelge yayınlandı. Akşam iftarda karşılaştığımız Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş Hoca'dan öğrendiğime göre, Ziya Hoca bir danışmanı aracılığıyla bu hazırlığı yapmış ve açıklamış. Henüz kesinleşmemiş olmasına rağmen tarih ve matematik derslerinin seçmeli ders olması yanında, ders saatlerinin azaltılacak olması nedeniyle itiraz sesleri yükseldi. Bir hafta boyunca izlediğim kadarıyla muhafazakâr kesim tarih dersinin seçmeli ders durumuna indirgenmesinden, iktidar karşıtı eğitim sendikaları ise matematik ders saatlerinin azaltılmasından rahatsız.

Ziya Hoca'nın ortaöğretim tasarımı sunumuna göre üç sorunun cevabı aranmış. Gençlerin sorusu: Siz bizi neye hazırlıyorsunuz? Bakanlığın sorusu: Gençleri neye hazırlıyoruz? Öğretmenlerin sorusu: Bunun çözümü yok mu? Bakanlık; ders sayısında azalma, deneyime yönelik eğitim, atölye ve laboratuvar çalışmaları, derslerde disiplinlerüstü yaklaşım, alan derslerinde proje ve uygulama çalışmaları yaklaşımı ile soruların cevabını aramış. Ders sayılarının azalacağı bu uygulama 2019-2020 eğitim öğretim döneminde önce 9. sınıflarda başlayacak. Bu değişiklik yapılırken uzmanların liseden mezun olan milyonlarca gencin zihninde benlik, meslek ve gelecek kaygısı oluşmadığı yönündeki tespiti üzerine; "Bu algıyı nasıl kazandırabiliriz?" sorusunun cevabı aranmış. Hayal, Etkinlik, Yaşam ilişkisinin kurgulanacağı bir model geliştirilmiş. Model, esnek yapı, kişiselleştirme, ilgi alanları, yetenek, kişilik, kişisel rehberlik, kariyer yönetimi üzerinden çocuğu kendisiyle buluşturmayı-kendini keşfetme süreçlerini harekete geçirmeyi amaçlıyor. Bu amaç, eğitimcilerin, çocuklarımızın ezbere dayalı ve sınav odaklı bir sistemde gelişemediği yönündeki yaklaşım çerçevesinde sistem kavramı, bilgi kuramı, tasarım odaklı düşünme ve toplumsal fayda anlayışı üzerinden bilginin değere dönüşmesini öncelikli işlev olarak belirlenmiş.

YÖK'ün tespitine gelince: Her yıl yüz binlerce öğrenci kazandığı bölümden mutsuz olup yeniden sınava giriyor. O hâlde ne yapmalı? Ziya Hoca, merkezinde etkin yönlendirmenin olduğu, kişisel rehberlik, seçmeli alan dersleri ve kariyer ofisi üzerinden yeni süreci kurgulamış. Bu noktada işverenlerin şu sorusu da dikkate alınmış: Üniversiteye giremeyen lise mezunlarıyla biz neden buluşamıyoruz? Modelin tasarımına göre tasarım beceri atölyeleri, sertifika programları ve "portfolyo" üzerinden yetkin mezunların yetiştirilmesi amaçlanacak. Bu aşamada öğrencilerin şu sorusu da dikkate alınmış: Çok güzel ama, üniversite sınavı böyleyken nasıl olacak?

Anlaşılan sınıf sistemi de yenilenecek. Ziya Hoca'nın son sorusu daha da önemli: Peki bütün bunları tek bir sistemde nasıl buluşturacağız? Anlaşılan ortaöğretim tasarımı Ziya Hoca'nın kafasında şimdilik bir söylemin kurgusundan ibaret ve henüz farklı görüşler üzerinden müzakere edilmiş değil.

Bilinmezliklerine rağmen Millî Eğitim Bakanlığının yıllar önce yapması gereken düzenleme için üzerinde konuşulacak bir taslağın ortaya çıkmış olmasını değerli buluyorum. Bu nedenle matematik ders saatinin azaltılması ve tarih dersinin seçmelik ders durumuna getirilmesi konusu üzerinden fırtına kopartmanın bir yararı yok. Evet, İbn Haldun'un "coğrafya kaderdir" sözünün bin yıldır vatan bellediğimiz bu topraklar için anlamını tartışmaya gerek yoktur. Eğitim sistemiyle ilgili tek bir yeni cümle kuramamış iktidarlara bir çift söz söyleyemeyenlerin ideolojik takıntıları üzerinden algı oluşturmaları şık değil. Ziya Hoca, "Lisede ne yaptık?" sorusu için hazırladığı modeli müzakereye açmalı ve temel öğretim için de daha iyi hazırlık yapılmalı.

Nişantaşı, 26 Haziran 2019

Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayından bu yana yarım adım bile yol alamadık. Ziya Selçuk Hoca'nın kararsızlığı nedeniyle bugünlere geldik. Bakan danışmanı Dr. Turgay Öntaş ve Özel Yetenekliler Eğitimi Koordinatörü Dr. Mahmut Çitil ile 5 saat görüştük bugün. Mahmut Bey çalıştay çıktılarını üzerinden eylemleri içeren rapor hazırlamış. Mahmut Bey ve Turgay Bey'in özverili çabalarına rağmen Ziya Hoca ile Yol Haritası için atılması gereken adımları atamadı henüz. *2023 Eğitim Vizyon Belgesi* ve Çalıştay Raporuna rağmen niçin tereddüt içinde olduğunu bilemiyoruz. Yarın üç kısa not ileteceğim Ziya Hoca'ya.

Nişantaşı, 28 Haziran 2019

Doğan Cüceloğlu Hoca'ya imzalayarak verdiğim *Bin Masal Gemisi İnci* şiir kitapçığımı yeni okumuş. Kitapta zekâ ve yetenek temalı sekiz şiir yer alıyor ve bu şiirlerin birini Doğan Hoca'ya ithaf etmiştim. Doğan Hoca Facebook ve Instagram adresinde şiirleri resimleriyle paylaşmak istediğini kabul etmekle kalmadım, sevindim.

Nişantaşı, 28 Ağustos 2019

OECD PISA Direktörü Andreas Schleicher, Türkiye Eğitim Sisteminin dünyaya uyum sağlayamadığını açıklamış: "Türkiye'de öğrettikleriniz artık gereksiz. Eğitimin başarısı için öğretmenlik prestijli bir meslek olmalı."

Yıllardır Türkiye’de bu cümleleri kuranları dinlemedik. Doğru olanı kim söylerse söylesin itirazımız yoktur. Asıl mesele bu sözleri duyacak kulağın olup olmasıdır.

Nişantaşı, 10 Ekim 2019

Mahmut Çitil Çocuk Vakfına geldi ve üç saat boyunca Türkiye’nin özel yetenekliler eğitimi konusunu müzakere ettik. Ocak 2019’da düzenlediğimiz MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayından bu yana niçin somut adım atılmadığını konuşurken sözcüklere de yansıdı ruhumuzda esen fırtına. Ziya Hoca kurmaya karar verdiği Daire Başkanlığını henüz kuramamış. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi ve Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı kararları hayata geçebilecek mi? Ziya Hoca’nın MEB sınavını yakından takip edeceğiz.

Tarabya, 18 Ekim 2019

Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk’un Başkanlığında dün BİLSEM’lerle ilgili toplantı sonrası yaptığı açıklama alan uzmanı arkadaşlarımız tarafından Çocuk Vakfına iletilince şaşkınlığımı gizleyemedim. Ziya Hoca’nın 2023 Eğitim Vizyon Belgesi ve Ocak 2019’da düzenlenen çalıştayın sonuçlarını göz ardı eden yaklaşımı çok üzücü: Bakan Selçuk, “BİLSEM’leri tasarım beceri atölyeleriyle, kütüphanelerle ve teknoloji ile” güçlendireceklerini ve 10 ilde 10 BİLSEM’i belirlediklerini açıklamış, dün. Bugün erken saatlerde Ziya Selçuk Hoca’ya ilettiğim notta, özel yeteneklilerin eğitimi konusunda Yol Haritanız buysa yürüyüşümüze devam edeceğimizi ifade ettim.

Ziya Hoca, BİLSEM’lerin özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgisi olmadığı anlamında ilettiği cümle daha da kaygılandırdı beni. Ziya Hoca’nın Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Mahmut Özer’in BİLSEM’ler için acemice oynadığı oyunu onaylaması nedeniyle de şaşkınlık içindeyim. Ocak 2019’da Çocuk Vakfının MEB Özel Yeteneklilerin Eğitim Çalıştayı düzenlerken Ziya Hoca’yı bu konuda desteklemeyi, görüş ayrılıklarımızı gidermeyi ve alan uzmanlarının birikimini örgün, yaygın, sargın eğitime yansıtmayı ve bu alanda yol almayı amaçlamıştık. Aradan geçen süre içinde ne Bakanlıkta ne de Türkiye’de bir irade ortaya çıkabildi.

Nişantaşı, 25 Ekim 2019

Çocuk Vakfı, Özel Yeteneklilerin Eğitimi konusunu merkeze alan Değerlendirme Bilgi Notu hazırladı (Ek Metin: 4) . Bilgi notu için Çocuk Vakfı Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Danışma Kurulu Üyelerinden çok azı görüş bildirdi. Ayşegül Ataman Hoca’nın MEB’te özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili uygulama birimlerinin kurulmasını ekledik metne.

Değerlendirme Bilgi Notunu kısa bir yazı ekinde bugün Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'a ve Danışma Kurulu Üyelerimize ilettik. Bakalım bu defa Ziya Selçuk Hoca'yı ikna edebilecek miyiz (!).

Nişantaşı, 6 Ocak 2020

Çocuk Vakfı 30 yıl boyunca aile, çocuk hakları ve eğitime öncelik veren ödevler içinde oldu. Merkez kavram kültür, üst kavram olarak medeniyet kavramı bakış açımızı belirledi... Bugün, eğitimle ilgili büyük resme bakmak amacıyla çocuk-yetişkin görüşü almaya karar verdik ve şu soruyu belirledik: *Türkiye'nin eğitimle ilgili 3 ana sorusu sizce hangileridir?*

Covid-19 salgınının eşiğindeyiz. Salgınla birlikte ortaya çıkacak eğitim açığı eğitimin kökten yenilenmesi için bir imkân olabilir. İlk işaretleri uzaktan öğretim olan bu süreç eğitim sistemlerini işlevsiz duruma getirebileceği gibi, yeni eğitim sarmallarının ortaya çıkmasına da neden olabilir.

Nişantaşı, 30 Ocak 2020

Aradan tam bir yıl geçtiği hâlde özel yeteneklilerin eğitimi konusunda Millî Eğitim Bakanlığı somut bir adım atamadı. Bakan Ziya Selçuk söylemden eyleme geçemeyen bir Bakan algısıyla tanışmamızı sağladı. Çocuk Vakfının önerisiyle 20-21 Ocak 2019 tarihinde Ankara'da gerçekleştirdiğimiz MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı sonrası hazırladığımız raporun Yol Haritasına dönüştürmede isteksiz davranması ve somut adım atmaktan kaçınması kanaatine ulaşıncaya Bakan Selçuk'a Danışma Kurulumuzun önerilerini de dikkate alarak hazırladığımız yazıyı bugün ilettik.

MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi konusunda bugüne düştüğümüz notlar şöyle:

- Millî Eğitim Bakanlığının yol haritası hazırlamaktan kaçındığı,
- özel yeteneklilerin eğitimi konusunda temel eğitimden örgün eğitime ve yüksek öğretim süreçlerine kadar gerekli ekosistem kurma çalışmalarının başlatılmadığı,
- özel yeteneklilerin eğitimi alanında gruplama, hızlandırma ve zenginleştirme stratejilerine uygun düzenlemelerle ilgili hazırlık yapılmadığı,
- özel yeteneklilerin eğitiminde tanılamadan yasal düzenlemeye kadar köklü hiçbir adımın atılmadığı,
- zekâ ve yetenekleri geliştirici eğitim politikası geliştirmeye yönelik irade ortaya konulmadığı,

- gerekli insan kaynağı temin edilerek alanın ihtiyacı olan kurumsal yapılanmaya gidilemediği,
- özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kademelerine yönelik eğitim modelleri, öğretim programı ve eğitim materyali geliştirilemediği,
- 1995 yılından bu yana BİLSEM’lerin sayılarının artmış olmasına rağmen, bu modelin amacı dışında hormonlu bir yapıya dönüştürülmesine seyirci kalındığı,
- 2008-2018 yılları arasında özel yetenekli 216.444 ilk, ortaokul ve lise öğrencisinin küresel eğitim pazarı için yurt dışına gitmesine karşılık her geçen yıl nitelikli eğitim için yurt dışına giden öğrenci sayısının artmaya devam ettiği hâlde gerekli tedbirlerin alınmadığı,
- Bakanlık öteden beri söylemlerle yetindiği ve eyleme yönelemediği, sonucuna ulaşılmıştır.

Bakan Selçuk’a ilettiğimiz yazıda belirttiğimiz gibi, bu durum tespiti aynı zamanda Çocuk Vakfının 30 yıllık çalışmalarında karşı karşıya olduğu duvarın ne kadar kalın olduğunu ortaya koymasına bakımından önemli olduğu kadar da düşündürücüdür.

Nişantaşı, 10 Şubat 2020

Türkiye’nin zekâ ve yetenek eğitimi için atılan adımlardan sonuç alınamamış olmasını tespit ettiğimizde ortaya çıkacak sonuç: toplumsal talep olmayışı ve politik irade eksikliği. Yusuf Kaplan bugünkü, “Bize bir Enderun gerek” başlıklı köşe yazısına,¹⁴ “Ülkemizde üstün yetenekli çocuklar su gibi harcanıyor...” cümlesiyle başlamış. Yusuf Bey yazısında Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Gerekçeli Kanun Taslağını tanıtmış oldu. Çocuk Vakfının 2010-2012 yılları arasında hazırladığı Kanun Taslağı hâlâ Ankara’da askıda duruyor. Günlüklerimde ayrıntılı olarak yer alan bu konu hakkında sözü uzatmaya gerek yok: Türkiye çökmüş olan Örgün Eğitim Sistemine rağmen, yakın bir gelecekte bu eğitim cangılının dışına çıkma ihtimali olmayan bir ülke görüntüsü içindedir. Savaş sanayii ve elektrikli otomobille kendini sınırlandırdığı gibi eğitimle ilgili toplumu harekete geçirici bir cümlesi olmadığı gibi 10 yıllık bir stratejisi de yok...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 25 Şubat 2020

Türkiye, okuduğu felsefe ve tarih kitaplarıyla gündeme gelen 10 yaşındaki Atakan Kayalar’ı konuşuyor (!). Nice Atakan’ları konuştuğumuz gibi, Füsun Akarsu Hoca’nın “farklılığın bedeli döngüsü” vurgusunda olduğu gibi, hız kesmeden sarmalın genişlemesi devam ediyor. Atakan fark edilmediğini

söylemekle haklı. Bakan Selçuk'un ifadesiyle, pedagog görevlendirilince Atakan'ın sorunu çözülecek mi? Hayır!

Türkiye'de uygulanan akademik eğitim çok önemli kazanımlara karşın okul başarısı ve sınav odaklı bir sistemdir. Hayat başarısından yoksun ve kalıplı bir eğitim sistemidir. Zekâ ve yeteneğe göre beceri geliştirmeye yönelik olmadığı gibi, normalleştirme hastalığından kurtulamamıştır. Daha dikkat çekici olan ise farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim ortamları da zekâ ve yeteneği araçsallaştıran süreçlerdir.

Türkiye'de zekâ ve yetenek modellerini geliştirmek YÖK'ün, Üniversitelerin ve MEB'in gerçek gündemine girememiştir. Zekâ ve yetenek testleriyle "Napolyon kirazları" seçerek "Enderun modeli" hayali kuran muhafazakârlar ise havanda su dövmekle meşguldür.

Asıl yakıcı gerçeğe gelince: Türkiye'de çökmüş olan örgün eğitim ve öğretim sistemi, bu yakıcı gerçeğin üzerinin örtülmesi için görevlendirilmiş olanların ülkemizi "söylem cambazlığı"yla oyalamalarıdır. Bu "söylem cambazları" eğitimin hiçbir kök meselesini çözmeye cesaret edemedikleri hâlde tercih edilmiş olmaları ayrıca düşündürücüdür. Yıllarca yaptıkları ise renkli düğmelerle okul duvarlarını süslemekten ibarettir.

Türkiye'nin bu noktaya gelmiş olmasının asıl nedeni ise eğitimle ilgili toplumsal talep ve politik irade eksikliğidir. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesindeki Özel Yeteneklilerin Eğitimiyle ilgili hedeflerin askıda tutulması ise Bakan Ziya Selçuk'un sınavına dönüşmüştür. Ocak 2019'da sonuçlandırılan Yol Haritasının askıda tutulmasının başat nedeni ise özel yeteneklilerin eğitimi için gerekli olan ekosistemin yapılandırılmasına cesaret edilememiş olmasıdır.

Nişantaşı, 2 Mart 2020

Türkiye'nin eğitimle ilgili 3 ana sorusu için çocuklar sınav sistemine, yetişkinler ise eğitimin niteliğine yönelik sorular sormuşlar. Eğitim sistemine güvenmeyenler çoğunlukta. Okulun işlevinin değişeceği ve yeni işlevinin ne olması gerektiğine yönelik sorular da var sorular arasında. Sorulardan yola çıkarak eğitim sisteminde yapılması istenen değişiklikleri şu başlıklar etrafında sıralamak mümkün: Yeni bir müfredat-program, öğretmen eğitimi, ders kitaplarının ve okulun işlevinin güncellenmesi, okul türlerinin mesleklere göre yeniden gözden geçirilmesi, medya-okul ilişkisi, özel yeteneklilerin gelişmesine uygun eğitim ortamlarının hazırlanması... Bu çalışmaya soru gönderenler arasında veliler birinci sırada, ikinci sırada ise eğitim bilimciler. Çocuklardan gelen sorular az; bunun için okullar üzerinden hareket etmemiz gerekecek.

Han Çayırı Yolu Sokağı, 12 Mart 2020

Örgün eğitime iki hafta ara verildi bugün. Tatilin ikinci haftasında uzaktan öğretim başlayacak ve evler sanal sınıflara dönüştürülecek. Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk bu süreci yönetirken plansız hareket ettiği için ikna edici olamadı. Uzaktan öğretime erişimde sorunlar bir hayli fazla. Bu arada uzaktan öğretimle örgün eğitim sistemi arasındaki ilişki üzerinde düşünülebilir, çökmüş örgün eğitim sistemi ve okulun işlevi güncellenebilir mi? Ortaya çıkan eğitim açığı güncellemeden öte, köklü adımların atılmasını gerektirebilir...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 23 Mart 2020

Bugün Ziya Selçuk'un ilk dersiyle uzaktan öğretim başladı. Gün boyu medya üzerinden edindiğim izlenimlere göre evlerdeki iklim biraz olsun değişmiş. Orta öğretim kanalı "etkinlik saatine"ne eski başbakanlardan Adnan Menderes'in idamıyla ilgili animasyon görüntülerinin konması ne TRT'ye ne bugünlerin havasına ne de eğitimin içeriğine yakıştı!. Pedagojik yönden çocuğa uygun olmayan bu görüntüler Ziya Selçuk'a karşı bir suikast oldu. Yarın kendisine bir öneride bulunacağım...

Nişantaşı, 19 Ağustos 2020

Koronavirüs salgınıyla ortaya çıkan eğitim açığıyla ilgili sorularımızı henüz sormadık. Dünya, salgının uzayacağından endişeli. Aşı ve etkin ilaçlar da geliştirilemedi. Bazı ülkeler okulları açmayı denese de -kadın çalışma oranının yüksek olduğu İskandinav ülkeleri- bu okullar tekrar kapandı. Salgın sonrası aile çocukla baş edemez duruma geldi. Yeni aile, çocuk ve kadın sosyolojisini açıklamak için vakit erken. Salgının ne zaman sona ereceğini bilmediğimiz gibi sosyal ve kültürel etkilerini de kestiremiyoruz...

Türkiye'ye gelince: Türkiye, ortaya çıkan eğitim açığını okulların açılıp açılmayacağıyla sınırlandırıcı bir söylem içinde. Bu söylem Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un tercihi. Oysa problem çok daha derinde: 100 yıllık eğitim felsefesi, bütün bileşenleriyle örgün eğitim sistemi -müfredat, öğretim işlevi, okul modelleri, insan kaynağı ve eğitim yönetimi- salgınla birlikte tam anlamıyla çökmüş oldu. Bu çöküş istisnasız diğer ülkeler için de geçerli. Ortaya çıkan bu çöküş çok yönlü bir açılım imkânı olabileceği gibi dijital eğitime teslim olmakla da sonuçlanabilir.

Hiç şüphesiz ülkelerin kararı küresel boyutlara ulaşan eğitim anlayışını da göz önünde bulundurmaya gerektirecek. Tam da bu noktada eğitim konusunda toplumsal talep ve politik iradenin devreye girmesi zorunlu hâle gelmiştir. Ne yazık ki ülkemizde henüz bu iki irade ortaya çıkamamıştır. Bunun nedeni ise, Türkiye'nin güvenlik ve salgınla ilgili "tıbbi söylem"

dışında eğitim sarmalının çözülmesine cesaret edemeyişidir.

Günlerce okulların açılıp açılmayacağı konuşulduğu hâlde eğitimin muhtevasına neredeyse hiç değinilmemiş olması, salgınla ortaya çıkan eğitim açığının ıskalanması ve üzerinin örtülmesi anlamına da gelmektedir. Bu aşamada ilk soru şu olmalı: Eğitim ve öğretim sisteminin kökten yenilenmesi için Türkiye hangi hazırlıkları yapmalı? Çocuk Vakfı, bu soru etrafında hazırlayacağı açıklama ve öneriyi bugünlerde sonuçlandırarak. Muhatap bulabilecek miyiz? Muhatap buluncaya kadar çocuk ödevimizi ısrarla sürdürmekten başka çaremiz yok...

Nişantaşı, 7 Eylül 2020

Covid-19 salgını ne çok toplumsal sorunun üzerini örtmüştü! Salgın mazeret sarmalını genişlettikçe geleceğe yönelik hazırlık yapılması da gündem dışı kalmış. 8 Temmuz'da Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'a cevaplaması isteğiyle ilettiğimiz şu dört sorunun cevabını bugüne kadar alamadık:

Özel yeteneklilerin eğitimi için Bakanlıkla Ocak 2019 tarihinde düzenlediğimiz çalıştay sonunda hazırladığımız Yol Haritasını niçin ve hangi gerekçeyle askıya aldınız?

Bakanlık döneminizde özel yeteneklilerin eğitimi alanındaki çalışmalarda hiçbir somut adım atılamamasının gerekçelerini açıklar mısınız?

Son 10 yılda zekâ ve yetenek testleri yaptıran ve küresel eğitim pazarına giden örgün eğitim kademelerindeki çocuklarımızın sayısını öğrenebilir miyiz?

Covid-19 salgını sonrası ortaya çıkan eğitim açığı nedeniyle; eğitim sisteminin kök sorunlarını çözmeye yönelik olarak; *eğitim felsefesi*, *müfredat*, *eğitim modelleri*, *insan kaynağı* ve *eğitim yönetimi* bakımından Bakanlığınız tarafından hangi çalışmalar başlatılmış ve hangi tedbirler alınmıştır?

Çocuk Eğitimi Danışma Kurulu ve Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi Danışma Kurulu Üyelerimizden gelen ortak görüş ise şöyle:

“Bakanlık uygulamayacaksa niçin toplantılarla insanların emeğini tüketiliyor? Bu soru bütün bakanlıklar için de geçerlidir. Daha üzücü olan ise eğitim bilimci bir Bakanın döneminde eğitim bilimcilerin dikkate

alınmamış olmasıdır...” Bugünü de bir soruyla noktalıyorum: Özel Yeteneklilerin Eğitimi konusunda söylenecek söz kaldı mı?

Nişantaşı, 9 Eylül 2020

Çocuk Vakfı, Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için Eğitim ve Öğretim Hareketi başlatma kararı aldı. Bu hareketi başlatma kararımızda belirleyici olan üç neden şöyle sıralanabilir: Eğitim Sisteminin yorgun düşmesi. Covid-19 ile okulun işlevsiz duruma gelmesi. Dünyanın büyük dönüşüm geçirdiği bir dönemde ortaya çıkan eğitim açığının giderilmesinin zorunlu duruma gelmiş olması. Eğitim Sistemiyle ilgili 3 ana soru ile odaklanılan alanlar ve Danışma Kurulu Üyelerimizin görüşleri doğrultusunda oluşturduğum metni bugün kaleme alabildim. (Ek Metin: 5)

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile şu beş öneriyi gündeme getirmeyi öngörüyoruz:

Covid-19 Salgını Sonrası Ortaya Çıkan

Eğitim ve Öğretim Açığı İçin:

Eğitim Sisteminin güncellenme aşamalarında çocuk görüşü alınması amacıyla Türkiye Çocuk Meclisi'nin kurulması. (2021)

Bilimsel kurul modeli anlayışına göre özerk yapıda çalışacak Türkiye Eğitim Konseyi'nin oluşturulması. (2020)

Türkiye Eğitim Politikası ve Strateji Belgesinin hazırlanması. (2021-2022)

Eğitim Sisteminin temel amaç ve hedefleri yanında işlevinin güncellenmesi. (2021-2022)

Yenilenecek Eğitim Sistemi için yasal düzenlemelerin yapılması ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nun hazırlanmasına öncülük edilmesi. (2023)

Eğitim ve Öğretim Hareketi için Covid-19 salgını etkisinin azalmasını bekleyeceğiz. Bu eğitim ödeviyle toplumsal talebin ve politik iradenin harekete geçmesini sağlayabilecek miyiz? Salgın öncesine göre daha umutluyum...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 14 Ekim, 2020

Bir ay önce *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı'nı** (2012) güncellemek amacıyla 56 alan uzmanının görüşüne başvurmuştuk. Bugüne kadar 14 uzman Kanun Taslağı hakkında görüş bildirdi. Başbakanlık Sisteminden Cumhurbaşkanlığı Sistemine geçiş nedeniyle kurum modelini

600

Çocuk ve
Medeniyet
2020/2

* Taslağa erişmek için için: www.cocukvakfi.org.tr / Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi.

güncellememiz gerekecek. Görüş bildirenler kurum modeline itiraz etmiyor. “Yetenek” yerine “yetenekli birey” ve “özel yetenek” kavramlarına yer verilmesini öneriyorlar. Kurumu yönetecek kurulun “çoğul” bir anlayışla oluşturulması yanında, gerekçelendirilmesi için 2020 yılına kadar yapılan çalışmalara vurgu yapılması yönünde öneride bulunanlar var. Kurum modelinde çocuk katılımının güçlendirilmesi de isteniyor. Kurumun özerk olabilmesi için Kurul Üyelerinin TBMM tarafından seçilmesine çekinceli yaklaşıyor.

Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı için yine Aydın Gülan Hoca'nın Başkanlığında, Füsun Akarsu, Melikşah Yasin ve Necmettin Oktay ile güncelleme çalışması yapmamız gerekecek. Güncellemeden sonra Kanun Taslağını her alandan 100 kadar akil insanın görüşüne sunacağız. Görüş, eleştiri ve önerilerle sonuçlandıracağımız metni TBMM Üyelerine iletacağız ve kamuoyuna açıklayacağız.

Covid-19 sonrası ortaya çıkan eğitim açığı Eğitim Sisteminin işlevinin güncellenmesini zorunlu duruma getirmişti. Eğitim açığı, *Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Kanun Taslağı* için de tam anlamıyla gerekçe durumuna gelmiş oldu. Bu nedenle kurulacak bu kurumu Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin başat amaçlarından biri kabul edebiliriz.

Nişantaşı, 21 Ekim 2020

Önceki gün Cumhurbaşkanı Erdoğan, “eğitim ve kültür” konularında başarısız olduklarını itiraf eden açıklamalarda bulunmuş. Benzer itirafları son yıllarda çok sık duyuyoruz. Bu konularda asıl sorumlular fikir ve düşünce çevreleri mi politika yapımcılar mı? Politikacılar fikirlere fikir çaplarına göre yaklaşıyorlar. Bürokrasiye dâhil ettikleri akademisyenlerle ne kadar yol alındığı da ortada. Dünyanın gidişatına karşı eğitim, kültür ve sanat başarısı seçim sandığından çıkmıyor. Son yıllarda yerel yönetimlerin kültür-sanat etkinlikleri “kültür politikası” sanılıyor. Bu konularda tek sorumlu politikacılar mı? Kanaatime göre bu konuda asıl sorumlu olan aydınlardır. Ne yazık ki aydınların sesini duyamadığımız bir evre içindeyiz.

Çocuk Vakfının aylar önce hazırladığı Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni önümüzdeki hafta başında duyurmaya karar verdik. Bu hareket için yedi ilke belirlemiş olduk: Medeniyet değerleri ve insan anlayışı, çocuğa ve çocuk görüşüne saygı, bilimsel yaklaşım, evrensel pedagojik değerler, özerk kurul modeli, partilerüstü yaklaşıma uygunluk, bütün toplumsal paydaşların katılımı.

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile toplumsal talep ortaya çıkabilecek mi? Bir taraftan taçkıran salgını, diğer taraftan toplumdaki politik gerginlik. Buna

rağmen sınamaya değer. Belki çocukların öncülüğünde yol alabiliriz. Belki daha sonraki adımlar için hazırlık yapmış oluruz. Belki de hiç ummadığımız bir hareket başlar ülkemizin unutulmuş köşelerinde. Çocuklar için umudu tüketmek yerine umuda koşarız belki...

Nişantaşı, 30 Ekim 2020

Çocuk Vakfı, beş gün önce Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni duyurmaya başlamıştı. Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi olarak adlandırdığımız bu ödevimizi duyan olduysa da Vakıfla iletişim kuran olmadı. İnternet sitesinde çocuk ve yetişkin görüşü duyuruları için de ilgi yok henüz... İkinci vakti Çocuk Vakfı Kültür Evi'nin giriş kapısına Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin afişini asmak için İbrahim Aktaş ile hazırlık yaptık. Yirmi dört yıl boyunca bu kapının camına birçok duyuru astık. Her biri için ayrı ve benzersiz heyecanlar içinde olmuştum. Az önce afişi asarken hiç heyecanım yoktu. Sanki onca hazırlığı yapmamışız. Buna rağmen, Umut Var... Ve hep olacak!.. sözünü tekrar edip durdum içimde...

Türkiye ve Dünya'da siyasetin sıcaklığı ve gerginliğini yaşıyor. Türkiye, taçkıran salgını ikinci dalğanın tam ortasında. İç siyasette iki gündem öne çıkmış durumda: Güvenlik ve mutfak ekonomisi. Türkiye güvenlik politikalarında ısrar ettikçe demokrasi ana madde durumuna gelemeyecek. Demokratik katılım süreçleri başlayıncaya kadar Eğitim ve Öğretim Hareketi gibi çağrılar sonuçsuz kalacak. Türkiye'de eğitime sıranın gelebilmesi için toplumsal talebin politika yapıcıları harekete geçirecek güce ulaşması gerekiyor. Bu gerçeğe rağmen niçin çağrı yaptık? Toplumu sınamak amacıyla Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni başlatarak umuda kardeş olmak istedik...

Nişantaşı, 13 Kasım 2020

26 Ekim'de Eğitim ve Öğretim Hareketi'ni duyurmuş ve bugüne kadarki ilgisizlik ve sessizlik karşısında hayal kırıklığı yaşamıştım. Salgınla ortaya çıkan belirsizlik ve eğitim açığına rağmen tam anlamıyla bir "duvar"la karşılaştık. Hem de kalın mı kalın bir duvar. İlk basın duyurusunda Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için şu cümleleri kurmuştum:

Dünyanın büyük değişim içinde olduğu bir dönemde çökmüş bir eğitim sistemiyle çocuklarımızı oyalayamayız. Taçkıran salgını sonrası ortaya çıkan eğitim ve öğretim açığını giderebilmek için eğitim sisteminin kökten yenilenmesi amacıyla hazırlık yapmamız gerekiyor. Eğitim ve Öğretim Hareketi ile "çocuğa ve çocuk görüşü"ne saygı temelinde eğitim sisteminin amaç ve işlevinin güncellenmesi yanında hedeflerinin de yenilenmesini öneriyoruz. Doğmuş ve doğacak çocuklarımızın esenliği için eğitimle ilgili herkesi Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi için Eğitim ve Öğretim Hareketi'ne destek vermeye davet ediyoruz...

İki haftalık sessizliğe rağmen Selim Tuncer'in sonuçlandırdığı Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin logosunu görünce tekrar umudum tazelandi. İktidar ve muhalefet çevrelerinin eğitimle ilgili adım atmaya niyetleri yok. Toplum gergin ve eğitim konusunda ne isteyeceğini bilmiyor. Eğitim bilim çevreleri ise bir araya gelmeyen hazır değil. Devleti yönetenlerin güvenlik ve beka dışında köklü çözümlere yönelme ihtimali de kalmadı. Susmak ve tenhaya çekilmek yerine hatırlatma görevimizi sürdüreceğiz. 9 Kasım'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın özel telefonuna; Aile ve Çocuk Bakanlığı ile Millî Kültür ve Eğitim Bakanlığı'nın kurulması önerisini iletmiştim. Öneri notunun ulaşip ulaşmadığını bilmiyorum.

Önümdeki Eğitim ve Öğretim Hareketi'nin logosuna bakıyorum. İnsan odaklı figür hem kanatlanmış hem de çiçeklenmiş. Kanatlanışa ve çiçeklenişe kadar ödevimize çalışacağız...

Han Çayırı Yolu Sokağı, 21 Kasım 2020

1974 yılından bugüne kadar günlük tutuyorum. Bazı günlerde cümle kurmak o kadar zor ki! Hangi cümleyi kursam eksik kalacak. Bugüne not düşmesem özel yeteneklilerin eğitimi için yola çıktığımız arkadaşlarıma haksızlık etmiş olacağım...

Günlük defterim masamın üstünde açık kaldı saatlerce. Günün son dakikalarında şu cümleleri yazmaya karar verdim:

Özel Yeteneklilere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Politika Belgesi Taslağı'nı - dilerim sunulan taslak değildir- okurken içim acıdı! Ne politika belgesi ne rapor ne strateji belgesi. Başlıktaki temaya yönelik bir çalıştay çıktısı olmadığı gibi uygulama planı ön bilgi notu bile değil. Taslak özel yeteneklilerin eğitimini örgün eğitimle sınırlı gören ve Millî Eğitim Bakanlığının mevcut uygulamaları ile sınırlı bir içerikten oluşuyor. Bu haliyle 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde yer alan Özel Yetenekliler Eğitimi hedeflerine yer vermediği için Bakan Ziya Selçuk'u sevindirmiştir (!). Çünkü Bakan Selçuk, özel yeteneklilerin eğitimini çoktan rafa kaldırmıştı. Şayet okuduğum taslak özel yeteneklilerin eğitimi sarmalının kök sorunlarının çözülmesine yönelik ülke ölçekli bir düşünceyi harekete geçirecek bir politika belgesine dönüştürülemezse çok yazık olacak!

Asıl üzüldüğüm konuya gelince: Cumhurbaşkanlığı kurumunun bu tür vasat belgelerle oyalandırılıyor olması karşısında muhatabın olmayışıdır...

Nişantaşı, 23 Kasım 2020

Çocuk Vakfı, yirmi bir yıl boyunca özel yetenekli çocukların eğitimi için sürdürdüğü çalışmalara devam edecek. Bu kararlılığı 'yüzde yüz çocuk hakları anlayışı'nın gereğidir... *Çocuk ve Medeniyet dergisi* için kaleme aldığım, *Türkiye'den Büyük Hayal Kırıklığı* yazısının aynı zamanda bu alanın Türkiye fotoğrafı olarak okunmasını temenni ediyorum. (Çocuk ve Medeniyet, cilt 5, sayı 10, s. 507-513).

Ne hayat yazıya sığarmış ne de tek kanatla uçulmuş. Doğmuş ve doğacak çocuklarımızın büyük sorular soracağı günlere kadar çocuk ödevlerimize çalışmaktan yorulmayacağız...

Mustafa Ruhi Şirin

Dip Notlar

1. 4 Şubat 2015 Hürriyet Gazetesi, <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/2807402.asp?noMobile=true>
2. Ulusal Eğitim Programı 2015-2022, TED Yayınları, Nisan 2015.
3. H²O, Çev.: Behramoaras, L., İstanbul, Afa Yayınları, 1991, s. 15.
4. Vehbi Koç Vakfı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, s. 9.
5. Öğretmenler İçin 20 Temel Psikoloji İlkesi, TEDMEM, 2017, s. 1-22
6. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Haz. Melike Ergün, Mart 2017, s. 9-12.
7. Selçuk R. Şirin, *Yol Ayrımındaki Türkiye/ Ya Özgürlük Ya Sefalet!*, Doğan Egmont Yayıncılık, Ekim 2016, s. 98-99
8. *Beni Anlayın/ Özel Yetenekli Çocuğum Var*, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, Ocak 2017, s. 5.
9. *Sanat Alanında Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Devlet Tarafından Desteklenmesine İlişkin Sanatçıların Görüşleri*, Turkish Journal Of Giftedness and Education 2017, Volume 7, Issue 2, 65-86.
10. TEDMEM Bülten, Mayıs-Haziran 2017, s. 13.
11. *Türkiye'nin Maarif Davası*, Dergâh Yayınları, İstanbul, Kasım 1997, s. 100.
12. Hareket dergisi, 17 Temmuz 1948, sayı 12.
13. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi, Ekim 2018, sayfa 18, 9, 10.
14. Yeni Şafak gazetesi, 10.2.2020.

Türkiye’de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı*

-Kaplumbağa ile Tavşan Masalı-

Çocuğun iç dünyasının hamuruna çizdiği desenleri sakın silmeyin.
Maria Montessori

Zekâ ve Yetenek Eğitimi

Çocuk ve eğitim konusunda ortak görüşler kadar itirazlar, çekinceler ve aykırı görüşlerin olması da doğaldır. Her alanda olduğu gibi, eğitimde karşıt görüşlerin birbirini sınaması da önemlidir. Eğitim, medeniyet fikrine dayalı nasıl bir insan tipi yetiştirileceği tasavvuru ile birebir ilişkilidir. Nasıl bir insan tipi yetiştirileceği tasavvuruna dayanmayan bir eğitim anlayışı -ülkemizde olduğu gibi- okul-akademik başarısı sınırları dışına çıkamaz. Okul başarısı hayat başarısının kaynağı olmadıkça öğrenmeden söz edilse de eğitimden söz edilemez. Eğitim sistemi okul başarısına odaklı olduğu sürece zekâ ve yeteneği (istidat) göz ardı etmekten kurtulamaz. Eğitimin amacı bütün çocukları ortancalar düzeyine getirmek olmadıkça eşitsizlik sarmalı çözülemez.

Çağımızda çocuk-yetişkin bütün insanlığa “Zeki ve yetenekliler parmak kaldırsın!” diye seslenebilsek çocuk ve gençler mi yetişkinler mi daha çok parmak kaldırırdı? Benim cevabım dünden hazır: Biyolojik yaşı küçük olan çocuk ve gençlerin parmakları çok olurdu. İkinci sorum da küresel bir soru: Küresel çağda zekâ ve yeteneğini fark edenler niçin Batı’ya göç ediyor? Çünkü ülkelerinde *ileri öğrenme ortamı* bulamadıkları için yeteneklerini geliştiremedikleri gibi zekâ ve yeteneklerini öldürüyorlar. Bu nedenle zekâ ve yetenekler için haritalarında yollar ağırlıklı olarak Batı/ Amerika’da kesişiyor. “Yetenekli ve üstün yetenekli kişiler herhangi bir millî sınırla sınırlanamazlar. Onlar, herhangi bir kültüre, ırka veya dini gruba mal edilemezler.” (Stuart, Beste, 2008: 27). Bu söylem,

605

**Çocuk ve
Medeniyet
2020/2**

* Bu yazı, Türkiye’de Zekâ ve Eğitimi Sarmalı başlığı altında 24 Ocak 2015 tarihli Milliyet gazetesinin Düşünenlerin Düşüncesi köşesinde yayımlanmış ve Mart 2019 tarihinde güncellenmiştir.

insanlığın güzel dünyamızı koruyacağı, “daha iyiye, doğruya ve güzele doğru” gelişeceğini ileri sürdükçe yeteneklilerin parmak kaldırma ihtimali kalmaz. Bunun nedeni çok açık: zekâ ve yeteneklere kapılarını açan Batı, zekâ ve yetenekleri çağımızın göçmenleri durumuna getirerek dünyayı sömürgeleştirmeyi sürdürüyor.

Dünyanın beyin göçü evresinden iyi yetişmiş yeteneklerin sınırları kolayca aştığı bir evreye geçtiği bir dönem içindeyiz. Türkiye’deki eğitim sistemi ise zekâ ve yeteneğin eğitiminde farklılıkla nasıl baş edileceğine yönelik birikimden yoksundur. Çağdaş eğitim felsefesinde zekâ ve yeteneği ‘beyin gücü’ yetiştirme ile sınırlı gören bir yaklaşımın artık yeri yoktur. Enderun’un yeniden ihyası iddiası yerine, bu gelenekten nasıl yararlanılacağı daha hayati öneme sahiptir. Bugün için hiçbir çocuğu dışta bırakmayan, gelişme hakkını sağlayıcı ve bütün çocukların zekâ ve yetenek gelişmesini kapsayacak bir eğitim sistemine acil olarak ihtiyaç vardır.

Cumhuriyet Dönemi’nde istisna örnekler dışında zekâ ve yeteneğin gelişmesine gerekli ve yeterli ortam hazırlanamamıştır. Örgün eğitimin açmazı ise öğrencilere temel öğrenme becerilerini öğretememiş olmasıdır. Türkiye için ana sorulardan biri şudur: Eğitim sisteminde öğrenme aşamasına geçilebilecek ve yeni bir ölçme-değerlendirme sistemi kurulabilecek mi?¹¹

“Farklılığın Bedeli Döngüsü”

Aile yanında, örgün ve yaygın eğitim ortamları sıradanlığa, herkes gibi olmaya zorladıkça, “farklılığın bedeli döngüsü” çocuk yanında aile ve toplumu da bedel ödetme döngüsü çemberi içine almış olacaktır: “Farklılıkla nasıl baş edileceğini bilmeyen aile, çaresizlik içinde çocuğu sıradanlığa, yani herkes gibi olmaya zorlar. Buna karşın çocuk, âdeta isyan edercesine, kendisine ve ailesine açıkça zarar vererek sıradanlaşma davranışı sergilemeye başlar ve sıradanlaşmanın bedelini

- 1 Türkiye’de fen bilimleri ve matematik-fizik ağırlıklı ‘beyin gücü’ yetiştirme anlayışı zekâ ve yeteneğin diğer türlerinin geri plana itilmesine neden olmuştur. Fen bilimleri ve matematikte akranlar arasında 1.sıradakilerin yüzde kaçının dünya ile yarışabilir durumda olduğu (Uluslararası Bakalorya uygulaması dâhil) üzerinde ayrıca durulmalıdır. Hiçbir yorumla değişmeyecek Türkiye gerçeği şudur: Türkiye ‘beyin gücü’ yetiştirmede de başarılı olamamış bir ülke durumundadır. Bu sonuç için dünya ekonomisi içinde 18. büyüklüğe sahip Türkiye’nin küresel rekabette 45., uygulamalı yenilikte (inovasyonda) ise 52. sırada olduğu bilgisini hatırlamak yeterlidir. Bu noktada kısa bir parantez açmakta yarar vardır: Zekâ ve yeteneğin geliştirilmesini yalnızca matematik-fizik ve fen bilimleri ile sınırlandırmak ve yalnızca ‘temel bilimler eğitimi alanında köklü atılımlar’ yapmakla ne paradigma ne de zihniyet değişikliği gerçekleştirilebilir. Türkiye’de ‘zekâ ve yeteneklerin’ gelişimi evresine geçilebilmesi için önce eğitim anlayışını temellendireceğimiz eğitim felsefesini yapılandırmamız gerekir. Eğitimde ‘ileri düzey öğrenme ortamları’ yaklaşımına geçiş ise ikinci aşama olmalıdır. Ancak bağlam içinde zihniyet ve paradigma değişikliği mümkün olabilir.

ödetir.” (Akarsu, 2001: 53) Zekâ ve yeteneği öldüren bu çaresizlik sarmalının ortadan kalkması için önce üç uyurların uyanması gerekir. Kimdir bu üç uyurlar? Toplum, Devlet-Hükümet. Başuyutucular ise bu alanda eğitime yön verme iddiasında olan üniversiteler, MEB ile gelmiş ve geçmiş bütün politikacılarıdır.

Özel yeteneklilerin eğitimi erken çocukluktan itibaren örgün eğitim ve her yaşta bireyi kapsayacak hayat boyu öğrenmenin de mihenk taşıdır. Çoklu zekâ türlerinin yapılandırıcı bir yaklaşımla müfredata yansıtılmasına karşın, eğitim sistemi “ileri düzey öğrenme ortamları” anlayışının çok uzağındadır. Doğasında hız olan tavşan uyumakta ve kaplumbağa yarışı kazanmış sanılmaktadır. Zekâ ve yeteneğin gelişiminde *özel yetenekli* çocuk ve yetişkin bireyleri tanılamaya öncelik vermek de çözüm değildir. Özel yeteneklileri fark edecek ve eğitimlerini gerçekleştirmek amacıyla şimdiye kadar uygulanan eğitim anlayışı ile başlangıç yapmak da mümkün değildir.

Ne zekâ ne de yetenek tarih boyunca bütün boyutlarıyla tanımlanabilmiştir. Zekâ ve yeteneğin tanımında ortak kabuller de yoktur. Nedeni ise zekâ ve yeteneğin tanımlanan değerler olmayışıdır. Teorideki bu tartışmaya karşın eğitimde önemli olan zekâ ve yeteneği ölçme ve değerlendirme sistematığının kurulmasıdır. Bu konuda her ülke için geçerli bir harita da yoktur. Eğitim sisteminde hiçbir çocuğu dışta bırakmayan ve bütün çocukların nitelikli bir eğitimle gelişimi hedeflenmedikçe eğitimde eşitlik ve adalet ilkesinin gerçekleşme ihtimali de yoktur.²²

Türkiye’de “farklılığın bedeli döngüsü”nü sona erdirmek için zekâ ve yeteneklerin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan ilk Strateji Belgesi de yok sayılmıştır.³³ Bu ilk Strateji Belgesi’nin Vizyon ifadesi şöyle belirlenmişti: “Her tür yeteneğin gelişiminin desteklediği; yetenekli bireylere merak, araştırma ve yaratıcılığa zemin oluşturan ileri düzeyde öğrenme ortamlarının doğal olarak sunulduğu ve bütün yeteneklerin değerlendirildiği bir Türkiye.”

Strateji Belgesi zekâ ve yeteneğin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi temel kavramları üzerine inşa edilmişti. Türkiye’nin bu ilk Strateji Belgesi çerçevesinde

- 2 Üç uyurların belgesi olarak ilkinden sonuncusuna kadar Hükümet Programları, 19 Millî Eğitim Şûrası kararları ve 1963’ten bu yana 11 ayrı 5 yıllık Kalkınma Planları’nı incelemek yeterlidir. 10. Kalkınma Planı’nda “*özel yetenekli bireylerin*” eğitimleri için “beşeri ve fizikî altyapıyı güçlendirecek” ifadesi ile bu alanın eğitimi âdeta geçiştirilmişti. TBMM’nin ilk kez 2012 yılında hazırladığı Üstün Yetenekliler Araştırma Komisyonu Raporu’na rağmen üç uyurlar uyanamamıştı. Hükümet Programlarında ise “özel yetenekli çocuklar” ve zekâ kavramlarına bir cümle içinde vurgu yapılarak yitirilmiştir.
- 3 Çocuk Vakfı, Marmara Üniversitesi, Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde 23-25 Eylül 2004 tarihinde düzenlenen *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*’nden 8 yıl sonra MEB, Çocuk Vakfı, TÜBİTAK-TÜSSİDE tarafından hazırlanan *I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı* (2012-2016) dönemin Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer tarafından yok sayılmış ve sıradan bir “Uygulama Planı” ile süreç engellenmiştir.

özel yeteneklilerin eğitiminde ise beş başat değere yer verilmişti: Yetişme ve yeteneklerini geliştirme hakkı, bireysel farklılıklara saygı, ilgi alanlarına saygı, bireysel ve bilimsel bilgi üretme özgürlüğü, Destek ve teşvik kültürü.

Özel yeteneklilerin eğitiminde kalıplayıcı değil geliştirici, sınırlayıcı değil açık uçlu “ileri düzey öğrenme ortamları” için de şu ölçütler öngörülmüştü: Özgünlük/yaratıcı fikir, nitelik, zorluk/karmaşıklık derecesi, fayda/işlev, maliyet etkililiği, estetik, etik ve paylaşım.

İleri Düzey Öğrenme Ortamları

Zekâ ve yeteneğin eğitimini talep etmek, yüzde yüz insan hakları anlayışına uygun evrensel bir eğitim hakkı talebidir. Maria Montessori'nin, “Çocuğun iç dünyasının hamuruna çizdiği desenleri sakın silmeyin.” Cümlesini unutmayalım. Zekâ ve yetenek eğitiminde “herkesin yeteneğine ve yapabileceğine göre eğitim” (Stuart, Beste, 2008: 138) kavramı ortak kabul gören bir eğitim kavramıdır. Zekâ ve yeteneğin geliştirilmesinde merkez üssü konumundaki ‘ileri düzey öğrenme ortamları’ yaklaşımın parantezini kısaca açmak gerekirse: ‘İleri düzey öğrenme ortamları’ yaklaşımı etiketlemeden, yaştan bağımsız, ölçülebilir ve gözlemlenebilir nitelik göstergelerine dayalı, açıklık ve saydamlığı esas alan bir anlayışa dayanmaktadır. Özel yeteneklilerin öğrenme süreçleri “kapsam, derinlik, karmaşıklık, yaratıcılık, hız ve çeşitlilik açısından”⁴⁴ açık uçlu ve çoklu modelleri de içermektedir.

“İleri düzey öğrenme ortamları” uygulaması için hızlandırma (sınıf atlama), çeşitlendirme, okul içi ve dışı zenginleştirme, okul dışı etkinlikler, sınıf içi ya da dışında öğrenme yaşantılarında farklılaştırma, bireyselleştirilmiş öğretim ve ayrı okullarda eğitim modelleri geliştirilebilir. Böylece açık uçlu ve çoklu modellere dayalı eğitim yaşantıları olan “kapsam, derinlik, karmaşıklık, yaratıcılık, hız ve çeşitlilik” eğitim sisteminin bütününe yansıtılmış olur.

Özel yetenekli bireylerin eğitiminde ‘etiketleyici’ yaklaşım, ardışık birçok sorunun da nedenidir. Tıpkı günümüzde çocukları deha-dahi tahterevallisinde ‘harika çocuk’ ilan etmekte olduğu gibi. Tanılamaya esas olan zekâ ve yetenek değil, ortaya konan iş/edim/ürün/eser’dir. Bundan uzaklaşmanın yolu, zekâ ve yeteneği tanılamak yerine ölçme ve değerlendirmeye dayalı bir tercihe yönelmektir. Böylece ‘ileri düzey öğrenme ortamları’ ile gelişme hakkının önündeki engeller ortadan kalkar. Eğitim fırsatları açısından hakkaniyetli ve adil bir sürecin okul içi ve dışı öğrenme ortamlarıyla hayat boyu devamı da böylece sağlanır.

Ve nihayet Türkiye’de ilk kez *özel yeteneklilerin eğitimi* konusuna en kapsamlı şekilde 2023 *Eğitim Vizyonu Belgesi*’nde yer verilerek yeni bir aşamanın eşğine

gelinmiş oldu.⁵⁵ *Özel yetenekli öğrenciler için mevzuat düzenlenmesinden kurumsal yapı ve süreçlerin iyileştirilmesine, tanılama ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesinden öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerin geliştirilmesi amacıyla 3 yıllık hazırlık dönemi öngörülüyor. Bu noktada şu sorunun sorulması gerekecek: Örgün eğitimin özel yeteneklileri dikkate alarak yeni bir ekosisteme göre yapılandırılacak olması eğitim sisteminde yeni bir dönemin başlangıcı olabilecek mi?*

Türkiye'nin durumu dünya edebiyatında birçok yazar tarafından aynı temayla kaleme alınan "Altın Beyinli Adam" hikâyesine benziyor: Bir zamanlar beyni tamamen altından olan bir çocuk varmış. Çocuk bir gün başından yaralanınca alnından kan yerine biraz altın aktığını fark etmiş annesi. O ândan itibaren anne-babası herkesten sakınmaya başlamışlar çocuklarını. Altın beyninin çalınmaması için arkadaşlarıyla oyun oynamasını da yasaklamışlar. Çocuk büyüyüp de dünyayı dolaşmak istediğini söyleyince, "Bak," demiş annesi, "biz senin için neler yaptık, zenginliğinden pay almak hakkımız değil mi?" Bunun üzerine çocuk, beyninden büyük bir parça koparıp vermiş annesine. Bir gün de arkadaşı onun beyninden parçalar çalıp kaybolmuş ortalıktan. Altın Beyinli Adam, sırrını saklamak için başka bir yere gitmiş ve bir iş bulup çalışmaya başlamış. Ve bir gün çok güzel bir kıza âşık olmuş. Fakat kız, adamı değil satın aldığı elbiseleri daha çok seviyorsa da evlenip mutlu olmuşlar. İki yıl sonra güzel eşi ölünce beyninde kalan bütün altınları harcayarak eşini görkemli bir törenle ebedî yolculuğuna uğurlamış. Altın beyni tükenen adam yoksul düşmüş. Bir gün bir dükkânda gördüğü çok güzel çizmeleri eşine almak istemiş. Dükkâna girer girmez düşüp ölmüş. Bu hikâye uydurma hatta akıl dışı görünse de gerçektir: Altın Beyinli Adam, bu ülkede doğmuş bütün zekâ ve yeteneklerdir. Sorumlu ise bunun farkında olan herkeştir.

Türkiye, zekâ ve yetenek sarmalını bütünleştirici ve her çocuğun kendini gerçekleştireceği eğitim ortamına dönüştürmedikçe ve yapılandırmadıkça zekâ ve yeteneğin ölümü devam edecektir. Zekâ ve yetenekleri öldüren bir ülkenin zekâ ve yetenekleri geliştiren bir ülkeye dönüşebilmesi için önce üç uyurların uyanması gerekir. Bu da yetmez: Zekâ ve yeteneğin değerini ortaya koyacak kültüre dayalı bir dil ve pedagoji birikimi olmadan tavşanlar hep kaybedecek, kaplumbağa yarışın birincisi olsa da kazanmış olmayacaktır...

- 5 23 Ekim 2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un açıkladığı bu belge "Özel Yetenek" başlığı altında 14 hedefi (s. 59-63) içermektedir. 3 hedef ve 14 Stratejik Amacı içeren -Özel Yetenek bölümü, Çocuk Vakfı, MEB, TÜBİTAK-TÜSSİDE tarafından 29 Eylül 2011 tarihinde sonuçlandırılan *I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı* (2012-2016) belgesindeki Stratejik Amaç ve Eylemler esas alınarak hazırlanmıştır. Bu amaçla Çocuk Vakfı'nın önerisiyle Millî Eğitim Bakanlığı ile 21-22 Ocak 2019 tarihinde *Özel Yetenekliler Eğitimi Çalıştayı* düzenlenmiş ve Türkiye için gerekli olan yol haritasının ilk adımı atılmıştır.

Çocuk Vakfı'ndan Zekâ ve Yetenek Konusunda Ülke Ölçekli Öneriler

(Yeni Bir Anlayış, Yeniden Yapılandırma ve
Yeni Modellerin Geliştirilmesi)

-ÖN BİLGİ NOTU-
(3 AĞUSTOS 2017)

Önerilerin Amacı

Çocuk Vakfı'nın 1999 yılından bu yana çok sayıda çalışma sonunda alan uzmanlarıyla geliştirdiği ülke ölçekli öneriler, zekâ ve yeteneğin önündeki engellerin aşılması ve gerekli insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Çocuk Vakfı'nın geliştirdiği öneriler tartışmaya, eleştiriye ve geliştirilmeye açık ön bilgi notlarından oluşmaktadır. Her öneriyle ilgili hazırlığı, yöntemi, önceden belirlenmiş her ortamda ve akademik düzeyde paylaşmaya hazırız. Bu öneriler, görüşüne başvuru binlerce çocuğun ve alan uzmanının emeğini yansıtmaktadır.

Çocuk ve yetişkin ayrımı yapmaksızın, insanın temel gelişim hakkına dayalı bir anlayışı hayata geçirebilmek için zihniyet değişimine ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz. Zekâ ve yetenek konusunda Türkiye için yeni bir anlayış, yeniden yapılandırma ve yeni eğitim modelleri geliştirmeyi amaçlayan bu önerileri sunuyoruz.

Çocuk Vakfı

Millî Eğitim Bakanlığı İçinde Yürütülecek Çalışmalar

a. İlk Adım İçin: Genelge

Bakanlık içinde yapılacak çalışmaların bir program çerçevesinde başlayabilmesi amacıyla; amacı, kapsamı, işlevi ve süreci iyi belirlenmiş MEB Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi'ne ilişkin genelgenin hazırlanması ve yayımlanması.

b. Mevzuat Çalışmaları

(Yasa ve Anayasa çerçevesinde yapılması gereken mevzuat çalışmaları)

1. MEB'deki mevcut eğitim kurumları için özel yetenekleri geliştirici tedbirleri alacak şekilde (seçmeli ve kredili sistem dâhil) mevzuat düzenlemesi yapılması.

2. MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün kurulması. MEB Özel Eğitim ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bugüne kadar yürütülen çalışmalardan sonuç alınmadığı gibi özel yetenekli çocuk eğitimi tam anlamıyla sarmala dönüşmüştür. Zekâ ve yetenek eğitimi konusu Talim ve Terbiye Kurulu'nun gündemine getirme iradesi gösterilememiştir. Özel yeteneklilerin eğitimi için Bakanlığın yeni bir zihniyete, tasavvura, müfredata ve bu alanın gerektirdiği şekilde yeniden yapılandırılmaya acilen ihtiyacı vardır.
3. MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bilim ve Değerlendirme Kurulu Yönergesi'nin hazırlanması. (Taslağı hazırdır.)
4. MEB Özel Yetenekli Bireyler Eğitim Konseyi Yönerge'sinin hazırlanması (Taslağı hazırdır.) ve Konsey için hazırlanacak yasa çalışmalarının Başbakanlığa sunulması.
(Bu konuda TBMM'nin Üstün Yetenekli Çocuklar Araştırma Komisyonu Raporu, 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve bütün hükümet programlarının incelenerek mevzuat çalışmalarının başlatılması.)
5. Özel yetenekli bireylerin eğitimi için; örgün, yaygın ve sargın (Hayatboyu İşlevsellik ve Sargın Eğitim çerçevesinde örgün eğitim dışındaki her yaşta yetişkin bireyi dâhil edecek şekilde) eğitimi kapsayan müfredat çalışmalarının başlatılması. (Çocuk Vakfı'nın önerisi ile 2005 Mayıs'ından Temmuz ayına kadar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı'nın öncülüğünde oluşturulan İstanbul Çalışma Grubu'nun çalışmalarının dikkate alınması.) (2005-2006 yıllarında Ziya Selçuk'un Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı döneminde başlatılan çoklu zekâ yapılandırma çalışmalarının sürece dâhil edilmesi.) (MEB Talim ve Terbiye Kurulu, MEB Özel Yeteneklerin Eğitimi Genel Müdürlüğü, Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu (TYG), Üniversite, Uzman STK iş birliğinde.)

a. Strateji Çalışmaları

1. Şubat 2013 tarihinde Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun kabul ettiği ve Hükümet Kararı'na dönüştürülmek amacıyla Başbakanlık tarafından "yetersiz" bulunarak Millî Eğitim Bakanlığı'na iade edilen Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 belgesinin iptal edilmesi; Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatları ile MEB, Çocuk Vakfı, TÜBİTAK-TÜSSİDE'nin hazırladığı ve 29 Eylül 2011 tarihinde sonuçlandırılan ve Sayın Başbakana sunulan I. Türkiye Yeteneklerin Geliştirilmesi Stratejisi ve Uygulama Planı belgesinin gözden geçirilerek BTYK'nin Onayına sunulması ve Hükümet Kararı'na dönüştürülerek hayata geçirilmesi.
2. Strateji Belgesi'nin kabulünden itibaren bu konuda strateji danışmanlarının görevlendirilmesi; Başbakanlık ve Bakanlıklar düzeyinde çalışmaları planlayacak, ilgili hükümet kuruluşları, YÖK, üniversiteler ve STK'lerle iş

birliği ve süreç yönetimini sağlayacak bir çalışma grubunun oluşturulması ve Strateji ve Uygulama Çalışmaları Eylem Planı'nın hazırlanması.

b. Öncelikli Çalışmalar

1. MEB Özel Yetenekli Bireyler Eğitim Konseyi'nin Kurulması

Açıklama:

Bakanlığa Kasım 2014'te teslim edilen konseyle ilgili yönerge taslağı Millî Eğitim Bakanlığı'nın Başkanlığında kurulacak bir konsey yapısını öngörmektedir. Bu nedenle özel yetenekli bireylerin ülke ölçekli örgün, yaygın ve sargın eğitimleri konusunda Başbakanın-Cumhurbaşkanının Başkanlığında bir konsey kurulması önerilmektedir. (Kurulacak konseyin BTYK, Yüksek Planlama Kurulu ve Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu gibi bir işlevi olması öngörülmektedir.)

2. Zekâ ve Yetenek Testlerinin Kültürel Uyumu Çalışmaları

Zekâ ve Yetenek Testleri için Durum Tespiti Raporu hazırlanması ve üniversitelerde hayata geçirilecek çalışmaların öncelik sıralamasının yapılması. MEB ve üniversite iş birliğinde yapılacak çalışmaların projelendirilmesi ve telif haklarının güvence altına alınması. Bu konuda geliştirilmiş ölçeklerin uygulanması (Anadolu Sak Zekâ Ölçeği CASİS) gibi. (Bilimsel bir kurul oluşturulması ve bu kurulun tavsiyeleri doğrultusunda hareket edilmesi.)

3. Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları

Zekâ ve yetenek konusunda dünyada geliştirilmiş ölçme ve değerlendirme çalışmaları dikkate alınarak zekâ ve yetenek konularında üniversitelerle yapılacak ölçek geliştirme çalışmaları için kaynak temin edilmesi ve bilimsel bir kurula sekreteryaya hizmeti verilmesi. (MEB-üniversite iş birliğinde.)

4. MEB İleri Öğrenme Ortamları İçin Materyal ve Model Geliştirme Çalışmaları

Erken çocukluktan başlayarak, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde özel yetenekli bireyler için ileri öğrenme ortamları ile zekâ ve yetenek türlerine göre eğitim materyali ve modeller yanında açık uçlu ve zenginleştirilmiş program içeriklerinin hazırlanması için bilimsel bir kurul kurulması, üniversitelerle yapılacak çalışmaların planlanması ve ürünlerin akademik ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında eğitim ortamlarında kullanılması amacıyla gerekli ölçme ve değerleme çalışmalarının başlatılması ve yürütülmesi.

5. Örgün ve yaygın eğitim kapsamında Bakanlık bünyesinde ve üniversitelerde Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerleme), İzleme Merkezleri ve Noktaları oluşturulması. (MEB-üniversite iş birliğinde)

(Bu çalışma için bilimsel kurulun görüşü, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve kurulacak MEB Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü'nün danışmanlığında Zekâ ve Yetenek

Testleri ve Ölçme ve Değerleme ile İleri Öğrenme Ortamları Materyal ve Model Çalışmaları için ülke ölçekli hizmet yapacak Zekâ ve Yetenek Tanılama (Değerleme), İzleme Merkezleri ve Noktaları için bir model ile çalışma esaslarını belirleyen Yönerge hazırlanması.)

6. Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Yeniden Yapılandırılması

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin kurulacak MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne devredilmesi öngörülmektedir. Amacı ve işlevini yitiren Bilim ve Sanat Merkezleri için şimdiye kadar yapılan kongre, çalıştay ve araştırmaların sonuçları dikkate alınarak bu birim için özel bir kurul kurulması; Durum Tespiti Raporu doğrultusunda BİLSEM'lerin yeniden yapılandırılması ve yönergesinin iptal edilerek yeniden hazırlanması.

7. MEB Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Araştırma, Geliştirme ve Uygulama Merkezi-Enstitüsü

Zekâ ve yetenek eğitimi konusunda örgün ve yaygın eğitim çerçevesinde zekâ ve yetenek testleri, ölçme, değerlendirme, materyal ve eğitim modeli geliştirme (Hayatboyu İşlevsellik ve Sargın Eğitimi de kapsayacak şekilde) ve lisansüstü çalışmalarını gerçekleştirecek bir merkez veya enstitünün kurulması.

Yüksek Öğretim Boyutu

Örgün, yaygın ve sargın eğitim bağlamında özel yetenekli bireylerin eğitiminin üniversite boyutu için öneri hazırlayacak bir bilimsel kurulun kurulması ve önerilerin YÖK'e ve ÖSYM'ye iletilmesi. YÖK'ün erken çocukluk dönemi eğitiminden başlayarak zekâ ve yetenek eğitimi kapsayan çalışmaları bütün yönleriyle Yüksek Öğretim Sistemine dâhil etmesi. (Eğiticilerin eğitimi, Araştırma-Geliştirme, Uygulama, Eğitim Modeli Hazırlama, Ölçme-Değerlendirme Yöntemleri Geliştirme.) (Çocuk Vakfı'nın 13 Mayıs 2010 tarih ve 107 sayılı yazısıyla YÖK'e gönderilen önerilerin dikkate alınması.)

Dört Öneri

Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu

1. Aralık 2010 tarihinde Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatları ile hazırlanan ve Çocuk Vakfı tarafından 28 Mayıs 2012 tarihinde Başbakanlığa teslim edilen Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Taslağı'nın hükümet tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulması konusunda çalışmalar yapılması. (Önerilen kurumla ilgili Kanun Taslağı Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulmak üzere 25 Temmuz 2017 tarihinde yeniden Cumhurbaşkanlığına gönderilmiştir.)

Kanunun Amacı ve Kapsamı:

“Bu Kanunun amacı; bireylerdeki yeteneklerin belirlenmesi, geliştirilmesi, ülke yararına verimli hale getirilmesi için gerekli strateji ve politikaları tespit etmek, araştırma-geliştirme ve uygulamaları özendirmek, gerekli altyapı ve araçların oluşturulmasını ve geliştirilmesini sağlamak, ilgili kurum ve tüzel kişilerle işbirliğini kurmak, ülkede yeteneklerin geliştirilmesi kültürünü yaygınlaştırmaya yönelik faaliyetleri yürütmek amacıyla Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumunun (YGK) kuruluş, görev ve yetkilerini düzenlemektir.”

(Kanun taslağı için www.cocukvakfi.org.tr Özel Yetenekli Çocuklar Araştırma Merkezi bölümü)

2. Türkiye Çocuk ve Gençlik Bilim Stratejisi ve Uygulama Planı'nın 25 ve 50 yılı kapsayacak şekilde ve kurulacak Türkiye Yetenekleri Geliştirme Kurumu, MEB, Bilim Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı (TÜBİTAK), TÜBA, Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, üniversite ve özel sektör iş birliğinde hazırlanması ve hayata geçirilmesi.
3. Çocuk Vakfı'nın Önerisi: *“Uçsuz Bucaksız (Çocuk) Üniversitesi”*
Her yaştan özel yetenekli bireyi kapsayacak; örgün, yaygın ve sargın eğitim boyutu olan *“Uçsuz Bucaksız (Çocuk) Üniversitesi”* modelinin geliştirilmesi ve kurulması.
4. Zekâ ve Yeteneklerin Eğitimi Konusunda Gündem Oluşturma Çalışmaları
Zekâ ve yetenek grupları arasında hiçbir ayırım gözetmeksizin, örgün, yaygın ve sargın eğitimde “gelişme hakkı” çerçevesinde nitelikli eğitimi gündeme getirmek amacıyla devlet, hükümet, üniversite, toplum ve STK öncülüğünde yılda (en az) bir toplantı düzenlenmesi.

Medeniyet Düşüncesi İle Yeni Bir Eğitim Sistemi*

*Felsefesi olmayan milletin mektebi olmaz.
Bize bir insan mektebi lazım.*

Nurettin Topçu

Medeniyet Kozası ve Eğitim

İnsanoğlunun çocukla ilgili ilk cümlelerini, ninni söyleyen anneler söylemiş olmalı. Çocuk eğitimi konusunda ilk cümleyi kimin ve hangi kültür çevresinde kurduğunu ise bilemiyoruz. Çocukluk tarihinden öğrendiğimize göre, kadim zamanlardan bu yana çocuk ve çocukluk her kültür ve medeniyetin *hayat çemberi* içinde en hızlı dönüşen alandır. Medeniyetler varoluş kozalarını eğitimle örerler. Medeniyet düşüncesiyle insan yetiştirmenin başat kavramı ise medeniyet pedagojisidir.

Medeniyet düzeyine ulaşan her kültür evrenseldir. Evrensel değere ulaşan medeniyetler, “insanlık medeniyeti” katına yükselirler. Medeniyetleri çocukluk konusundaki bilincin varlığı ya da yokluğuna göre kutuplaştırmak Batı medeniyetinin modernlik paradigması üzerinden kurduğu bir tuzaktır. Kutuplaştırmanın merkezi Batı olduğu sürece, geri-ileri medeniyet tartışmasının galibinin de Batı olması kaçınılmaz bir sonuçtur.

İnsanlık tarihi boyunca, tektip çocukluk anlayışı hiçbir zaman söz konusu olmamıştır. Çocukluk tarihinden öğrendiğimize göre, çocuğu yücelten ya da yetersiz gören ve eksik yetişkin kabul eden anlayışlar çocuğun özneleşme sürecine doğru evrilmektedir.

Medeniyet insan tasavvuru için ana soru, insanı merkeze alan “İnsan nedir?” sorusudur. Bir medeniyetin çocukla ilgili ilk sorusu ise “Çocuk kimdir?”

615

Çocuk ve
Medeniyet
2020/2

* Bu yazı, 18-19 Mayıs 2018 tarihinde İstanbul’da düzenlenen I. Uluslararası Alternatif Eğitim Sempozyumu’nda yapılan konuşmanın özetidir. Ayrıca bu yazının *Çocuk ve Medeniyet Üzerine* yazısında yer verilen kavramlaştırma çerçevesinde okunması önerilir.

sorusudur. İnsan-çocuk eğitiminin ilk kozası ise *aile*dir. Çocuğun *hayat çemberi* içinde kendini gerçekleştireceği *aile kozası* medeniyet pedagojisi geleneğinin eğitimle ilgili uygulama alanıdır. Tarih boyunca her kültür/medeniyet farklı çocuk anlayışları geliştirmiştir. Kültür/medeniyet çevresinde çocuk anlayışının dört belirleyicisi vardır: Aile geleneği, çocuk bilgisi kileri, medeniyetin insan tasavvuru ve çocuk anlayışı, medeniyet pedagojisi. Çocuk anlayışındaki farklılıklar kültürel yaklaşım ve *hayat çemberinden* kaynaklanır. Buna karşın, medeniyetlerin çocuk anlayışlarındaki benzerlikler çocuğun evrensel doğasından, farklı algılar ise kültürden kaynaklanır.

Eğitim tarihini genel hatları ile üç döneme ayırmak mümkündür: Başlangıcından itibaren toplulukları ailelerin yönettiği geleneksel dönem. Bu dönemin belirgin özelliği, babanın, özellikle erkek çocukların karakteri üzerinde durmasıydı. Babanın amacı ise 'iradeli insan' yetiştirmektir. Ailenin bütün yetkilerini devraldığı ve eğitimi devletin üstlendiği dönemden itibaren, eğitim, kurumlar üzerinden sürdürülmüştür. Bu orta dönemde devletlerin iktidar ve servet tutkuları ile güvenlik konusu eğitimde belirleyici olmuştur.

Kökleri 500 yıl öncesine kadar uzanan modern örgün eğitim sisteminin yapılandırılması üçüncü aşamadır. Modernleşme dönemi ise uzmanlaşmaya dayalı bir eğitim anlayışına dayandırıldı. Üçüncü aşamada, dünya, örgün eğitimle birlikte Batı kaynaklı tektipleştirici çocuk modernleşmesi kuşatması ve popüler pedagojiyle karşı karşıya geldi. Böylece Batı, kendi medeniyeti dışındaki toplulukları dönüştürmede bir yandan örgün eğitimi, öte yandan modernleşmeyi en etkili enstrümanlar olarak kullanmaya başladı.

Modern anlamda örgün eğitim anlayışı *Batı merkezli* bilgi temeline göre yapılandırılmış bir sistemdir. Bu sistem, modernleşmenin bir sonucu olarak, bütün *Batı dışı* topluluklara dayatılmış ve âdeta *ithal etme* zorunluluğu ile pazarlanmış oldu. Çağdaşlaşma amacıyla dünyaya sunulan bu Batılı bilgi ile bir yandan modernliğin öte yandan ise Batı'nın egemenlik inşası karşısında Batı dışı medeniyetler başarılı olamamıştır. Batılı bilginin felsefi olduğu kadar sosyoloji boyutları üzerinde durulsa da, bu çabalar tespit ya da eleştiri sınırında kalmış, başta eğitim olmak üzere, eğitim *hayat çemberi*'yle ilişkilendirilememiştir. "Farklı toplum çevrelerinin ürünü, farklı tarih sürecine ait ilişkilerin birikimi ve sonucu olan bu bilgileri benliğimizi, ilişkilerimizi, bu dünyadaki yerimizi tanımlamak için ve kendi sorunlarımızı çözmek için hiçbir kaygı duymadan kullanıyoruz. Bilgi ve bilimlerin evrensilliği adına. Ama toplumlar ve sorunları özdeş değil ki..." (Tuna, 2000:2)

Batı, bilginin Batılılaştırılmasıyla da yetinmediği gibi, egemenlik alanını genişletmekle kalmamış, neredeyse küresel çözümün tek adresi olduğunu ilan etmiştir. "Evrensellik adına tüm toplumları belli bir açıklayıcı/ tutucu kalıp içine koymakla kalmayıp bütün çözümleri de aynı reçetenin içine sıkıştıran bu

bilgi anlayışının geçerliliği kadar kendisinden kuşku duyulması” (Tuna, 2000: 5) gerektiğini önerenlerin de sesi cılız kalmıştır.

Örgün Eğitimin Kökten Yapılandırılması

Batı, örgün eğitimi yapılandıran seküler eğitim düşüncesi ve felsefenin merkez üssü olmakla sınırlı kalmadı: Batı'nın geliştirdiği modern pedagoji, medeniyetlerin çocuk yetiştirme geleneğini ve karakter eğitimi dizgesini zayıflattığı gibi, medeniyetlerin “düşünce zembereği”ni de olumsuz yönde etkiledi. Önceki yüzyılın ikinci yarısından bu yana *örtük okula* dönüşen medyanın etkisiyle örgün eğitim sisteminin çöküşü hızlandı ve sistem kendini yenileyemedi. Buna karşın eğitim için üretilen alternatifler ve ortak kabullere dayalı atılımlar, bazı temalarla sınırlı okul modelleri geliştirilebilmiştir.

20. yüzyıl boyunca çok sayıda alternatif okul önerildiği hâlde bu önerilerin çok azı sınırlı olarak uygulanabilmiştir. John Holt, çocukların “kendi öğrenimlerini kontrol etme ve yönetme hakkına, yani neyi, ne zaman, nasıl ve ne kadar, hangi hızla ve ne kadar yardım olarak öğreneceklerine karar verme” (2000: 194) yetkileri olduğunu savunmuştu. Holt'un okulun üç yüz yılı aşkın bir süredir çocukları kalıplamasına itirazına karşın günümüze kadar okulun kapısı hep açık kaldı. Çocuk Kurtarıcıları Hareketi'nin öncülerinden Ivan Illich, “okul yoluyla evrensel eğitim uygulanamaz” düşüncesinden hareketle, okula tam karşıt “insanın yaşamının her anını öğrenme, paylaşma ve ilgilenme anı olarak yaşama olanağını artıran eğitsel ağlar” (1985:2-96) önermişti. Neil Postman ise, çocukluk yiterken okulların da kaybolmakta olduğunu, bu konuda Illich'in kitap yazmak zorunda olmadığını ileri sürmüştü. (1995: 178)

Örgün eğitim sistemine, dolayısıyla *okula* yönelik çekincelerin artması ise medyanın *örtük okul* işlevini yerine yetimeye başladı.” ... medyanın genişleyen egemenliğinin olası bir sonucu olarak birçok aile, çocukları yetiştirme yeteneklerine olan güvenlerini yitirdiler.” (Postman, 1995: 189). Örgün eğitimin oluşturduğu ekosistem, *örtük okul* medya ve eğitimde geliştirilen alternatif modellere rağmen insanlığın eğitimle ilgili kaygıları artarak devam etmektedir.

Eğitimle ilgili popüler gündem 21. yüzyıl becerilerini kazandırmaya yöneliktir. Bu görüşü savunanların dayandığı tez ise “Eğitim artık ekonomidir.” Eğitimin “hukuk, eğitim ve özgürlükler” üzerine yapılandırılması, ya da “Türkiye gibi ülkelerin yapması gereken, eğitimi kalkınmanın lokomatifi” (Şirin, 2016: 25-43) durumuna getirmek de yeterli değildir. Türkiye özelinde insan yetiştirme felsefesi, eğitim yasasının kökten yenilenmesi, bilgi edinme boyutuna indirgenen örgün eğitim sistemi, çağın becerilerini kazandırmaktan önce beceri geliştirme yeteneği eğitimine ve ileri öğrenme ortamlarını yapılandırmadıkça yeni bir eğitim anlayışına geçmek imkânsızdır.

İnsanlık tarihi boyunca üç büyük eğitim krizi yaşanmıştır: Birinci kriz, MÖ. 5. yüzyılda sözel bir kültürden alfabeye dayalı yazılı kültüre geçildiğinde ortaya çıkmıştı. İkinci büyük kriz 15. yüzyıldan itibaren örgün eğitimin yapılandırılması ve matbaanın icadıyla başladı. Üçüncü kriz sesin, görüntünün nakliyle ortaya çıkan küresel medya krizidir. Bugün insanlığın eşğine yaklaştığı *büyük krizden* en çok etkilenen ise örgün, yaygın ve sargın eğitimin bütün bileşenleridir. İnsanlığın *büyük krizden* kendisini koruması ancak eğitimle ilgili çözümler üretmesiyle mümkün olabilir.

Medeniyet düşüncesi ideolojiler üstü kuşatıcı bir yapıdır ve toplumsal gerilimleri azaltacak bir öze ve güce sahiptir. İnsanlığın ve dünyanın içinde bulunduğu eğitim sarmalının çözümü çerçevesinde, önerimiz, her medeniyet çevresinin medeniyet düşüncesi ve insanlık medeniyetinin geliştirdiği evrensel pedagojik değerlere dayalı yeni bir eğitim sistemi kurmaya yönelmesi yönündedir.

Batı dışı medeniyetler, “Çocuk kimdir?” sorusunun cevabını bulamaz duruma gelmedikçe bu medeniyetlerin çocuk/insan tasavvurları ortadan kalkmış olmaz. Oswald Spengler’den alacağımız üç ödünç kavramdan yola çıkarak şu tespiti yapabiliriz: Medeniyetler *hayat çemberi* sayesinde varlıklarını sürdürebilirler. Bir medeniyet için merkezi kavram *düşünce zembereği*’dir. Medeniyetin kurucu-inşacı yönünü *düşünce zembereği* harekete geçirir. Medeniyet saatinden önce *düşünce zembereği* çalışmaya başlar. İlk aşamada “kurucu medeniyet düşüncesi” etkili olur. Olgunluk dönemini geride bırakmış, aile ve pedagoji anlayışı -bilgi ve tecrübe kileri- ile çocuk/insan tasavvurunu gerçekleştirmiş ve *hayat çemberi* devam eden her medeniyet çocuk yetiştirme geleneğini yeniden harekete geçirme/ modelleme gücünü harekete geçirebilir.

Bir medeniyet çocuk/insan tasavvurunu ahlak, din, vicdan, hak ve adalet, karakter ve irade, sanat ve estetik, hikmet-felsefe, hayal, düşünme ve bilim eğitimi üzerine temellendirebildikçe o medeniyet çocuk ve yetişkin anlayışıyla kozasını örebilir ve medeniyet pedagojisiyle iyi örnekleri yetiştirmeyi sürdürmeyi başarabilir.

Medeniyet düşüncesinin eğitim ve öğretime ilişkin temel ölçüt ve ilkelerini ortaya koymak yeterli değildir. Bu ölçüt ve ilkelere göre modellemenin nasıl olacağı kadar, uygulama, izleme ve ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılacağı da önemli ağırlıktadır. Medeniyet düşüncesine göre insan yetiştirmeye yönelik toplumlar temel değer, ölçüt ve ilkeleri esas alarak eğitime alternatif modeller dâhil, zekâ ve yetenekleri dikkate alarak ileri öğrenme ortamlarına yönelik çoklu modeller geliştirmedikçe kalıplayıcı ve tektip insan yetiştirmekten kurtulamazlar. Bu süreçle birlikte medeniyet düşüncesi sıradanlaştırıcı ve normalleştirici değil zenginleştirici ve geliştirici eğitim anlayışını hayata geçirmenin yeni bir imkânına dönüşebilir. Böylece, bir medeniyetin hem insan yetiştirme, hem de en üst başarısını ortaya koyan evrensellik tutkusu da gerçekleşmiş olur. Tagore haklı: En iyi, arkadaşlarıyla birlikte gelir.

Medeniyetler İçin İki Soru

Bu noktada medeniyetler için iki ana soru sorulabilir: Medeniyet düşüncesi ve medeniyetlerin ortak kabullerinden hareketle bir eğitim sistemi kurulabilir mi? Medeniyetlerin temel varlık nedeni olan insan yetiştirme iddiasından vazgeçeceklerini ileri sürmek hayalciliktir. Çünkü bir medeniyet temel varlık nedeninden uzaklaştığı andan itibaren tarih sahnesinde geri çekilmekten kurtulamaz. Medeniyeti *hayat çemberinin* canlılığını yitirmesi ve eylemsizlik öldürür. Medeniyetler, insanlık tarihi boyunca birbirleriyle diyalog ve evrenselleştirildikleri değerleri hayata geçirerek varlıklarını sürdürebilmiş ve hayatta kalabilmişlerdir.

Medeniyetler için ikinci ana soruya gelince: Bugünün dünyasında Hint medeniyeti barış, Çin medeniyeti eşitlik, İslam medeniyeti barış ve adalet, Batı medeniyeti özgürlük idealini hayata geçiremedikleri hâlde medeniyet düşüncesine dayalı eğitim sistemi önerisi ne kadar gerçekçi ve hayata geçirilebilir bir üst model olabilir? İbn Haldun'un vurguladığı gibi, tarih boyunca çok sayıda medeniyet çocukluk, kimi de gençlik dönemlerinden ileriye geçememişlerdir. Olgunluk aşamasına gelerek medeniyet bakışı ve pedagojik birikime ulaşmış olanlar ise en köklü ve uzun ömürlü medeniyetlerdir. Medeniyet tarihinden öğrendiğimiz altın kural şudur: Olgunlaşma dönemine ulaşmış bir medeniyetin *düşünce zembereği* kısa süreliğine yavaş çalışsa da *medeniyet saati* tamamen durma noktasına gelmedikçe tarih sahnesinden çekilmez.

Tarihin bu döneminde Batı'nın dünyaya dayattığı modern "tek uygarlık" ideolojisi karşısında her kültür/medeniyet çevresi kökten bir atılıma yönelmedikçe de insanlığın sömürgeleşmekten kurtulma ihtimali yoktur.

Medeniyet düşüncesine dayalı çağdaş bir eğitim sistemi için kurulacak ilk cümlelerin hangi muhtevaya göre yapılandırılacağı önemlidir: Bir medeniyet ancak kendine özgü insan/ çocuk geliştireceği zihniyet dünyasını oluşturan temel kavram ve değerleriyle yeni bir başlangıç sürecine başlayabilir. Bu inşaa sürecinde insanlık medeniyetinin geliştirdiği evrensel değerler ile eğitim ve öğretim birikimi çoklu eğitim modellerinin geliştirilmesinde önemli kaynak durumundadır. Medeniyet odaklı bir sistemde eğitimin aile, öğretimin örgün kurumlar ve medya üzerinden gerçekleşeceği ön kabulü anahtar rolünde olmalıdır. Bebeklikten erken çocukluğa ve ilk gençlik çağının sonuna kadar hiçbir ayırım gözetmeksizin çocuğun kendini gerçekleştireceği ortamları hazırlayan zenginleştirilmiş eğitim ve öğretim süreçlerini harekete geçirebilen bir eğitim sistemi kurmaya yönelmek, çocuğu/genç "beyin gücü" ve "insan kaynağı" görmekten önce *insan* kabul etmeyi gerektirir.

619

Çocuk ve
Medeniyet
2020/2

Öğretimi ileri öğrenme ortamlarına göre modellenmiş, kalıplayıcı değil geliştirici nitelikli eğitim ve öğretimin bütüncül bir felsefe ve ekosistem anlayışıyla kökten yapılandırılacağı medeniyet odaklı bir eğitim sistemi için sistemin muhtevası

Türkiye'de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı

kadar toplumsal ve politik irade de önemlidir. Medeniyet düşüncesinden hareketle eğitim sisteminin ilk cümlesi kısaca şöyle kurulabilir. Kültür ve medeniyet düşüncesi ve insanlığın geliştirdiği evrensel pedagojik değerlere göre kurulacak eğitim sisteminin kalbi *insandır*.

Hiç kuşkusuz medeniyet odaklı bu sistem, temel insan hakları, hukukun üstünlüğü ve katılımcı demokrasi ikliminde boy atabilir, gelişebilir ve gerçekleştiği toplumun ve insanlığın dirilişine öncülük edebilir. Çünkü “İnsanlığın yükselmesi ve yıkılışları yine her zaman okulda hazırlanmıştır.” (Topçu, 1997: 136). Her medeniyet çevresinin geliştirdiği değerler ve insanlık medeniyetinin evrensel değerleriyle yapılandıracağı eğitim ve öğretim sistemlerinin gerçekleştireceği çocuk yüzlü devrimlerle birlikte dünyanın esenliği için barışın, adaletin, eşitliğin, özgürlüğün ve kardeşliğin yeni bir aşaması başlayabilir mi? Bu soruyu yalnızca doğmuş çocuklar için değil doğacak çocuklar için de sormalıyız.

Çocuktan yola çıkarak yeni bir başlangıç yapılabileceğinden umudunu kesmeyenler insanlık için bu yolculuğa çıkma kararlılığı ve cesareti gösterebilirse medeniyetlerin insan yetiştirme anlayışları yeniden tarih sahnesine çıkabilir. Çünkü dünyada insanlığı birleştirecek biricik varlık *çocuktur*. İnsanlığın bu yolculuğunda kadınlar daha önde olabilirse yolumuz daha da kısalabilir.

Annelerin doğacak bebeklerine söyleyeceği yeni ninnileri dinlemeye hazır mısınız?

Çocuk Vakfı

Meb Özel Yeteneklilerin Eğitimi

-DEĞERLENDİRME BİLGİ NOTU-
25 EKİM 2019

Millî Eğitim Bakanlığı, özel yeteneklilerin eğitimi konusuna Ekim 2018’de 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde yer verdiği ve bu amaçla Ocak 2019 tarihinde MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı düzenlediği hâlde Bakanlık henüz mevcut vasat anlayışı (Örgün Eğitim, BİLSEM, RAM, ARGEM) değiştirmeye yönelik köklü adımların atılmasına cesaret edememiştir. 1. Türkiye Özel Yeteneklilerin Eğitimi Stratejisi ve Uygulama Planı (2012-2016) belgesi ve Kasım 2012 tarihinde sonuçlandırılan TBMM Üstün Yeteneklilerin Keşfi ve Eğitimleriyle İlgili Araştırma Raporu’ndaki tespit ve öneriler de dikkate alınmamıştır.

- Bakanlığın resmi internet sitesinde 18 Ekim 2019 tarihinde yayımlanan “BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ, TBA VE KÜTÜPHANELERLE DAHA DA GÜÇLENECEK” isimli haberde Sayın Bakan Prof. Dr. Ziya Selçuk “BİLSEM’leri hem tasarım beceri atölyeleri hem de kütüphanelerle güçlendireceğiz. Bu amaçla 10 pilot ilde 10 BİLSEM seçtik.” demiştir. Sayın Bakan BİLSEM’lerin imkanlarından diğer okulların öğrencilerinin de yararlandırılacağına işaret ederek, “BİLSEM’ler kendi fonksiyonlarını yerine getirirken hafta içi boş saatlerde çevrede bulunan okullarımızın öğrencileri de tasarım beceri atölyeleri ve kütüphanelerden yararlanabilecek.” görüşüne de yer vermiştir.
- Ayrıca yine Bakanlığın resmi internet sitesinde 04 Ekim 2019 tarihli ve “BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ PATENT VE FAYDALI MODEL GELİŞTİRECEK” başlıklı haberde Sayın Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Mahmut Özer, “Bu konuda ilk adımı potansiyelinden dolayı mesleki ve teknik eğitimde atmıştık. Şimdi bu adımı genişletiyoruz. BİLSEM’lerin de bu alanda güçlü bir kapasitesi var. Bu çerçevede BİLSEM’ler için de bu eğitim öğretim yılında 150 patent, faydalı model ve tasarım tescilini hedef olarak koyduk. Böylece hem mesleki ve teknik eğitim hem de BİLSEM’ler bu konuda çalışmalarını yoğunlaştıracak. Burada görevli yönetici ve öğretmenlerimizi de Türk Patent ve Marka Kurumu’nda eğitime alacağız.” demiştir.

MEB 2023 Vizyon Belgesi'nde BİLSEM'ler ile ilgili “*Bilim ve Sanat Merkezleri yeniden yapılandırılarak tüm okullardaki Tasarım-Beceri Atölyeleri'yle ilişkilendirilecektir.*” hedefi yer almıştır. Çalıştay kararlarında ise “*Bilim ve Sanat Merkezlerinin özel yetenekli öğrenciler için proje tabanlı girişimcilik ve inovasyon merkezlerine dönüştürülmesi*” konusunda karar alınmıştır. Bakanlığın daha önceki açıklamaları dikkate alındığında her okulda tasarım ve beceri atölyeleri kurulacağı ifade edilmiştir. Yukarıdaki ilk haber ele alındığında BİLSEM'lere de tasarım ve beceri atölyeleri açılacağı anlaşılmaktadır. Bu atölyelerin ise hafta içi boş saatlerde çevre okullardaki öğrencilerin de yararlanacağı ifade edilmiştir.

Bakan Yardımcısının açıklamaları dikkate alındığında öğretmen ve idarecilere eğitim vererek BİLSEM'lerin bir yıl içinde 150 patent, faydalı model ve tasarım geliştirmesi hedefledikleri anlaşılmaktadır. Okullarda açılan tasarım ve beceri atölyelerinin amacı patent ve yararlı model mi üretmektir? Yoksa öğrencilerin varolan potansiyellerini geliştirmek ve yeteneklerini keşfetmek midir? BİLSEM'ler mesleki ve teknik eğitim kurumları mıdır? Özel yetenekliler ile ilgili bilimsel araştırmaların sonuçlarına göre alan uzmanlarının üzerinde anlaştığı konulardan biri özel yetenekliliğin potansiyelidir. Bu öğrencilerin çocukluk ve ergenlik döneminde yeteneklerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesi esastır. Bazı öğrenciler erken yaşta topluma katkı sağlayacak ürünler geliştirebilirler. Ancak literatüre göre faydalı bir ürün geliştirme yetişkinlik döneminde beklenen bir durumdur. Bir yıl içinde BİLSEM'lerin 150 patent, faydalı model ve tasarım geliştirmesini beklemek bilimsel bir bakış açısına ve pratiğe uygun bir yaklaşım mıdır?

Ülkemizde sayısı 164'e ulaşan BİLSEM'ler için bu yıl 791 bin öğrencimiz başvuruda bulunmuş, mevcut 43 bin kayıtlı öğrenciye 20 bin öğrenci dâhil edilerek 63 bin civarında öğrenci kayıtlı duruma gelmiştir. Özellikle bu yıl 20 bine yakın öğrencinin BİLSEM'e başladığı dikkate alındığında zaten niteliği tartışılan BİLSEM'lerin mevcut öğrencilere bile yeteri kadar hizmet sunmadığı ortadadır. BİLSEM olanaklarının bir kısmının resmi devlet okullarına açılması uygulamasının muhakkak ki BİLSEM ve okulları bütünleştirmeye olumlu etkileri olacaktır. Ancak BİLSEM'lerin yetersiz fiziksel ortamları, eğitim müfredatları, program arası geçişlerdeki problemleri, yardımcı personel azlığı, nitelikli idareci ve öğretmen ihtiyacı vb. birçok yapısal sorunu henüz çözülememişken böyle bir girişimden dolayı öğrencilerimiz adına derin kaygı duyuyoruz.

Her iki haber ele alındığında BİLSEM'lerle ilgili bu kararların alelacele bir şekilde uygulamaya geçirildiği kanaatini taşıyoruz. Bu konu ne akademisyenler tarafından ne de MEB yetkilileri tarafından çalıştayda ele alınmamıştır. Bakanlık'tan bir yol haritası açıklamasını beklerken bununla ilgili herhangi bir hazırlık olmadığını böylece tespit etmiş bulunuyoruz. Onlarca uzman ve akademisyenle yapılan çalıştayın kararları dururken ve burada özellikle değindiğimiz makro politikalar ve düzenlemelere ihtiyaç duyulurken Bakanlığın böyle bir girişime neden ihtiyaç duyduğunu izah etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

BİLSEM'lerin mevcut yapısal problemleri devam ederken hafta içi bu tasarım beceri atölyelerinde kimlerin görev alacağını da merak ediyoruz. Eğer BİLSEM öğretmenleri değil de mevcut okullardaki sınıf ve branş öğretmenleri bu atölyelerde görev alacaklarsa bunu hangi yetkinlikle yapacaklarını da merak ediyoruz. Bakanlık tüm sınıf ve branş öğretmenlerini bu atölyelerde verilecek eğitim için yetiştirecekse Çalıştayda alınan bazı kararları hatırlamakta fayda bulunmaktadır:

- Eğitim Fakültesi öğretmenlik programlarına “Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi” dersinin eklenmesi
- Özel yetenekli öğrencilere yönelik yürütülen destek eğitim hizmetlerinin normal sınıftaki eğitimleri ile koordinasyonunun güçlendirilmesi
- Ortaokul ve lisede ilgi ve yetenek odaklı seçmeli ders sayısının artırılması
- Okullarda özel yetenekli öğrencilerin eğitiminden sorumlu koordinatör öğretmenlerin görevlendirilmesi
- Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine yönelik sertifika ve lisansüstü programlarının yaygınlaştırılması
- Özel yetenekli öğrenciler için öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme yeterliliklerinin artırılması
- Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerin mesleki ve alan yeterlik standartlarının oluşturulması
- Öğretmenlerin ve akademisyenlerin BİLSEM, destek eğitim odaları ve ARGEM gibi özel yetenekli öğrencilere eğitim veren ortamlarda çalışmalarını teşvik edici sistemlerin geliştirilmesi

Bakanlığın, özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için ihtiyaca yönelik bunca karar henüz faaliyete geçirilmemişken BİLSEM'lerin hafta içi boş kalmaması için düşünülen sürece birdenbire böyle bir ilgi göstermesini şaşkınlıkla karşılıyoruz. YÖK tarafından üniversitelere empoze edilen ve uygulama zorunluluğu getirilen yeni özel eğitim öğretmeni yetiştirme programlarının da bu işi yapamayacağını, tüm öğretmenlik alanları için tezsiz yüksek lisans programları açarak alanda çalışmak isteyenlerin sertifikalı olmasının sağlanması ve atamalarda öncelik tanınması gibi düzenlemelerin yapılması gerektiğine inanıyoruz.

Bakanlığa bağlı olarak kurulan ARGEM Okulu'nun özel yetenekli öğrencilere yönelik uygun bir eğitsel ortam ve müfredat oluşturulamadan açılması yanlış bir başlangıç olmuştur. ARGEM Okulu için hazırlandığı söylenen müfredatın TTKB tarafından henüz onaylanmadığı (bugün itibarıyla) ve henüz ders materyalleri hazırlanmadığı için müfredat da uygulanamayacaktır. Özel yeteneklilerin eğitimi için müfredat ve ders materyali hazırlanmadan ve pilot uygulama yapılmadan Bakanlığın okul açması eğitim tarihimizin kör noktalarından biri olmaya

devam edecektir. Bu okuldaki öğretmen ve idareci seçiminin bile bir standartı, kriteri bulunmamaktadır. Okul açılalı 3 yıl olmasına rağmen birçok kez idareci değiştirmiş ve çok fazla öğretmen değişikliği yaşanmıştır. Mevcut öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda yeterliliği olup olmadığı belli değildir. Doğrudan özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için açılmış bir okul modelini bile oturtamayan Bakanlığın, zaten zar zor faaliyet gösteren ve niteliği tartışmalı olan BİLSEM'lere kütüphane ve atölye açarak bu sorunları gidereceğini düşünmemiz mümkün değildir. Bu nedenle ARGEM Okulu ve BİLSEM'lere devam eden öğrenciler adına kaygımız her geçen gün artmaktadır. Bakanlığın bir an önce özel yeteneklilerin eğitimi konusunda bu büyük yanılığdan uzaklaşmasını öneriyoruz.

Türkiye’de ve dünyada “üstün yetenekli çocuk avcıları”nın kullandığı eğitim oltaları her geçen zaman daha da tehlikeli boyutlara ulaşmış durumdadır. Bakanlık kayıtlarına göre eğitim amacıyla 2007-2008/ 2017-2018 yıllarında yurt dışına giden öğrenci sayısı 216.444’e ulaşmıştı. Küresel eğitim pazarına çocuğunu gönderen ve göndermek için çırpınanların sayısı azalmamakta aksine her geçen yıl artmaktadır. İleri teknoloji geliştirmiş ülkelerin henüz kültürel değer ve toplumsal kimliği almamış küçük yaştaki çocukları tercih etmesi üzerinde ayrıca düşünülmesi gerekmektedir. Zekâ ve yetenek testlerini yapanların başvurusuna öncelik tanıyan ülkelere doğru devam etmekte olan “çocuk beyin göçü” karşısında Bakanlığın hangi tedbirleri aldığı ise bilinmemektedir.

MEB 2023 Vizyon Belgesi’nde 15 hedef ve MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı Raporu’nda belirlenen 43 hedefin neredeyse hiçbiri gerçekleştirilememiştir. Başta Özel Yeteneklilerin Eğitimi Yönetmeliği olmak üzere buradaki hedef ve kararlara ilişkin yapılan hazırlıklar için bugüne kadar karar verilememiştir. MEB 2023 Vizyon Belgesi ve MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştayı Raporu dikkate alınarak Bakanlık hangi adımları atacağını belirleyemediği gibi, açıkladığı hedefleri küçültmeyi tercih etmiştir.

- Daha önce de belirttiğimiz üzere 2023 Vizyon Belgesi ve Çalıştay Raporu’nda yer alan hedef, strateji ve eylemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla mevcut yapılanmadan sonuç alınamayacağı gerekçesiyle; özel yetenekliler eğitiminin örgün eğitim sistemine nasıl dâhil edileceğine dair yöntemin ve yol haritasının belirlenmesi; Bilim ve Değerlendirme Kurulu yanında alt komisyonların kurulması ve özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili mevzuat çalışmalarına başlanması gerektiğini önermiştik. Amacı ve işlevi belli olmayan Danışma Kurulu üzerinden bu kök sorunun çözüme kavuşturulamayacağı çalıştayın ortak kabullerinden biridir.
- Somut adımlar atılabilmesi için; Genel Müdürlük düşünülüyorsa, özerk yapıda *Özel Yeteneklilerin Eğitimi Daire Başkanlığı’nın* kurulması ve ihtisas dairesi olarak yapılandırılmasına ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz. MEB’in teşkilat yapısı,

mavzuat ya da başka nedenlerle bu öneri gerçekleştirilemiyorsa ikinci bir yol olarak tüm genel müdürlüklerde özel yeteneklilerle ilgili birimler kurulması, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün koordinasyon görevi üstlenmesini öneriyoruz. Mevcut yapı ve anlayış içinde öngörülen hedeflere ulaşamayacağı gibi, mevcut durumun daha grift bir sarmala dönüşebileceği endişesini taşıyoruz.

- Bu amaçla; MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Genelgesi'nin hazırlanması ve ülkemizde bu alanda yeni bir döneme öncülük edilmesini talep etmiştik.

1. Türkiye Özel Yeteneklilerin Eğitim Stratejisi ve Uygulama Planı (Eylül 2011), TBMM Üstün Yeteneklilerin Keşfi ve Eğitimleriyle İlgili Araştırma Komisyonu Raporu (2012), MEB Eğitim Vizyonu Belgesi (Ekim 2018), MEB Özel Yeteneklilerin Eğitimi Çalıştay Raporu (Ocak 2019) bu alanda Türkiye'nin birikimini yansıtmaktadır ve izlenecek yolun ana temaları çalıştayın raporunda belirlenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın Özel Yeteneklilerin Eğitimi konusunda yukarıda vurguladığımız çerçeve doğrultusunda karar ve çalışmalarını gözden geçirmesini ve kamuoyunu bilgilendirmesini öneriyoruz.

ÇOCUK VAKFI

Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi İçin Eğitim ve Öğretim Hareketine Çağrı

(EKİM 2020)

Gerekçe: Eğitim ve Öğretim Açığı

18. yüzyıldan beri temellendirilmeye başlanılan ve aşama aşama yapılandırılan örgün eğitim ve öğretim sistemi, 20. yüzyılın ortalarından bu yana daha hızlı bir değişim göstermiş, müfredattan öğretim yöntemlerine, okulun işlevinden ders kitaplarına kadar çok yönlü işlevlere bürünmüştür. Örgün eğitimde işlev değişiminin iki başat itici gücü ise bilişim teknolojileri ve bilgiye erişme hızı olmuştur. Bu iki önemli itici gücün etkilerini daha belirginleştiren, örgün, yaygın, sargın eğitimi kökten sarsan ve doğasını dönüştüren ise Covid-19 salgınıyla ortaya çıkan esaslı eğitim ve öğretim açığıdır.

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde henüz yeterince fark edilmemiş olan asıl değişim ise çocuğun algısında ve yetişkinin çocuk algısındaki farklılaşmadır. Eğitim ve öğretimin bütün bileşenlerinde ortaya çıkan işlev değişimi nedeniyle Eğitim Sistemi'nin felsefesinden müfredatına, öğretmen yetiştirme anlayışından eğitim ve öğretim modellerine ve insan kaynağına kadar yeniden yapılandırılması zorunlu hâle gelmiştir.

Eğitim Sisteminde İşlev Değişikliği

Covid-19 salgını ile birlikte ülkelerin eğitim-öğretim sistemlerinin de kökten sarsıldığı bir dönem içindeyiz. Bu aşamada UNESCO, eğitimle ilgili somut açıklama yapmaktan kaçınıyor. UNICEF ise okula gitmeyen 463 milyon çocuk olduğunu ve 1.6 milyar çocuğun okuldan uzaklaştığını açıkladı. UNICEF'in açıklamasında düşük gelirli ülke çocuklarının eğitim kaybı ve okul terklerine neden olduğu da yer alıyor. Salgın sürecinden 192 ülkenin öğrencilerinden yüzde 90'ının etkilendiği ve okulların açılması gerektiği konusunda ise dünyada henüz ortak bir görüş oluşmadı.

Türkiye, 18 milyonu ilk ve orta dereceli okullarda, 7.5 milyonu yüksek öğretimdeki öğrencileri ile dinamik bir çocuk ve genç nüfusuna sahip bir ülkedir.

Buna karşılık insan kaynağı planlaması yetersiz -strateji belgelerinde yer verilse de- bir ülke durumundadır. Eğitim-öğretimi amaçsız ve hedefsizleştiren bu yaklaşım sonucu Türkiye'nin insan kaynakları sosyolojisinde öne çıkan üç kavram ise 'toplumsal tembellik', 'mesleksizlik' (diplomalı üniversiteliler kuşağı) ve 'tüketim toplumu'dur.

Bilgi çağı, bilişim teknolojileri, beceri geliştirme ve yapay zekâ kavramlarıyla yüzleşemediği takdirde Türkiye, dijital pedagoji ve öğretime teslim olmaktan kurtulamayacak. Bu nedenle ve öncelikle eğitim-öğretim yöntemleri ve okulun işlev değişikliği dikkate alınarak eğitim- öğretim yöntem ve modellerinin geliştirilmesine öncelik verilmesi gerekecek.

Dünya ve Türkiye'deki tartışmalar dikkate alındığında salgın sonrası ailenin, çocuğun ve okulun paydaş olduğu çağdaş bir eğitim ve öğretim modeli ihtiyacı ortak kabul durumuna gelmiştir. Ülkeler, Avrupa merkezli pedagoji yerine her kültür-medeniyet çevresinin değerleri ve pedagojik birikimi ile kadim insanlık değerleri ve eğitim-öğretimle ilgili evrensel pedagojik deneyime dayalı eğitim modeli geliştirmedikçe yeni çocuk sarmallarının ortaya çıkacağı açıktır.

Eğitim-öğretimi tek başına modern uygarlığın geliştirdiği "evrensel değerler" üzerinden yapılandırmak ise modern uygarlığın uzaktan insanlık dönemi için öngördüğü insansız "yeni normal"e ve dijital pedagojiye teslim olmak anlamına gelecek.

“Uzaktan Eğitim” Değil, Uzaktan Öğretim

Covid-19 salgını sonrası Millî Eğitim Bakanlığının eğitimle ilgili bütün ayrıntıları toplumla paylaşmasına karşın, teorik boyuttan uygulama boyutuna geçişteki belirsizlikler henüz giderilememiştir. 2020-2021 eğitim öğretim dönemi, birinci dalganın ikinci yükselişinde ve belirsizliklerin giderilemediği ortamda uzaktan öğretim başlayabilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığının çözüm önerileri geliştirmek amacıyla ülke birikimini harekete geçirmek için somut adımlar atmaktan kaçınması ise tam anlamıyla Eğitim Sistemi'ni belirsizliğe itmiştir. Koronavirüsle başlayan salgın günlerinde öğretmenlerin özverili çalışmalarına karşın başarılı olunamamıştır. Tek bir kaynaktan yayın yapan EBA ders içerikleri ders kitaplarıyla uyumlu olmadığı gibi, dijital materyal geliştirilmesinde de yetersiz kalınmıştır.

Ülke genelinde sosyo-ekonomik sebeplerle televizyondan yoksun 1 milyon, internet bağlantısı olmayan 2 milyon öğrenci yanında, öğrencilerin yüzde 40'ının EBA'ya giriş yapamamış olması nedeniyle bir yanda erişimde eşitsizlik, diğer yanda ise öğrenme açığı büyümüştür. EBA'ya erişen öğrencilerin görsel okuryazarlık eğitimleri sağlanamadığı gibi, uzaktan öğretimle birlikte çevrimiçi

medya kullanımı sonucu çocuklarda ortaya çıkan dijital medya bağımlılığı için de yeterli hazırlık yapılamamıştır. Bu arada örgün eğitimin dışındaki 800 bin öğrenci yanında, beş çocuktan birinin çalıştığı gerçeğiyle yüzleşilemediği gibi, sosyal tedbirler de alınamamış oldu.

Millî Eğitim Bakanlığının uzaktan öğretim yaklaşımını izleyemeyen öğrenciler fazla bir şey kaybetmiş sayılmaz. Buna karşılık Bakanlığın uzaktan öğretim uygulamasıyla Türkiye’yi “dünya ligi”ne taşıdığı söylemi ise yanıltıcıdır. Ayrıca uzaktan öğretim konusunda izleme, ölçme ve değerlendirme sistematigi de kurulamamıştır. Dünyanın karşı karşıya olduğu değişim karşısında Türkiye, Örgün Eğitim Sistemi (yüz yüze, uzaktan ve uygulama boyutu ile) için günlük toplantılarla yetinerek oyalanan bir ülke görüntüsü vermektedir. Bu sarmalın nedeni ise planlı çalışma yoksunluğudur.

İnsan Kaynağı Sarmalı ve Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Ülkemizde temel eğitimden öğretim modellerine, zekâ ve yeteneği eşitleyen ve kalıplayan anlayıştan sınav sistemine kadar bütün bileşenleri ile Eğitim ve Öğretim Sistemi maalesef kendini güncelleme becerisi gösteremediği için yorgun düşmüştür. Bu yorgunluğun sonucu olarak örgün eğitimin bütün kademelerinde zekâ ve yetenek tanınması yapılan çocuklarımız nitelikli eğitim alabilmek için küresel eğitim pazarına yöneliyorlar. (MEB kaynaklarına göre 2008-2018 yılları arasında 216.444 örgün eğitim öğrencimiz -belki de bir daha geri dönmek üzere- ülkemizden ayrılmıştır.)

Dünyanın bilgi, bilim ve beyin dolaşımı evresinde olduğu bir dönemde olmasına karşın Türkiye, örgün eğitim kademelerinden küresel eğitim pazarına çocuk gönderen ülkeler arasında dikkati çeken bir ülke durumundadır. Millî Eğitim Bakanlığı ise (TBMM Üstün Yetenekli Çocuklar Araştırma Raporu/ Kasım 2012, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi/ Ekim 2018, MEB Özel Yetenekli Çocukların Eğitimi Çalıştay ve Yol Haritası/ Ocak 2019 ile belirlenen) özel yeteneklilerin eğitimi için öngördüğü hedefleri askıya almakla (BİLSEM’lerle sınırlı bir anlayış!) özel yetenekliler eğitimini tam anlamıyla çaresizlik sarmalına dönüştürmüştür.

Bakanlık, özel yeteneklilerin eğitimine yönelik hızlandırma ve okul modellerini geliştiremediği gibi, bizzat ev sahipliğinde TÜBİTAK-TÜSSİDE’de hazırlanmış Strateji ve Uygulama Planlarını da askıya almıştır. Türkiye’de dünden bugüne Eğitim ve Öğretim Sistemi içinde özel yeteneklilerin eğitimini bütün bileşenleriyle ekosisteme dönüştürmeyi beceremeyen başyütücü ve sorumlu kurum ise Millî Eğitim Bakanlığıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Yönetiminin Temel Açmazı

Millî Eğitim Bakanlığının temel açmazı ise Covid-19 sonrası belirsizliğe itilen ‘eğitim ve öğretim açığı’nın üzerini ‘uzaktan öğretim’ ile örtmeye çalışmasıdır.

Örgün Eğitim ve Öğretim’in kökten yenilenmesinin önünde üç engel vardır: *Toplumsal talep eksikliği, Millî Eğitim Bakanlığı yönetiminin yetersizliği ve uzun yıllar boyunca politik iradenin eğitimin kök sorunlarının çözülmesini sürekli ertelemesi.*

Eğitim Sistemi’nin yenilenmesinin önündeki en güncel belge ise *2023 Eğitim Vizyon Belgesi*’dir. İki yıl boyunca bu belgedeki hedeflere ulaşamadığı gibi, eğitime yönelik eylemler de “eğitim etkinliği” tanıtımı düzeyinde kalmıştır.

Temel becerileri kazandırma yönü her geçen yıl zayıflayan Eğitim ve Öğretim Sistemi’nin zihinsel, duygusal ve sosyal becerileri kazandıramadığı ortak bir kabul durumuna gelmiştir. Eğitim Sistemi’nde işlev değişikliğine gidilmeden, “çağın becerilerini” kazandırmaya yönelik dijital etkinliklerle öğrencinin oylanmasını “zamanın ruhu”yla açıklamak ise tam anlamıyla oyalayıcı bir yaklaşımdır. Benzer oyalayıcı yaklaşım öğretmenleri yücelten söylem üzerinden sürdürülmüş, taahhüt edildiği hâlde Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılamamıştır.

Covid-19 salgını sonrası ara verilen eğitim-öğretimin etkileri henüz tam olarak bilinmemekle birlikte, bu süreçten en çok etkilenen gruplar güç koşullardaki çocuklar olmuştur. Covid-19 sonrası eğitimin işlev değişikliğine odaklanılması gerekirken Bakanlığın çalışmaları okulların ne zaman açılıp açılmayacağıyla sınırlı kalmıştır.

Uzaktan öğretim döneminin en sorunlu alanlarından biri de özel okullar ile devlet okulları arasındaki eşitsizliğin derinleşmesi ve özel okullarla ilgili kararların öğrenciler arasında ayrımcılığa neden olmasıdır.

Eğitim ve Öğretim Hareketi İçin 7 İlke

Eğitim ve Öğretim Hareketi 7 ilkeye göre çalışmalarını sürdürecektir:

1. Medeniyet değerleri ve insan anlayışı,
2. Çocuğa ve çocuk görüşüne saygı,
3. Bilimsel yaklaşım,
4. Evrensel pedagojik değerler,
5. Özerk kurul modeli,
6. Partilerüstü yaklaşıma uygunluk,
7. Bütün toplumsal paydaşların katılımı.

Öneri:

Türkiye'nin En Büyük Çocuk Ödevi Eğitim ve Öğretim Seferberliği

Covid-19 sonrası ortaya çıkan eğitim ve öğretim açığı için eleştiriyle yetinmek yerine, Eğitim ve Öğretim Hareketi ile 'Eğitim ve Öğretim Seferberliği' öneriyoruz.

Dijital dönüşümün küresel boyutlarda yaşandığı bir süreçte doğmuş ve doğacak nesillere yaşanabilir bir ülke ve dünya bırakmanın yolu aile ve çocuk yetiştirme geleneği yanında nitelikli akademik eğitimden geçmektedir. Türkiye'nin beka meselesi ve güvenliğinin de hareket noktası nitelikli insan kaynağı yetiştirmektir.

Okullar tekrar eski işleviyle açılmayacağına göre, Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin işlevinin bütün bileşenleriyle güncellenmesi dünyanın en kuşatıcı ve çok bileşenli eğitim gerçeği durumuna gelmiştir.

Sosyal, kültürel ve toplumsal olaylar toplumlar, ülkeler ve devletler için de dönüm noktalarıdır. Koronavirüs salgını dünyada eğitim için önemli bir imkân olduğu kadar, toplumların İNSAN yetiştirme yöntemlerinde güncelleme yapabilmeleri için de önemli bir fırsat eşiği durumuna gelmiştir.

Eğitim ve Öğretim Hareketi ile Eğitim Sistemi'nin temel amaç ve hedefleri yanında; eğitim felsefesi, eğitim ve öğretim yöntemleri, öğretmen yetiştirme, müfredat, ders kitabı, eğitim ve öğretim modelleri, insan kaynağı yetiştirme anlayışı ve eğitim yönetimi konularında yenilenmesini öneriyoruz.

Eğitim ve Öğretim Sistemi'nin en cılız yönleri olan çocuk hakları kültürü, okuma kültürü, özel yeteneklilerin eğitimi, çocuk ve bilim, çocuk ve medya ile eğitimin kültür-sanat boyutları bütün bileşenleri ile bu güncellemenin ana konuları durumuna getirilmedikçe söz konusu güncelleme yapılmış olmayacaktır.

Ders kitapları 7 bin kelimedenden oluşan Türkiye'de soru soran, düşünen ve gerçekleştiren bir nesil yetiştirilemeyeceği artık anlaşılmalı olmalıdır.

Türkiye, pedagojik bakımdan kültür-medeniyet birikimi ve tecrübesi yanında, insan kaynağı bağlamında yeterli donanıma sahip ve eğitim geleneği ve tecrübesi olan bir ülkedir.

Türkiye'nin İlk, Orta ve Yüksek Öğretim Sistemleri'ni yenileyebilmek için toplumsal iradenin politik iradeyi harekete geçirmesi gerekir. (Konsey Yürütme Kurulu ve İzleme Kurulu aracılığıyla Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Üst Politikalar Kurulu, MEB Eğitim Akademisi, YÖK-Üniversite, Eğitim Fakülteleri, eğitim örgütleri, STK vd.)

Eğitimin bütün toplumsal paydaşlarının katılımını sağlayarak, Eğitim ve Öğretim Modelleri için ön hazırlıklarının başlatılmasını öngörüyoruz. Bu amaçla ve hiç

zaman kaybedilmeden 3 yıllık hazırlık ve uygulama aşamalarıyla 15 yıl sürecek Eğitim ve Öğretim Hareketi ile gerçekleştirilecek beş aşamalı Eğitim ve Öğretim Seferberliği öneriyoruz:

1. Kanunla, Eğitim Sisteminin güncellenmesi aşamalarında ülke ölçekli çocuk görüşü alınması amacıyla Türkiye Çocuk Meclisi kurulması. (2021)
2. Bilimsel kurul modeli anlayışına göre çalışacak, öneriler oluşturacak, uygulama öncesinde danışmanlık ve izleme görevini üstlenecek Türkiye Eğitim Konseyi'nin oluşturulması. (2021)
3. Çocuk ve yetişkin görüşü alınması yanında, eğitimle ilgili bütün paydaşların etkin katılımı ile Türkiye Eğitim Politikası ve Strateji Belgesi'nin hazırlanması. (2021)
4. Eğitim Sistemi'nin temel amaç ve hedefleri yanında; eğitim felsefesi, öğretmen yetiştirme, eğitim ve öğretim modellerinin geliştirilmesi, müfredat, ders kitabı, insan kaynağı yetiştirme anlayışı doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırılması. (2021-2022)
5. Çocuk ve yetişkin katılımı ile müzakere edilecek Eğitim Sisteminin kabul edilmesi, yasal düzenlemelerin yapılması, Millî Eğitim Temel Kanunu'nun hazırlanması. (2023)

Eğitim Sisteminin Türkiye'nin *En Büyük Çocuk Ödevi Eğitim ve Öğretim Hareketi* ile insan hakları, hukuk devleti ve partilerüstü ortak kabuller doğrultusunda bütün paydaşların en etkin demokratik katılımıyla yenilenmesini öneriyoruz.

Umut Var... Ve Hep Olacak!..